Hayatın Gerçek Amacı ve Arayışı Ebedi Mutluluk ve Sonsuz Başarı

Hayatın Gerçek Amacı ve Sonsuz Mutluluk ve Sonsuz Başarı Arayışı

Tüm insan uygarlığının en büyük düşünürlerinden ve canlandırıcılarından biri olan **İmam Ebu Hamid Muhammed Gazali'nin** (MS 1058-1111) zamansız eserlerinden derlenmiştir.

İlk Baskı: Eylül 2017
İkinci Baskı: Haziran 2021

CC0 1.0 Universal

Bu kitapta kullanılan ve atıfta bulunulan tüm birincil kaynakların ve bu kitabın kendisi olan ikincil kaynağın uygun şekilde kabul edilmesiyle, bu kitabın kısmen veya tamamen çoğaltılmasına izin verilir.

Bildirim

Dr. Muhammed Ahmed Haşmi (MS 1929 – 2014), İmam Gazali'nin insanlığa olan sevgisinden ve onun refahı ve yararına yönelik ateşli arzusundan kaynaklanan ebedi bilgelik ve maneviyat hazinelerinden bu risalenin derlenmesine ilham verdiği ve rehberlik ettiği için.

سَنُرِيهِمْ ءَايَـٰتِنَا فِى ٱلْـَٔافَـاقِ وَفِىٓ أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ
يَـتَبَـيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ ٱلْحَـقُّ

"Onlara âyetlerimizi kâinatın en ücra köşelerinde ve kendi nefislerinde göstereceğiz ki, bunun hak olduğu onlara açıkça ispat oluncaya kadar."

(Kur'an-ı Kerim, Bölüm 41, Ayet 53)

Içeriği

SOYUT 7

ÖNSÖZ 8

Birinci Bölüm: İnsan Yaşamının Gerçek Amacının Açıklanması ve Ebedi Mutluluk ve Sonsuz Zafere Ulaşılması 8

[Ebedi] Mutluluğu Aramada İhmal ve Tembellik Saçmalığa Benzer. 13

Kendini Tanımak 19

Tanrı'yı Tanımak 33

İçinizdeki Evren 36

Dünyayı Tanımak 45

Ölümden Sonra Yaşamı Bilmek 51

İçsel Ruhsal Dönüşüm – Yaşamın Amacını Bulmanın ve Ona Ulaşmanın Anahtarı 62

Yaşamın Amacının Daha Fazla Açıklanması 70

Kalbin Cilalı Aynası ve Ona Yansıyan Gerçeğin Işığı 77

Kalbin Harikaları ve Gizemleri 82

İkinci Bölüm: İnsan Yaşamının Gerçek Amacına Ulaşmanın ve Ebedi Mutluluğa ve Sonsuz Zafere Ulaşmanın Yolunun Açıklanması 85

Yaşam Amacına ve Sonsuz Mutluluğa Ulaşma Yolunda Yürümenin Faydaları 96

Üçüncü Bölüm: İnsan yaşamının gerçek amacına ulaşmak ve sonsuz saadete ve sonsuz zafere ulaşmak için bilgi kaynakları 103

Daha Fazla Çalışma İçin Önerilen Kitaplar 105

BİBLİYOGRAFYA 106

SOYUT

Çok eski zamanlardan beri insanlık, varlığının ve amacının temel sorularıyla boğuşmuştur. "Ben kimim?", "Nereden geldim?", "Nereye gidiyorum?", "Hayatımın amacı nedir?" ve "Gerçek sonsuz mutluluk ve başarı nedir?" gibi sorular tatmin edici cevaplardan kaçtı. Kişinin ulaşmayı arzuladığı iç huzur, varoluşun bu temel soruları etrafındaki gizemi çözmeye yönelir. Bu kilit soruları yanıtlamak insanlık tarihi boyunca denenmiştir, ancak insanın iç ve dış varlığının refahının dayandığı hakikat arayışını tam olarak tatmin edecek ölçüde değildir.

Bu inceleme, varoluşun bu temel sorularını yanıtlamak için bir yol sağlar, açıklamalarla başlayan, ancak içsel bir kesinlik gözüyle deneyimleyerek herkesi içsel farkındalığa davet etmekle sonuçlanan ve bu süreçte sonsuz mutluluk ve sonsuz başarı yolunu aydınlatan. Ek olarak, bu risale, modern zamanlarda muazzam manevi öğretileri, genel yaygın materyalizmi ve gerçek bilgi ve manevi hırsın kıtlığı veya yokluğu ile takipçilerinin genel cehaleti nedeniyle önemli ölçüde sadece ritüelistik bir dış seviyeye indirgenmiş olan İslam söylemiyle doğal olarak bağlantılıdır. Bu durumun sonucu, insan başarısının zirvesi için çabalamanın gerçek mesajının güzelliğini gizleyen aşağı doğru bir gidişattır. Bu ancak tüm insanlık için belirlediği yüce ideallere geri dönülerek tersine çevrilebilir. Tüm insanlığa fayda sağlamak amacıyla umutları, özlemleri ve ruhları yükseltmek için bu söylem düzeyini en yüksek düzeyine, gerçekte ait olduğu yere yükseltmek zorunludur.

İslam'ın en iyi temsilcilerinden birinden ve onun manevi öğretilerinin tüm insanlığa, insan ırkının bir mücevherinden ilham alan bu risale, İslam ve onun manevi öğretileri hakkındaki söylemi ait oldukları yere - mümkün olan en yüksek insan başarısı seviyesine - manevi yükselişin zirvesine yükseltir ve bu da sonsuz mutluluğa ve sonsuz zafere götürür. Dünyevi kaynaklar sınırlıdır, bu da bunların elde edilmesi için yoğun rekabete, düşmanlığa ve bunun sonucunda insanlığın karşı karşıya kaldığı kargaşaya yol açmaktadır. Bununla birlikte, başarılılarının manevi mükemmelliğinde tezahür eden İlahi sevgi okyanusu, insanlığın ilk ve sonuncusunun içsel ihtiyaçlarını sonsuza kadar sınırsız bir şekilde karşılar ve enginliğinden bir damla bile eksiltmez. Tıpkı tüm insanlık rahatlatıcı bir rahatlama ve huzur bulmak için ona baktığında gökyüzünün en ufak bir şekilde azalmaması gibi, tüm insanlık ondan tam potansiyeliyle pay alırsa, sonsuz mutluluk ve sonsuz zafer nehirlerinin aktığı İlahi Cömertlik okyanusundan bir zerre bile azalmaz.

Bu inceleme, okuyucuları, yaşamda gerçek amaç ve yön eksikliği, sıradan olana bilinçaltı bağlılık ve sıradan olanla memnuniyet nedeniyle umutsuzluğun ve düşük başarının derinliklerine batmak yerine, hırslarını yükseltmeye ve insan başarısının zirvesinin doruklarına uçmaya davet ediyor. İlerledikçe yoğunluk içinde ortaya çıkan bu inceleme, insanın olası ve gerçek potansiyelinin ve değerinin sanatını gösterir ve bu da sonsuz mutluluğa ve sonsuz başarıya ölümsüz sonsuzluk yaşamına götürür. Zaman ve mekan boyutlarının kısıtlamalarına hapsolmuş insan bedeninin, zihninin ve zekasının sınırlamaları, bir kez onu tutan prangalardan kurtulduktan sonra kalbinin ve ruhunun yüceliği ile fazlasıyla telafi edilir. Bu inceleme, kişiyi sonsuz mutluluğun ve hiç bitmeyen başarının uçsuz bucaksız okyanusuna götürür, kişiyi sonsuz mutluluk yoluna sağlam bir şekilde sokar, daha önce bilinmeyen yeni farkındalık ve ruhsal aydınlanma manzaraları açar ve ebedi gerçeklerin şafağıyla sonuçlanır. Bu, tüm insan uygarlığının şimdiye kadar ürettiği konunun usta bir yazarının mücevherleri aracılığıyla gerçekleştirilecektir.

ÖNSÖZ

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

Bu açıklamanın amacı, insan yaşamının gerçek amacını, bu amaca nasıl ulaşılacağını ve kişinin yaşamının amacına ulaşmak için çabalamanın faydalarını bilmektir. Bunu bilmek önemlidir çünkü bunlar her birey için en kritik sorulardır. Bu kilit soruların cevaplarını bulmak için, tüm insanlık tarihinin en büyük düşünürlerinden, canlandırıcılarından ve manevi rehberlerinden biri olan İmam Ebu Hamid Muhammed El-Gazali'nin (MS 1058-1111) kitaplarına güveneceğiz.

Bu serginin üç bölümü var.

İlk bölüm şu soruları ele alıyor: Hayatımızın gerçek amacı nedir? Sonsuz mutluluk nedir? Gerçek sonsuz başarı nedir? İkisi arasındaki karşılıklı ilişki nedir?

İkinci bölüm, hayatımızın gerçek amacına ve sonsuz mutluluğa ulaşmak için seyahat etmemiz gereken içsel ruhsal yolla ilgilidir.

Üçüncü bölüm, hayatımızın amacını ve sonsuz mutluluğu gerçekleştirmeye ve elde etmeye giden yolda ilerleyebilmemiz için hayatımızın gerçek amacı ve sonsuz mutluluğa ulaşma ile ilgili daha fazla bilgi ve ayrıntılı çalışma kaynakları ile ilgilidir.

Birinci Bölüm: İnsan Yaşamının Gerçek Amacının Açıklanması ve Ebedi Mutluluk ve Sonsuz Zafere Ulaşılması

İnsan yaşamının gerçek amacı Tanrı'yı tanımak ve bu sayede Tanrı'nın "*Ma'rifa*"sını veya Gnosis'ini elde etmek ve O'nunla yakın bir manevi ilişki geliştirmektir. İnsan ancak bu sayede sonsuz mutluluğu, yani sonsuz mutluluğu ve sonsuz zaferi elde edebilir. Bu sergi, bazı ilk açıklamalardan sonra, nasıl ve neden böyle olduğunu öğrenmek için bu konuyu derinlemesine inceleyecektir.

Allah Kuran'da şöyle buyurmaktadır:

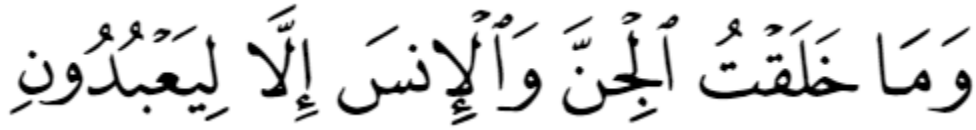

Ve me halaktu el-cinna ve el-insa illa li ya'budûn
"Ben cinleri ve insanları sadece Bana ibadet etsinler diye yarattım." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 51, Ayet 56)

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) büyük bir sahabesi olan ve sahabeler arasında en büyük Kur'an âlimlerinden biri olan Abdullah bin Abbas (Allah ondan razı olsun), bu ayetteki "*li ya'budoon*"

veya "ibadetim için" kelimesinin "*li ya'rifoon*" veya "Gnosis'im için" anlamına geldiğini açıklamıştır. Kur'an'ın bu ayetinin bu açıklaması, diğer kitapların yanı sıra, "*Tefsir Celalain*" adlı ünlü klasik Kur'an tefsirinde bulunabilir. Başka bir deyişle bu ayet, insanın yaratılış amacının Tanrı'yı tanımak, Tanrı ile yakın bir ilişki geliştirmek, Tanrı'nın Gnosis*'ine ("Ma'rifa*") sahip olmak ve İlahi yakınlık ve yakınlığın yüce manevi makamına ulaşmak olduğu anlamına gelir. Kişi bu yüce manevi makama ulaştığında, hiç bitmeyen bir zenginliğe, gerçek iç huzura, gönül rahatlığına, gerçek kalıcı başarıya ve hiç bitmeyen sonsuz bir hayata kavuşur, yani sonsuz mutluluğa ulaşır. İşte sonsuz mutluluğun (veya sonsuz mutluluğun) tanımı budur ve ona ulaşmanın yolu Tanrı'yı tanımak ve Tanrı'nın Gnosis'ine ("*Ma'rifa*") ulaşmaktır. Bu sonsuz mutluluk bu yaşamda başlar ve insanı ölümsüzleştiren sonsuz yaşam şeklinde tamamlanması ve mükemmelleşmesi, bu yaşamdan sonraki yaşamda gerçekleşir.

İslam'ın asıl amacı olan bu manevi dönüşüm süreci, Hz. Muhammed'in (sallallahu aleyhi ve sellem) "*Hadis"*ten veya Sahih Buhari *ve* Sahih-i Müslim *olarak bilinen Nebevi rivayetler koleksiyonundan* gelen aşağıdaki rivayetle açıklanmaktadır:

Hz. Muhammed'in yardımcısı ve sahabesi olan Ömer -Allah ondan razı olsun- anlatıyor: "Bir gün Allah'ın Resulü Hz. Muhammed (s.a.v.) ile otururken, önümüzde elbiseleri aşırı beyaz, saçları aşırı siyah olan bir adam belirdi; üzerinde hiçbir yolculuk belirtisi görülmüyordu ve hiçbirimiz onu tanımıyorduk. Yürüdü ve Peygamber Efendimiz'in yanına oturdu. Dizlerini onunkine dayayarak ve avuçlarını uyluklarına koyarak şöyle dedi: 'Ey Muhammed, bana *İslam*'ı anlat'. Resûlullah şöyle buyurdu: '*İslam*, Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna şehadet etmek, namazları kılmak, *zekâtı* (muhtaçlara maddi yardımda bulunmak), *Ramazan* ayında oruç tutmak ve eğer gücünüz yetiyorsa [Allah'ın Evi'ne, yani Mekke'deki kutsal mabede] hacca gitmektir.' 'Doğru söyledin' dedi ve [Peygamber'e] sorup doğru konuştuğunu söylemesine hayret ettik. 'O zaman bana İman'ı anlat' dedi. O (Peygamber) şöyle buyurdu: 'Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe inanmak ve iyi de kötü de olmak üzere İlahi kadere inanmaktır.' 'Doğru konuştun' dedi. 'Öyleyse bana *İhsan*'ı anlat' dedi. O (Peygamber) şöyle buyurdu: 'Allah'a O'nu görüyormuş gibi ibadet etmektir ve siz O'nu görmezken, O sizi gerçekten görür'.... Sonra kendini çıkardı ve ben bir süre kaldım. Sonra (Peygamber) dedi ki: "Ey Ömer, soruyu soranın kim olduğunu biliyor musun?" 'Allah ve elçisi en iyisini bilir' dedim. O (Peygamber) şöyle dedi: 'O*, size dininizi öğretmek için (yani insan suretinde) gelen Cebrail*'di (Başmelek Cebrail).'" (Bu gelenek şuradan alınmıştır:"*Sahih Müslim*" adlı *Hadis* [veya Hz. Muhammed'in Gelenekleri] koleksiyonu).

İslam alimlerine göre bu olay, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) vefatından kırk beş gün önce gerçekleşmiştir. O zamana kadar, Kur'an'ın tamamının (Allah tarafından Hz. Muhammed'e (s.a.v.) 23 yıllık bir süre içinde vahyedildiğine inanılan İslam'ın kutsal kitabı) İlahi vahyi tamamlandı ve Kur'an'ın ünlü ayetleri şöyle nazil oldu:

ٱلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلْإِسْلَٰمَ دِينًا

"Bugün sizin için dini (yani Allah'a giden yolu) tamamladım, üzerinizdeki lütfumu tamamladım ve ona (yani Allah'a Giden Yol) 'İslam' adını verdim." (Kur'an, Bölüm 5, Ayet 3). Başmelek Cebrail'in, tarihin bu noktasında, İslam'ın *İslam* veya Tanrı'ya teslimiyet, *İman* veya Tanrı'ya iman ve *İhsan* veya Tanrı'nın Gnosis*'i ("Ma'rifa*") olarak adlandırılan üç seviyesi olduğunu öğretmek için İlahi emirle gelişi kritik öneme sahiptir. *Hz. Muhammed'in (s.a.v.*) "Cebrail'in

Hadis-i rivayeti" olarak da bilinen bu *hadis* veya rivayetinde , büyük Müslüman alimlerin açıklamalarına göre Allah, Başmelek Cebrail (veya Cebrail) aracılığıyla Hz. Muhammed*'e İslam'*ın aşağıdaki üç seviyeye sahip olduğunu söylemiştir:

1. **İSLAM**: İslam'ın ilk mertebesine "*İslam*" da denir ve bedenle ilgilidir ve dış yaşamlarımızı yürütmek için İslam'ın öğretilerini takip etmeyi ifade eder, yani dış ibadetler, insanlarla ilişkiler, bireysel ve kolektif sosyal sorumluluklar, ahlaki ve ahlaki öğretiler vb. dış gözle gözlemlenebilen her şey. Bu seviye İslam'ın yatay boyutu olarak kabul edilir ve İslam inancının temelidir.
2. **IMAN**: İslam'ın ikinci mertebesine "*İman*" veya Allah'a ve inançlara olan inanç ve kesinlik denir ve kalple ilgilidir ve bir Müslüman'ın sahip olması gereken inançların yanı sıra, kişinin Allah'a olan inancını hayatın her alanında samimiyetle edinerek ve günlük hayatımızda uygulayarak Allah'a olan inancını artırma çabasını ifade eder. Allah ve O'nun Hidayeti hakkında hiçbir şüphe kalmamıştır. Bu seviye, İslam'a yüksekliğini veren İslam'ın dikey boyutu olarak kabul edilir.
3. **İHSAN**: İslam'ın üçüncü mertebesine "*İhsan*" veya Hz. Muhammed'in şu sözleriyle sembolize edilen maneviyat denir : "Allah'a O'nu görüyormuş gibi ibadet edin ve O'nu henüz görmediğiniz halde O'nun sizi gerçekten gördüğüne dair [yaşayan sürekli bir bilince sahip olun]" ve bu ruhla ilgilidir. Bu, tam veya mükemmel bir Müslüman'ın ya ruhunun gözüyle Allah'a şahitlik etme durumunda olduğu ya da [eğer kişi böyle yüce bir manevi duruma ulaşamıyorsa] sonsuza dek Allah'ın katında olduğuna dair sürekli bir tefekkür halindedir. Bu maneviyat, kişinin kalbini ve ruhunu öfke, nefret, kıskançlık, haset, kibir, açgözlülük, adaletsizlik, sabırsızlık, egoizm, ırkçılık, fanatizm, aşırılık, kendini beğenmişlik, intikam, katı kalplilik, cehalet, korkaklık, kötü düşünceler eğlendirme, şöhret/kontrol/güç arzusu ve tüm olumsuz özellik ve eğilimler gibi tüm kötü niteliklerden arındırarak ruhunu güzelleştirmeye yönelik ortak çabalarla elde edilir; sevgi, sabır, şükran, bağışlama, nezaket, şefkat, cömertlik, alçakgönüllülük, Allah'a ve ırk, din ve milliyetine bakılmaksızın tüm insanlara karşı samimiyet, Allah'a tevekkül, İlahi zikr, içsel saflık, tüm olumlu özellik ve eğilimler gibi tüm iyi içsel ve olumlu nitelikleri geliştirerek ruhunu güzelleştirerek, sonuç olarak Allah ile yakın bir ilişki geliştirerek hayatın her alanında İlahi koruma ve rehberlik elde eder.

   Bu seviye, İslam'a derinliğini ve güzelliğini veren İslam'ın üçüncü boyutu olarak kabul edilir. Kişinin ruhundaki karanlığı tamamen ortadan kaldırarak ve bunun sonucunda "Ben kimim?", "Nereden geldim?", "Nereye gidiyorum?" gibi hayatın tüm sorularına cevap bulduğu İlahi hikmet nurunu alarak tam insan potansiyelini gerçekleştirmek için ulaşmaya çalıştığı İslam'ın en yüksek mertebesidir. "Hayatın amacı nedir?", "Tanrı neden her şeyi yarattı?", "Gerçek mutluluk ve başarı gerçekte nedir?". Burası, Tanrı'yı samimi arayanların, tam bir iç huzur ve sonsuz bir mutlulukla sonuçlanan, ruhsal başarının zirvesi olan bir Tanrı aydınlanma durumuna, yani gnosis'e ulaştıkları yerdir. İlginçtir ki, İslam'ın bu en yüksek seviyesi aynı zamanda en az anlaşılan seviyedir.

"İslam" veya "Allah'ın İradesine teslimiyet" *olarak da bilinen İslam'ın birinci seviyesinin amacı,* bireyi bedenle veya kişinin dış varlığıyla ilgili dışsal ibadet ve Allah'a bağlılık yoluyla Allah'a giden yola sokmaktır. İslam'ın "*İman*" veya "Allah'a iman ve kesinlik" olarak bilinen ikinci mertebesi, kalbin kesinliği ve kesinliği ile ilgilidir. Bir kişi Allah'a içtenlikle ibadet ettiğinde,

O'nun Yolu hakkında bilgi edindiğinde ve İlahi ibadette gayret ettiğinde, Allah'ın Varlığındaki kesinlik kişinin kalbinin derinliklerine işlemeye başlar ve bunun sonucunda kalpteki imanın tatlılığı, kişinin inancını Allah'a sarsılmaz bir kesinliğe dönüştürür, böylece Allah'a ve O'nun Hidayetine dair tüm şüpheleri ortadan kaldırır. Allah'a giden bu yolda daha fazla ilerleme kaydeden kişi, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) "Allah'a O'nu görüyormuş gibi ibadet etmek, O'nu görmüyorsanız sizi gerçekten gördüğüne dair [canlı ve sürekli bir farkındalığa sahip olmak" olarak tanımladığı "*İhsan*" olarak bilinen İslam'ın üçüncü, en yüksek ve en büyük seviyesine ulaşır. Bu, böylesine yüce bir manevi makama ulaşmış bir manevi yolcunun ya "*Mushahada*" ya da "*Murakabe*" durumunda olduğu anlamına gelir. "*Mushahadâ"* veya "Allah'a şahitlik", "Allah'ın Varlığına şahitlik" anlamına gelmez, çünkü bu şahitlik, İlahi kitapta fazlasıyla belirtildiği gibi, ahirette gerçekleşecektir, ancak bu dünyevi hayatta "Allah'a şahitlik", "Allah'ın Sıfatlarına ve Eylemlerine şahitlik etmek" anlamına gelir. Tanrı'nın bu tür Nitelikleri ve Eylemleri, bu evrenin her atomunda, ötesinde ve tüm "varoluş" biçimlerinde bolca akmaktadır ve Tanrı'nın bu tür Niteliklerine ve Eylemlerine bu yaşamda ruhun gözüyle tanık olunabilir. Bunun tam bir açıklaması İmam Gazali'nin "*Cevahir el-Kur'an*" veya "Kur'an'ın Mücevherleri" kitabında ortaya çıkıyor. Resûlullah Hz. Muhammed (s.a.v.), "Cebrail Hadisleri" olarak bilinen bu nebevi rivayetinde, Allah'a O'nu görüyormuş gibi ibadet etmeniz mümkün değilse, Allah'a sizi görüyormuş gibi ibadet etmeniz gerektiğini söylemiştir. Bu, eğer "*Mushahade*" veya "Allah'a şahitlik" yapacak manevi kapasiteye sahip değilseniz, o zaman en azından "*Murakabe*" veya "kalbinizle manevi tefekkür" sahibi olun, sonsuza dek Allah'ın Katında olursunuz. Bunun kanıtı, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) "Allah yüzünüze ve bedeninize değil, kalplerinize bakar" dediği "*Sahih-i Müslim*" Hadis *koleksiyonundan* başka bir Hadis *veya Peygamberlik rivayetinde* bulunabilir. Bir insan tefekkür ettiğinde ve Tanrı'nın Bakışını yüreğinde hissettiğinde, kişi sadece kötü eylemlerden kaçınmakla kalmayacak, aynı zamanda tüm kötü düşüncelerin kalbine girmesini bile önleyecektir, çünkü kişi Tanrı'nın dış ve iç, açık ve gizli her durumu izlediğini düşünme halindedir, kişi içinde ve Tanrı kişinin varlığının her zerresinin tam olarak farkındadır.

Büyük Müslüman evliyaların (Gnostikler, Tanrı'nın yakınları ve manevi üstatlar) öğretilerinden açıkça anlaşılmaktadır ki, "İhsan" olarak bilinen İslam'ın en yüksek seviyesine ulaşmak (yani, Tanrı'ya O'nu görüyormuş gibi ibadet etmek ve O'nu görmüyorsanız, O sizi gerçekten görür), burada kişi Tanrı'nın Gnosis'ine ("*Ma'rifa*") ulaşır ve bu sayede kişinin sonsuz mutluluğa ulaştığı ve bu sayede yaşamın gerçek amacına ulaştığı yer, Başarının bu en yüksek zirvesine ulaşmak için, kişinin ruhunu tüm kötü ve olumsuz eğilim ve niteliklerden arındırarak ve onu tüm güzel ve olumlu eğilim ve niteliklerle süsleyerek arındırması zorunludur. Kişinin ruhunun arınması için böylesine güçlü bir içsel ruhsal mücadele, Tanrı'nın Gnosis'ine ulaşmanın tek aracı ve aracı olan ruhun, yükselen ruhsal istasyonlar aracılığıyla Tanrı'nın Huzuruna yükselmesini sağlar. Zihin, beden ve akıl gibi diğer insan yetilerinin aksine, ruhun hiçbir sınırı yoktur ve diğer insan yetilerinin ulaşamadığı yükseklikliere ulaşma yeteneğine sahiptir. Bu nedenle, insan başarısının zirvesine ulaşmak zihin, beden ve akıl aracılığıyla değil, ancak onu tutan prangaları ve kısıtlamaları kırıldığında ruh aracılığıyla mümkündür.

Ruhu arındırmak için hastalıkları, kötülükleri ve tüm olumsuz eğilimleri iyileştirmenin yolu, Kur'an'ın ve Hz. Muhammed'in (s.a.v.) öğretileri ışığında kararlı bir içsel manevi mücadele vermek, Allah yolundan uzaklaştıran tüm iç kötülükleri ortadan kaldırmak ve Allah'ın yakınlığı hedefine ulaştıran tüm büyük manevi nitelikleri telkin etmektir. samimiyet ve Gnosis. Ruhun hastalıkları olan içsel kötülüklerin, kararlı ve uyumlu bir ruhsal mücadele ile ortadan kaldırılması

gerekir. Ruhun bu içsel kötülükleri veya hastalıkları arasında düşmanlık, nefret, kıskançlık, zulüm, baskı,, kabalık, kabalık, yalan, suçlama, aşırı konuşma, övünme, gurur, kibir, aldatma, medeni olmayan davranışlar, ahlaksızlık, cimrilik, savurganlık, ırksal/dilsel/milliyetçi/dini önyargı ve kibir, kendini beğenmişlik, ikiyüzlülük, bencillik, benmerkezcilik, sabırsızlık, duygusuzluk, kasvet, depresyon, korkaklık, cesaret eksikliği, dar görüşlülük, ihmal, gaflet, umursamazlık, insanı hakikat yolundan uzaklaştıran ve gerçek iç insan doğasından ve Tanrı yolundan saptıran tüm olumsuz düşünceler, sözler, eylemler, eğilimler ve eğilimler.

Ruhun içsel hastalıklarını en derin girintilerinden çıkardıktan sonra, kişiyi manevi yükselişe götüren ve aydınlatan asil karakter ve eğilimin doruklarına çıkaran tüm olumlu ve asil içsel manevi nitelikleri beslemesi gerekir. Bu tür asil içsel manevi nitelikler arasında sevgi, merhamet, nezaket, şefkat, samimiyet, doğruluk, cesaret, yiğitlik, kararlılık, cömertlik, asalet, ileri görüşlülük, bilgelik, adalet, adalet, fedakarlık, asil ve hoş tavırlar ve karakter, nezaket, herhangi bir art niyet olmaksızın insanlığa özverili hizmet, alçakgönüllülük, doğruluk ve salih ameller, kalbin genişliği, sürekli İlahi hatırlama, Tanrı'ya güven ve itimat, kalbin ve ruhun saflığı, ve kişiyi tüm iyi içsel ruhsal niteliklere ve asil karaktere götüren tüm iyi ve olumlu düşünceler, sözler, eylemler, eğilimler ve eğilimler, Tanrı'nın kabulüne ve Varlığına. Bu noktaya ulaşmak, "Cebrail'in *Hadis-i Kerîf*"inde "Allah'a görüyormuş gibi ibadet edin, siz O'nu görmüyorsanız O sizi gerçekten görür" yani "*Mushahada* veya *Murakabe*" sözlerinde işaret edildiği gibi, İslam'ın en yüksek mertebesi olan ve insan başarısının zirvesi olan *"İhsan*" mertebesine ulaşmaktır " veya "Tanrı'ya tanık olmak veya Tanrı'nın kişinin varlığının her zerresini kuşattığını düşünmek". Kuran'ın şu ayetinde buna değinilmiştir:

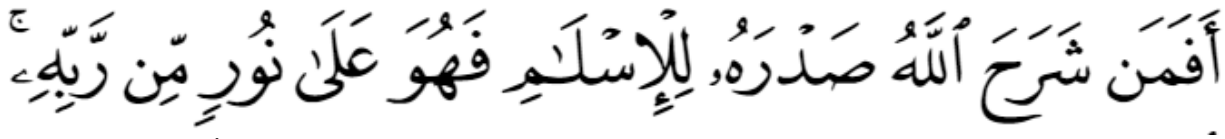

"Allah'ın kalbini İslam'a açtığı ve genişlettiği (yani Allah'ın iradesine teslimiyet) olan kişi, Rabbinden gelen [içsel ruhsal] bir nur (veya hikmet nuru) içindedir." (Kur'an, Bölüm 39, Ayet 22)

Bu, Allah'ın Peygamberleri ve onlardan sonra Peygamber sahabeleri (*Sahabe*) ve onlardan sonra büyük evliyalar ve Gnostikler tarafından ulaşılan "İhsan" seviyesi, *yani Gnosis veya insan başarısının zirvesi olan İslam'ın en yüksek seviyesidir*. Bu, ulaşıldığında aynı seviyedir, kişi gerçek ve mükemmel bir insan ve Tanrı'nın yeryüzündeki vekili olur ve bu, kişinin sonsuz mutluluğa ve sonsuza dek onunla kalan sonsuz zafere (*Sa'adah abadiyya* veya *Sa'adat-e-abadi*) ulaştığı yerdir. Mutlak yükselişin bu yüce manevi konumuna ulaşmak ve bu muazzam zenginliğe ulaşmak her insan için mümkündür. Peygamberler bu dünyaya insanlığa bu yolu öğretmek için gelmişlerdir ve peygamberlik devri sona erdikten sonra peygamberlerin mirasçıları olan evliyalar ve Gnostikler, dilleriyle ve görkemli iç ruhani halleriyle insanlığa bu yolu öğretmek için kıyamete kadar burada olacaklardır. Bu, bu yolun kıyamete kadar insanlık için açık kalması ve Allah'ın kıyamete kadar Kur'an'da tüm insanlığa verdiği vaadin "Yollarımızda gayret edenleri mutlaka ve mutlaka yollarımıza ileteceğiz" vaadi içindir. Allah iyilik yapanlarla beraberdir" (Kur'an, Bölüm 29, Ayet 69), İlahi vaadin gerçekleşmesi ve Allah'ın tüm insanlığa duyduğu sevgi ve şefkatin tamamlanmasıdır.

Yukarıdaki açıklamanın ışığında, artık kısaca hayatımızın amacını ve bu amaca ulaşma yöntemini biliyoruz. Aşağıda, hayatımızın amacı ve buna ulaşmanın yolları hakkında nispeten

ayrıntılı bir açıklama sunulacaktır. Bu açıklamayı sunmak için, sadece İslam medeniyetinin değil, tüm insan medeniyetinin en iyi temsilcilerinden birinin, insanlığın başarısının zirvesine, mükemmellik mertebesine, İhsan mertebesine ulaşan, kitapları bugün bile tüm insanlık için mükemmellik yolunu ve başarının zirvesini aydınlatan büyük aydınlıklı ebedi bilgelik hazinelerinden yardım istenecektir. Bu büyük şahsiyet, halk arasında İmam Gazali veya sadece Gazali olarak bilinen "İslam'ın kanıtı" İmam Ebu Hamid Muhammed el-Gazali'dir (MS 1058-1111).

İmam Gazali, "*Mecmu'a Resa'il İmam Gazali*" veya "İmam Gazali'nin Kısa Kitapları Koleksiyonu" adlı kısa kitap koleksiyonundan kısa bir kitap olan "*Mezan al-'Amal*" veya "İnsan Eylemlerinin Doğruluğunu Ölçme ve Yargılama Kriteri" adlı kısa kitabında, sonsuz mutluluğu ve sonsuz başarıyı (*Sa'adah abadiyye* veya *Sa'adat-e-abadi*) şöyle açıklamaktadır [1]:

[Ebedi] Mutluluğu Aramada İhmal ve Tembellik Saçmalığa Benzer.

Ebedi mutluluktan kastımız şudur: Ölüm olmadan sonsuzluk, çaba olmadan zevk, trajedi olmadan mutluluk, yoksulluk olmadan refah, kusur olmadan mükemmellik ve aşağılanma olmadan saygı.

Bir bütün olarak: İster bir dilekçe sahibinin isteği olsun, ister bir özlemcinin özlemi olsun, zamanın geçmesi ve nesillerin yok olmasıyla azalmayacak bir şekilde sonsuza dek orada olan hayal edilen her şey.

Gerçekten de, eğer tüm dünya tahılla doluysa ve bir kuş her bin yılda bir tek bir tahıl çalsa, o zaman tahıllar tükenecek ve sonsuz sonsuzluktan hiçbir şey eksiltmeyecektir.

O halde bu, onu talep etmek için herhangi bir teşvike ya da varlığını doğruladıktan sonra onu ararken suçlayıcı bir gevşekliğe ihtiyaç duymayacak mı? Çünkü her akıllı varlık bundan daha az kazanç elde etmek için koşuşturur ve bunu başarmanın yolu çetin olsa da, dünyevi zevkleri terk etmeyi ve birçok zorluğa katlanmayı gerektirse bile bu onu geri tutmaz.

Sıkıntı içinde geçirilen zaman sınırlıdır ve kaçırılan şey minimumdur, çünkü dünyevi zevkler geçicidir ve kolayca tükenir.

Zeki kişiye gelince, onun on katını kat kat kazanmak için küçük miktardan vazgeçmek onun için kolaydır. Bu nedenle ticarette, sanayide ve hatta bilgi arayışında olan herkesin her türlü aşağılanmaya, yoksulluğa, zorluklara ve dayanılmaz acılara dayanacağını, gelecekte şu anda kaçırdıklarından daha büyük bir zevki, sınırlı bir artışı hevesle arzuladığını görüyorsunuz. O halde nasıl oluyor da paha biçilemez ve sınırsız kazanımlara ulaşmak için mevcut koşulları terk etmiyorlar?

Yaratılışta servet kazanmaya hevesli akıllı bir varlık yoktur, saf altın elde etmek için bir *dinar* harcaması istendiğinde, kesinlikle egosu onu harcamasına çabucak izin verecektir. Her ne kadar tam da bu durumda istense de, örneğin o zaman diliminde gelecekte bol bir sevap elde edebilmek için açlığın acılarına bile dayanamayan bir kişinin aklı başında sayılmayacağı söylenebilir.

Ölümün her zaman herkesin üzerinde belirdiği ve tehdit ettiği ve altının ahirette kimseye fayda sağlamadığı halde, yaratılışta var olduğu düşünülmeyebilir.

Belki o ay içinde veya o aydan sonraki bir gün ölecek ve o altından yararlanamayacak. Bütün bunlar, bu ödülü alma hevesi için harcama konusundaki fikrini caydırmayacaktır. O halde nasıl oluyor da akıllı varlığın görüşü, en fazla yüz yıl olan ve bunun ödülü sonsuz mutluluk olan yaşamında arzuların yükünü taşıyarak aldanıyor?

Ancak yaratılışın saadet yolunu takip etme konusundaki isteksizliği, son gündeki inanç eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Çünkü eksik akıl bile, tam zekaya sahip biri yerine mutluluk yoluna gitmeye çabucak karar verecektir.

İmam Gazali, Farsça yazdığı "*Kimiya-i Sa'adat*" veya "Ebedi Mutluluk ve Sonsuz Başarı için Simya veya Değişimin Dönüştürücü Aracısı" adlı büyük kitabında ebedi mutluluğu şöyle açıklamaktadır [2]:

Gökteki yıldızların, yağmurlardaki damlaların, ağaçların yapraklarına, çöllerin kum parçacıklarına, göklerdeki ve yerdeki atomlara eşit sayısız şükür, ancak sıfatı Birliği olan ve Azamet, Büyüklük, Azamet ve Mükemmellik O'na özgü olan Allah'a yakışır. Hiçbir hizmetçi Majestelerinin mükemmelliğinin farkında değildir. Hiç kimse O'nun Gnosis'inin gerçekliğinde yol gösteremez. Aksine, gerçeğin gnosis'ini elde edememeyi kabul etmek, en doğru olanın doruk noktasıdır ve O'nun övgü ve ilahisinden yoksun olduğunu kabul etmek, melekler ve peygamberler tarafından okunan övgü ve ilahinin doruk noktasıdır. Majestelerinin ilk ışınında hayrete düşmek, akıllı olanların zekasının doruk noktasıdır. Lütuflarının yakınlığını ararken hayrete düşmek, mistik yolun yolcularının doruk noktasıdır. Temeli, gnosis umudunu terk etmek ve kişinin kendi benliğinin arzularını terk etmesidir. O'nun Gnosis'i konusunda mükemmellik iddiası, benzerlik ve benzerlik düşünmektir. O'nun Varlığının lütfuna bakarak tüm gözler kamaşır. O'nun harikulade işlerini görerek, tüm akılların verdiği meyve gerekli Gnosis'tir. Hiç kimse, O'nun Varlığının büyüklüğünü, yani O'nun nasıl ve neden var olduğunu düşünecek biri olmamalıdır. Hiçbir kalp, O'nun harikulade işlerine kayıtsız kalsın. Bunlar nedir ve kimin gücüyle çalışır. Bu, her şeyin kesinlikle O'nun Gücünün işaretleri ve O'nun büyüklüğünün ışıkları olduğunu anlayabilmesi içindir. Orada ne varsa, O'ndandır ve O'nun sayesindedir. Aksine, var olan her şey O'dur. Gerçekte olduğu gibi, O'nun ötesinde hiçbir şey yoktur. Aksine, her şeyin varlığı O'nun Varlığının yansımasıdır.

Ey sevgili sevgili! Şunu çok iyi bilin ki, Allah insanı spor ve gösteriş için yaratmamıştır. Aksine, kişinin görevi ve içinde yatan tehlikeler muazzamdır, sanki kişi ebedi değilmiş

gibi ama kesinlikle sonsuza kadar yaşayacakmış gibi. Yani, eğer kişi her zaman değilse (ya da sonsuzluktan beri yaşamamışsa), her zaman için olacaktır. Kişinin bedeni önemsiz olsa da, kilden yapılmış olsa da, kişinin ruhunun gerçekliği muazzam bir İlahi olmaktır. Kökeni hayvanların, hayvanların, şeytanların nitelikleri ve onların safsızlıkları ile karışmış olsa da, zorluğa maruz kaldığında arınır ve Tanrı'ya yaklaşma yeteneğine kavuşur. En aşağının en kötüsü olmak ve en yükseklerin en iyisi olmak kişinin işlevidir. En düşük düşüşü, hayvan, hayvan ve şeytan çukuruna düşerek öfke ve arzu ağına dolanmasıdır. Doruk noktası, meleklerin mertebesine [yani manevi aleme ulaşmasıdır]. Örneğin, o (ruh) öfke ve arzunun pençesinden kurtuluş almalıdır. Bunların ikisi de kişinin tutsağı ve biri kralı olmalıdır. Bu krallık mertebesi kişi tarafından kazanıldığında, kişi Tanrı'ya ibadet etmeye layık hale gelir. Bu ibadet kapasitesi meleklerin özelliğidir. Bir insanın rütbesinin mükemmelliğidir. Kişi Tanrı'nın Lütfunun sevgisini tattığında, İlahi Görüşten mahrum bir an bile geçiremez. Bitmeyen lütfun görüntüsü kişinin Cenneti olur. Göz, mide ve cinsel zevklerin cenneti insan için önemsiz ve değersiz hale gelir. İnsanın temeli, insanın doğumunun başlangıcında kusurlu ve önemsiz olduğu için, pirinç ve bakırı arındırıp altına dönüştüren simya gibi zorluk ve muamele olmadan insanı mükemmel kılmak son derece zordur. Herkes bunu tanımlayamaz. Aynı şekilde, insanın temelini hayvani alışkanlıkların safsızlıklarından arındıran ve ona sonsuz mutluluğu elde etmesini sağlayan meleksel [ruhsal] arınmayı getiren bu simya. Bu çok zordur ve her insan bunu bilmez. Bu tezi yazmanın amacı, aslında sonsuz mutluluğun simyası olan bu simyanın unsurlarını belirtmektir. Bu nedenle bu kitaba "*Kimiya-e-Sa'adat*" veya "Simya veya Ebedi Mutluluk ve Sonsuz Başarı için Değişimin Dönüştürücü Ajanı" adını verdik. "Simya" adı bu kitaba çok yakışıyor. Bunun nedeni, pirinç ve bakırda sarılık ve ağırlıktan başka bir fark olmaması ve bu simya ile bu dünyada zengin olmaktan başka bir amaç olmamasıdır. Dünya hayatı kısadır. Dünyevi zenginlik kendi başına bir hiçtir. Sığırların alışkanlıkları ile meleklerin sıfatları arasında dünyalar kadar fark vardır. Bu simyanın meyvesi sonsuz mutluluktur. Sınırının sonu yok. Onun iyiliklerinin sonu yok. Saflığına hiçbir kirlilik giremez. Bu kitap gerçekte bir simyadır. Bunun dışında herhangi bir şeyi simya olarak adlandırmak utançtan başka bir şey değildir.

Ey sevgili sevgili! Bilmelisiniz ki, altının simyası her yaşlı kadının kulübesinde bulunmadığından, çok zenginlerin ve kralların hazinelerinde bulunur. Aynı şekilde sonsuz mutluluğun simyası da her yerde bulunmaz. Aksine, İlahi hazinede bulunur. Göklerdeki İlahi hazine, meleklerin varlıklarıdır ve yeryüzündeki, Peygamberlerin kalpleridir. Kim onları Peygamberlik mahkemesinden başka bir yerde ararsa, sapıklığa düşer ve sonunda dolandırılır. Kişi boş fanteziden başka bir şey elde etmeyecek. Kişinin fakirliği kıyamet günü ortaya çıkacaktır. Tüm yaratılış kişinin sahte (sahte) paralarını bilecek ve herkes insanın hiçbir anlamı olmadığını bilecek. Biri sesi duyacak:

لَّقَدْ كُنتَ فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَٰذَا فَكَشَفْنَا عَنكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ

"Kesinlikle bu konuda gaflet ve cehalet içindeydin. Üzerinizdeki perdeyi kaldırdık, bu yüzden bugün görüşünüz keskindir [daha önce sizden gizlenen şey şimdi keskin odağınızdadır]." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 50, Ayet 22)

Rahman olanların en büyük rahmeti, bu simya aletini [dünya insanlarına] öğretmek ve onlara kalbin parasını sıkıntı örsüne koymalarını ve onlara kötü ahlakın ıslah yolunu öğretmelerini söylemek için dünyaya yüz yirmi dört bin peygamber göndermesidir kalbin yoğunluğuna ve kirliliğine ve kalbi güzel ahlakla doldurma yoluna neden olan. Allah, kendi yüceliği ve hükümranlığıyla Kendisini övdüğü gibi, Peygamberleri [ve Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem)'i) gönderme sıfatını da beyan etmiş ve bunu yaratılış üzerindeki bir yükümlülüğü olarak nitelendirmiştir. Tanrı diyor ki:

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلْأَرْضِ ٱلْمَلِكِ ٱلْقُدُّوسِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَكِيمِ ﴿١﴾
هُوَ ٱلَّذِي بَعَثَ فِي ٱلْأُمِّيِّـۧنَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا۟ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتِهِۦ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ ٱلْكِتَٰبَ
وَٱلْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا۟ مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٢﴾

"Göklerde ve yerde olan her şeyi Tanrı, Kral, Kutsal, Kudretli, Bilge için yüceltir. Mektupsuzlar arasından, kendi içlerinden bir Peygamber [sallallahu aleyhi ve sellem-] gönderen, onlara âyetlerini okuyan, onları arındıran, onlara Kitap ve Hikmet'i öğreten O'dur. Ve ondan önce, cehalet içindeydiler." (Kur'an, Bölüm 62, Ayetler 1-2)

[Yukarıdaki ayette] [Arapça] "*yuzakkihim*" kelimesi, hayvanların nitelikleri olan ve Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in onları serbest bıraktığı [veya içsel arınma ve manevi dönüşüm süreciyle arındığı] aynı kötü ahlakı ifade eder. [Arapça] "*Yu'allimuhumul kitaaba wal-hikmeta*" [yukarıdaki ayette "ve onlara Kitabı ve Hikmeti öğretir" anlamına gelir] sözleri, onlara meleklerin sıfatlarından elbiseler giydirmesi gerektiğine işaret eder. Ve simyanın amacı (yani ruhsal dönüşümün dönüştürücü aracısı), bir insanın tüm zararlı ve çağrılmamış şeylerden (yani ruhun tüm içsel kusurlarından ve zararlı olumsuz eğilimlerinden) arınması ve [içsel ruhsal] mükemmelliğin nitelikleriyle süslenmesidir. Simyanın en büyüğü, kişinin yüzünü dünyadan (dünyevilikten) çevirmesi ve Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'e öğretildiği gibi Cenab-ı Hakk'a karşı dikkatli olmasıdır:

وَٱذْكُرِ ٱسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا

"*Vedkurusma rabbike ve tabattal ileyhi tabteelâ*"
"Ve Rabbinin ismini zikret ve kendini tam bir bağlılıkla aday." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 73, Ayet 8)

[Arapça kelime] "*Tabteela*" [yukarıdaki ayette] Cenab-ı Hakk'tan başka her şeyden ayrılmak ve Cenab-ı Hakk'ın önünde kendini tamamen teslim etmek anlamına gelir. Bu, bu simyanın [sonsuz mutluluğun ve hiç bitmeyen başarının] kısa açıklamasıdır. Detayları uzundur ve sınır tanımaz. Ama onun başlığı dört şeyi bilmektir [ve] temel unsurları dört işi bilmektir ve her temel unsurun on temel ilkesi vardır.

[Bu sonsuz mutluluk ve sonsuz başarı simyasının] dört başlığı şunlardır:

(1) Kendini tanımak,
(2) Tanrı'yı tanımak,

(3) Dünyanın gerçekliğini bilmek ve
(4) Ahiret gerçeğini bilmek.

Yukarıdaki dört şeyi bilmek aslında İslam'ı bilmenin (yani Allah'ın iradesine teslimiyetin) başlığıdır. Ancak İslam'ın temel unsurlarının işleri dörttür.

İki temel unsur dış benlikle ("*Zahir*") ve ikisi iç benlikle ("*Batin*") ilgilidir.

Dış benlikle ilgili iki temel unsur şunlardır:
(1) Tanrı'nın emirlerine itaat etmek. Bunlara [dış] ibadet eylemleri ("*İbada*") denir.
(2) Kişinin hareketleri ve geçim kaynakları konusunda onları göz önünde bulundurmak. Bunlara [sosyal] ilişkiler ("*Mu'amalat*") denir.

İçsel benlik ("Batin") ile ilgili iki temel unsur şunlardır:

(1) Kalbi [veya ruhu] öfke, cimrilik, kibir, gurur, kendini beğenmişlik vb. gibi tüm kötü [içsel] ahlaklardan arındırmak. Bu [kötü ve düşük iç karakter özellikleri veya] ahlak, iman yolunda "*Muhlikaat*" (nefsin negatifliği veya iç ahlaksızlığı veya tahribatı) ve "*Akabey"* (insanların hırsızların kurbanı olduğu karanlık ve dar yerler) olarak adlandırılır.
(2) Kalbi [veya ruhu] sabır, şükran, sevgi, umut, Allah'a tevekkül vb. gibi güzel ahlakla süslemek. Bu ahlaka "*munajjiyaat*" (ruha kurtuluş, mutluluk, gerçek [ebedi] mutluluk ve [sonsuz] başarı getiren pozitiflikler veya ruhun tüm yüce içsel karakter özellikleri) denir.

[Tanrı'ya] tapınmadan söz edilen [dört] temel unsurdan ilki on temelden oluşur. Bunlar:

(1) *Ehl-i Sünnet* inançları konusunda (yani, Hz. Muhammed'e [Allah'ın selamı ve bereketi onun üzerine olsun] ve onun aracılığıyla Cenab-ı Hakk'a kadar uzanan, [dış yaşamları, iç inancı ve maneviyatı yürütmenin] her düzeyinde kesintisiz bir aktarım zincirine ve sertifikalı ilme dayanan doğru geleneksel metodolojide olanlar),
(2) İlim arama konusunda,
(3) Temizlik (veya dış saflık) konusunda,
(4) Dua konusunda,
(5) Zekât (veya zorunlu fakir veya sadaka konusunda),
(6) Oruç konusunda,
(7) Hac (*veya* Allah'ın ve O'nun yeryüzündeki rahmetinin sembolü olan Mekke'deki *Kâbe'ye* hac ziyareti) konusunda,
(8) Kur'an-ı Kerim'in okunması konusunda,
(9) Allah'ı anma, yakarış ve yakarışlar konusunda ve
(10) Ayinlerin düzenlenmesi konusunda [kişinin hem maddi hem de manevi tüm ihtiyaçları için Tanrı'ya dua etmek için].

[Tüm insanlarla] karşılıklı ilişkilerle ilgili ikinci temel unsurun da on temeli [veya ilkesi] vardır:
(1) Yemek yeme adabı,
(2) Evlilik adabı,
(3) Ticaret ve meslek adabı,

(4) Helal olanı aramanın [ve haram olmaktan kaçınmanın] davranışları,
(5) Arkadaşlık adabı,
(6) İnziva adabı,
(7) Yolculuk ve seyahat adabı,
(8) Resital adabı ("*Sama'"* veya Tanrı'ya duyulan sevgi ve özlemle ilgili adanmışlık resitali) ve [bunun sonucunda ortaya çıkan manevi] vecd,
(9) İyiliği emretme ve kötülüğü yasaklama adabı ve
(10) Yönetenler ve yönetilenler için görgü kuralları.

"Muhlikaat*" (veya ruhun yıkıcı kötülükleri)* ile ilgili üçüncü temel unsurun da on temeli [veya ilkesi] vardır:
(1) [İçsel] öz disiplin adabı [ve alt benliğin temel arzularını dizginlemek için manevi egzersizler ("*Nefs*")],
(2) Yiyecek ve cinsel zevklere aşırı düşkünlüğün tedavi yolları,
(3) Aşırı konuşmayı ve dilin kötülüklerini tedavi etme adabı,
(4) Öfke, kibir ve sahte itibarın tedavi yöntemleri,
(5) Dünya sevgisini tedavi etme biçimleri,
(6) Mal [ve servet] sevgisini tedavi etme biçimleri,
(7) Gösteriş ve saygınlığı iyileştirme biçimleri (kendini yüceltme ve kendini yüceltme),
(8) Gösteriş ve ikiyüzlülüğü tedavi etme adabı,
(9) Kibir ve kendini beğenmişliğin tedavi edilme biçimleri ve
(10) Gurur ve gafletin tedavi edilebi.

"Munjiyaat*" (veya ruhun ona kurtuluş ve mutluluk getiren asil içsel nitelikleri)* ile ilgili dördüncü temel unsurun da on temeli [veya ilkesi] vardır:
(1) [Kişinin işlediği yanlışlardan Allah'a tövbe etmesi ve Allah'tan bağışlanma dilemesi],
(2) [Zorluklara karşı] sabır ve [Tanrı'nın nimetleri ve nimetleri için] şükr,
(3) [Allah'tan] korkmak ve [Allah'tan] ümit etmek,
(4) Yoksulluk [veya Tanrı'nın önünde mutlak muhtaçlık durumu] ve çilecilik,
(5) [İyi] Niyet, samimiyet ve doğruluk,
(6) Adanmışlık ve kendi kendine hesap verebilirlik,
(7) [Manevi] Tefekkür (veya "*Murakabe*" veya Allah'ın kişinin kalbine bakışını tefekkür etme, kendini yansıtma ve eleştirel öz değerlendirme),
(8) Tanrı'nın birliği [veya birliği] ve Tanrı'ya güven,
(9) Tanrı sevgisi ve
(10) Ölüm ve onun hatırlanması (ya da olayları doğru bir perspektife oturtmak için kişinin kendi kaçınılmaz ölümlülüğünü ve dünyevi varlığının sonunu düşünmesi).

Bu, "Kimiya-e-Sa'adat" veya "Simya veya Ebedi Mutluluk ve Sonsuz Başarı için Değişimin Dönüştürücü Temsilcisi" *kitabının temel unsurlarının ve temellerinin listesidir*. Dört başlığı ve kırk ilkeyi net bir şekilde açıklayacağız ve bu kitabın kolayca anlaşılır hale gelmesi için kalemimizi zor ifadelere ve karmaşıklıklara düşkün olmaktan alıkoyacağız. Çünkü araştırma yapmak veya karmaşıklıkların derinliklerine inmek isteyen herkes, "*İhya el-'Ulûmeddin Din*" veya "Allah'a Giden Yol Bilgisinin Yeniden Canlanması", "*Cevahir el-Kur'an*" veya "Kur'an'ın Mücevherleri" gibi Arapça kitaplarımıza veya bu disiplinle ilgili diğer derlemelere başvurabilir ve inceleyebilir.

Gazali daha sonra bu simyanın dört başlığının (veya gerekliliklerinin) ve kırk ilkesinin veya sonsuz mutluluğun ve sonsuz zaferin dönüştürücü aracısının muhteşem bir açıklamasını sunmaya devam ediyor. Sonsuz saadetin simyasının aynı kırk ilkesinin ayrıntılı bir açıklaması, İmam Gazali tarafından dört ciltlik "*İhya el-Uloom ad-Dîn*" veya "Tanrı'ya Giden Yol Bilgisinin Yeniden Canlanması" adlı hikmet özetinde muazzam ayrıntılarla sunulmaktadır. İmam Gazali, "*Kimiya-e-Sa'adat*" veya "Simya veya Ebedi Mutluluk ve Sonsuz Başarı için Değişimin Dönüştürücü Ajanı" adlı kitabının yukarıdaki tanıtımından sonra, simyanın veya sonsuz mutluluğun dönüştürücü ajanının dört şartının ayrıntılarını verir. Gazali, ebedi saadete ve sonsuz başarıya ulaşmanın ilk unvanını veya şartını, yani "Kendi Nefsini Bilmek"i açıklarken şöyle yazıyor [2]:

Kendini Tanımak

Sevgili sevgili! Dikkat edin ki, kişinin kendini tanıması, Tanrı'yı gerçekleştirmenin anahtarıdır. Bu nedenle O'nun tarafından şu hüküm verilmiştir:

مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ

"Kendi nefsini tanıyan, Rabbini tanımıştır".

سَنُرِيهِمْ ءَايَٰتِنَا فِى ٱلْءَافَاقِ وَفِىٓ أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ ٱلْحَقُّ

"Onlara âyetlerimizi kâinatın en ücra köşelerinde ve kendi nefislerinde (nefislerinde) göstereceğiz ki, bunun hak olduğu onlara açıkça tecelli edinceye kadar." (Kur'an, Bölüm 41, Ayet 53).

Sevgili sevgili! Bu dünyada hiçbir şey size kendi 'nefsinizden' (nefsinizden) daha yakın değildir. Bu nedenle, kendi varlığınızın, yani kendinizin farkında olmaya çalışmasaydınız, başka neyi boşuna aramaya çalışırdınız? Eğer 'kendimizi hesaba katar ve tanırız' diye düşünüyorsanız, o zaman kesinlikle yanılıyorsunuz, çünkü böyle bir bilginin herhangi bir faydası olamaz. Hiçbir koşulda Gnosis'in ("*Ma'rifa*"), insanın Yüce Rab'bin ve evrenin Efendisi'nin (yani Tanrı'nın) idrakine yönelik girişiminin anahtarı olamaz. Çünkü hayvanlar bile kendilerini böyle bilirler. Onlar da vücutlarının başları, ağızları, elleri, ayakları ve etleri gibi görünen kısımlarını seçebilirler, oysa siz diğer benliğinizi acıktığınızda yemeğinizi yediğiniz, kızdığınız biriyle kavga ettiğiniz ve nefsi arzuların dürtüsü sizi yendiği zaman bildiğiniz ölçüde bilirsiniz. evliliğe girersiniz. Dolayısıyla, sizinle bu hayvanlar arasındaki fark nedir? Aslında bilmeniz gereken şey, ne olduğunuz, nereden geldiğiniz ve nereye gideceğinizdir. Buraya gelmenizin sebebi nedir? Rab tarafından hangi amaçla yaratıldınız? Kısacası sizin için iyi olan ve sizin için kötü olan nedir?

Kuşlar ve hayvanlar bile şeytanın bazı özelliklerinin yanı sıra sizin sahip olduğunuz niteliklere de sahiptir. Yine de, karakterinizin sizin ve meleklerin eşit olduğu özellikleri var. O halde geçici ve kalıcı özellikleriniz nelerdir? Doğuşunuz, özünüz nedir?

Dolayısıyla, kendinizle ilgili bu hayati 'temelleri' kavramadığınız sürece, kutsanmış statüsüne ulaşamazsınız.

Bu niteliklerin her birinin, onu besleyen, sürdürmesini sağlayan ve büyümesini destekleyen, iyiliğin ve övgüye değer davranışın teşvik edilmesiyle sonuçlanan kendine özgü bir 'yiyeceği' vardır. Hayvanların iyileştirilmesi, gözlemleneceği gibi, yemekte, içmekte, sağlıklı ve güçlü olmakta yatmaktadır. Bu nedenle, eğer siz de bir hayvansanız, o zaman her gün onların yollarını takip etmeli, karnınızı ağzına kadar doldurmalı ve cinsel arzularınızı sonuna kadar yerine getirmelisiniz.

Saldırı ve öldürme, orman hayvanlarının temel özellikleridir. Doğal olarak bunu yapmaları gerekir, oysa kötülük, sonuçları, kötü işler ve ihanet şeytanın işaretleri ve sembolleridir. Yani siz de bu şeytanlardan biri olduğunuzu düşünüyorsanız onların izinden giderek kalbinizi memnun etmelisiniz. Öte yandan, hayvanlardan ve hayvanlardan farklı olarak, Tanrı'nın ihtişamını aramak, meleklerin ruhlarının gıdasıdır. Ve eğer meleklerden iseniz, onlar gibi Tanrı'nın yüceliğini görmeye çalışmalısınız ki, ahlaksız şehvetli zevklerden ve hemcinslerinize karşı kibirli öfkeden kurtulun.

O halde gerçeği kendi içinizde aramak için ruhu içinize kazıyın. Bunu öyle bir adanmışlıkla yapın ki, Tanrı'nın siz, hayvanlar, yırtıcı kuşlar ve hayvanlar arasında yarattığı tek tip niteliklerin, sizin de canavar ve gaddar olmanız için değil, ortak iyilik için olduğunu anlayasınız. Hayvanlar, kuşlar ve hayvanlar size hizmet etmek için yaratılmıştır.

Allah'ı bilenler ve bilenler, bu 'Allah yolunda ve Allah'ın huzurunda olma' statüsünü '*Cenib-i İlahiye' olarak adlandırmışlardır*. İnsanlar (yani sıradan halk) buraya Cennet diyor. Bu nedenle, O'nun Gnosis'ine ("Ma'rifa") ulaşabilmeniz için Tanrı tarafından size aşılanan büyük, erdemli içsel değere tam olarak canlı olmak sizin görevinizdir. Gerçekten de kişi, 'Din'in (Tanrı'ya Giden Yol) değerini bilmesine rağmen ondan uzak duran en talihsiz kişidir.

Sevgili sevgili! Eğer içtenlikle iç benliğinizi kavramak istiyorsanız, bilin ki Allah sizi iki şeyden yaratmıştır: dış yapı, gözle görülebilen beden ve '*Nefs*', '*Kalb*' (kalp) veya '*Ruh*' (ruh) adı verilen iç benlik. Bununla birlikte, '*Batin*'in (içsel varlığın) gözünden, yani diğer görünür, açık olmayan benlik tarafından görülebilirler. Bu gerçek, asıl meseledir, dokunulmaz temeldir, varoluşun temel anlamıdır. Diğer her şey ona (yani kalbe) boyun eğer. Bu nedenle, kalbimizi açıkça söylemekten bahsettiğimizde, gerçekten gerçeği kastediyoruz. Bazen buna 'Ruh' ("*Ruh*") denir. Bazen buna '*Nefs*' denir. '*Kalb*', yani kalp, insan vücudunun sol tarafında yer alan, hayvanların ve hatta ölülerin bile sahip olduğu et parçası anlamına gelmez. Bu '*Kalb*', yani kalp, insanlık için gerçek inkar edilemez gerçektir. Bu, açık olmasına rağmen insan gözüyle incelenemeyen eşsiz, gerçek ve asal gerçektir. 'Şehadet' denilen [görünen veya görünen] âlemle ilgilidir. Yüce bir alandır. İyilik tüm ihtişamıyla ondan ortaya çıkıyor!

Bu et yığını, kalp, bedenin şövalye binicisidir. Vücudun geri kalanı birlikleridir veya emirlerine itaatkardır. Kalp, bu gücün kralı ve komutanıdır. Onun temel görevi, Allah'ın

"*Ma'rifa*"sına veya Gnosis'ine ulaşmak, O'nun insan kalbine bu yönde bahşettiği doğuştan gelen özelliklerden dolayı O'nun yüce ihsanını algılamak ve kazanmaktır. O'nun sevgisinde zonkluyor. Her zaman yüksek sesle O'na övgüler yağdırarak, yalnızca O'na tapınılmaya layık olduğunu söyler. Sadece O, sürekli tonlamadır, halkına merhamet etme veya ceza verme gücüne sahiptir. İntikam ve ödül sadece O'nun ayrıcalığıdır, yalnızca O kutsayabilir veya yasaklayabilir. Bu nedenle, Tanrı'nın "*Ma'rifa*"sına veya Gnosis'ine sahip olmak için tüm kalbimizle çabalamak bu hedefin anahtarıdır.

Ey sevgili sevgili! Benliğiniz mükemmel bir paha biçilmez mücevher olduğu için onu değerlendirmeniz gerektiğini anlamalısınız. Melek akrabalığı vardır. En yüksek zirve onun cennetidir. Tanrı'nın nihai yüce amacına giden yolda asil bir yolcudur. Yaşam boyunca bu kısa yolculukta, ticarette, tarımda ve diğer mesleklerde kalırken, her zaman [nihai ve nihai varış noktasına doğru] ilerler.

Sevgili dostum! Anlayın ki, kendi içinize bir göz atmadığınız sürece, kalp hakkındaki gerçeği ("*Kalb*") kavrayamayacaksınız. Kalbi kavradıktan sonra, ordusunu, yani yenilmez gücünü aramalısınız. Sonra "*Ma'rifa*" (veya Tanrı'nın Gnosis'i) ile "*Sa'adah*" (veya sonsuz mutluluk ve sonsuz başarı) arasındaki bağlantıyı tanımaya çalışın. Kalbin ihtişamı, ahşap bir çerçeve gibi olan yüzeysel bedenle karşılaştırıldığında, sadece hareketsiz bir altyapı olarak inkar edilemez. Bu hiçbir şey. Ölüler gibidir. "*Kalb*", yani kalp ile ruhun ("Ruh") doğruluğunu kastediyoruz. Ruh olmadan beden ölü ve kadavradır. Kişi bir süreliğine gözlerini kapatır ve bir zamanlar tamamen görülebilen fiziksel varlığına dair tüm düşünceleri uzaklaştırırsa ve benliğini, ruhunu aramaya kendini kaptırırsa, arayışını bulacaktır. Gerçekten de, yapmaya değer gerçek arayış kalp arayışıdır. Aynı zamanda ahiretlerden birini de takdir ederdi. Aksi yönde ne olursa olsun, kişi aynı anda kalbin içkinliğini de idrak edecektir.

'Kalp' nedir? Kalbin özellikleri nelerdir? İlahi Kanun onun akademik tartışmasına izin vermez. Bu nedenle Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashabı bu konuyu açmamışlar ve bunun üzerine Allah tarafından Kuran'da şu ayetler tebliğ edilmiştir:

وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلرُّوحِ ۖ قُلِ ٱلرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّى

"Ve sana ruhu soruyorlar. De ki, nefis Rabbimin emridir." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 17 [İsrailoğulları], Ayet 85)

أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ ۗ

"İşte, yaratılış ('*Halk*') ve emir (Amr) O'nundur." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 7, Ayet 54)

"Halk" *aleminde*, yaratılış ve "*Amr*"ın yaratılışı aleminde, tören birbirinden tamamen farklıdır. "*Khalq*" (yaratılış), boyutsal ölçüm unsurları, miktar ve kütle yakındır. Sözlükte "*Khalq*" (veya yaratılış) anlamı tahmin anlamına gelir. Ancak insan kalbi bölünmeyi kabul etmediği için bu teste tabi tutulamaz. Eğer kalp bölünebilir olsaydı, öncül iyi durumda olabilirdi, bu sayede bir seferde ya bir bilge ya da bir konuda tam bir acemi olabilirdi. Dolayısıyla bir kişinin aynı anda hem "*Alim*" hem de "*Cahil*" (cahil) olması

düşünülemez. Antitezde, ruh ("*Ruh*") Tanrı tarafından yaratılmış olsa da, aynı şekilde tamamen bölünemez ve kütlenin kodu, ölçüm veya nicelik ile herhangi bir ilişkisi yoktur. "*Amr*" (emir), Tanrı'nın açık ve en önemli İradesidir.

Ayrıca ruhu uzak, uzak ve kadim bir şey olarak görenlerin hepsi yanılıyor. Sınırlandırılmış olan açıklık nasıl sınırlamaya ve otoriteye tabi olamaz? Ruh gerçekten gerçek ve ağır basan bir ruh olduğunda, fiziksel çerçeve, beden ruhu nasıl geçersiz kılabilir? Bu nedenle, ruh nasıl "*Ard*" veya açıklık olabilir?

Benzer şekilde, ruhu beden olarak adlandıranlar da kendileriyle çelişiyor ve bu nedenle aldanıyorlar. Elbette beden parçalara ayrılabilir ama daha önce de belirtildiği gibi bölünemez olan ruh parçalanamaz. Konuyla ilgili daha ince bir noktaya değinecek olursak, hayvanlardaki ruhun son kaygılarında dağılması gerekiyor ama kalp dediğimiz gerçek ruh, Tanrı'nın Gnosis'inin büyük mekanıdır ("*Ma'rifa*") ama hayvanlar bu [ikinci ruhtan] yoksundur. Ruh ne fiziksel beden ne de açıklıktır, ancak değerlendirilmesi zor olan, açılmasına veya güçlendirilmesine izin verilmeyen saf bir melek mücevheridir. Kişi ancak öngörülen parametreler dahilinde bu konuda adil bir bilgiye sahip olabilir:

وَٱلَّذِينَ جَٰهَدُواْ فِينَا لَنَهۡدِيَنَّهُمۡ سُبُلَنَا

"Kim bizim için (yollarımızda) çabalarsa, onları mutlaka kendi yollarımıza ileteceğiz." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 29, Ayet 69)

وَمَا يَعۡلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ

"Rabbinin ordularını O'ndan başkası bilemez." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 74, Ayet 31)

Yukarıdaki Kur'an ayetleri, kalbin ahiret için özel olarak tahsis edildiğini açıkça göstermektedir. Tanrı'nın nimetlerine duyulan özlem onun amacıdır. Bu nimetler Tanrı'nın Gnosis'ine bağlıdır. Kişi, ürününden bir şeyin yazarı veya üreticisi hakkında fikir edinir. İnsanoğlunun ayırt edici duyuları, kişinin onları, değerlerini yargılamasına yardımcı olur. Bununla birlikte, yüce Yaratıcı'nın her biri kendi gücünde ustaca ve benzersiz olan dünya harikalarına ilişkin eserleri, mükemmel çekicilikleri nedeniyle ancak insandaki dışsal ve içsel ayırt etme yeteneğinin zekası aracılığıyla takdir edilebilir ve hayranlık duyulabilir. Algı ve nüfuz etme gibi görünürdeki nitelikler esas olarak bedensel işlevlerdir, ancak kalbin asıl amacı, yüzeysel olarak elde edilemeyen "*Ma'rifa*" veya Tanrı'nın Gnosis'idir. Bedenin duyusal yetenekleri bu nedenle ilmiktir (yani "hayvan ruhu"), oysa beden hem ilmik hem de binicinin (yani gerçek ruh veya "insan ruhu") koruyucusu ve taşıyıcısıdır. Dolayısıyla birleştirici çerçeve (yani beden), su, kil ve ısıdan oluşan kalp için bir ön koşuldur. Bu nedenle, o kadar güçlü değil. İç ("*Batin*") ve dış ("*Zahir*") varlığında gerekli gıdanın kıtlığı, iç ve dış istekler, insandaki temel evrimsel bileşenler olan ateş ve su gibi canavar gibi elementler nedeniyle ölüm tehlikesine ciddi şekilde maruz kalır. Bu nedenle, doğal olarak yiyecek yiyecek ve içecek su ister. Şaşılacak bir şey yok, başından beri bu iki gücün bir yanda [insan yaşamını ve refahını tehdit eden] fiziksel düşmanlarla, diğer yanda açgözlülük ve öfkeyle savaşma ihtiyacını hissetmiştir [çünkü bunlar ve diğer içsel ahlaksızlıklar ruhun yaşamını ve esenliğini tehdit eder]. Bunlar içsel güçlerdir. Bu nedenle, önce ruhun özü,

sonra orduları ve ardından içsel olanın bu kötü güçlerine karşı "mücadele" (yani Tanrı yolunda manevi çaba) gelir. Bu nedenle, önce ruhun özü [sadece insan bedensel organlarının ve duyularının yaşamına katkıda bulunan "hayvan ruhu"nun aksine "insan ruhu" olarak da bilinir], sonra orduları veya güçleri ve ardından bu kötü iç güçlere (yani kötülüklere ve olumsuz eğilimlere) karşı "mücadele" veya çabalama gelir.

Görünmeyeni görmek ve hem bedenin hem de iç benliğin görünmeyen bir düşmanının peşine düşmek mümkün olmadığından, bedenin bu duyu organlarına ve içsel duyarlılıklara duyulan ihtiyaç gerekli hale gelmiştir. [İnsan duyuları] Görme, koklama, tatma, dokunma ve duyma vücudun temel duyu organlarıdır. Her biri tekil bir görevi yerine getirir. Bunlardan herhangi biri ters giderse, bu, dünya ve ahiret işlerine engel olur. İç ve dış [insan yetilerinin] bu güçleri kalbin kontrolü altındadır. Allah, insan bedenine iyi baksınlar diye, yüce zevkine göre onları kalbe boyun eğdirmiştir. Öyle ki, kalp mükâfatını alsın, avını getirsin, [Gnosis'in İlahi lütfuyla] kutsansın ve bunun sonucunda ahiret için pazarlığını gerçekleştirsin. İyiliğin bu güçleri, meleklerin yaptığı gibi, belirgin bir bağlılıkla hizmet ederler ve Tanrı'ya derin bir zevkle itaat etmekten derin bir gurur duyarlar. Asla O'nun isteklerine aykırı hareket etmezler. Kalple ilgili detaylar oldukça uzundur.

Sevgili sevgili! Bir örnek vermek gerekirse, beden bir şehir gibidir, eller ve ayaklar bu şehirdeki işçiler gibidir. Arzu, onun ana hareket ettiricisidir (yani kışkırtıcıdır). Öfke şehrin polis şefi gibidir. Kalp onun kralıdır ve akıl Başbakanıdır. Kralın hükümeti yönetmek için hepsine ihtiyacı var ama güçlü bir motive edici güç olan şehvet kötü ve kışkırtıcı. Öte yandan, bilge Başbakan gibi olan akıl, hükümetin fonlarının kötüye kullanılmaması veya gasp edilmemesi için buna her zaman karşı çıkar. Polis şefi gibi olan öfke her zaman dengesiz, gerici ve sınırlarını aşıyor. Bu şartlar altında, her şeyin üzerinde olan kral, her şeyi sıkı bir şekilde değerlendirir, Başbakanına (yani aklına) danışır ve işlerin kontrolden çıkmasına izin vermez. Arzu ve öfkenin [sınırlar içinde] kendi rollerini oynadığını ve kötülüğü tomurcuk halinde durdurmanın kralın birincil görevi haline geldiğini açıkça gösterir. Kalbin pozisyonu budur.

Bedeni korumak için Cenab-ı Hak tarafından yiyecek ve su sağlanmıştır. Bu nedenle, onlar bedenin hizmetkarlarıdır. Beden ise duyuların, yani duyumların bu ayırt edici ajanlarının yükünü taşımak ve taşımak için yaratılmıştır, dolayısıyla bedenin hizmetkarları olarak hareket ederler. Bu duyular veya duyusal yetenekler, Tanrı'nın şaşırtıcı, hayranlık uyandıran yarattıklarının ayırt edilmesi ve gerçek takdiri için gerçekleri öğrenme ve özümseme aklının bekçileridir. Aklın, kendi adına, onların meşale taşıyan, parlayan yol bulucusu olarak hareket etmesi amaçlanmıştır - insanoğlunun İlahi Güzelliğin eşsiz ihtişamının - Tanrı'nın bu evrende hiçlikten evrimleştirdiği ve tasarladığı şeyde mükemmel Güzelliğinin - tadını mutlulukla çıkarmasını sağlayan rehber. Yani eğer bu (yani İlahi Güzelliğe şahit olmak) "kalbin cenneti" ise, akıl (veya "*Aql*") onun hizmetkarıdır. İnsanın kalbi bu şekilde büyülenip O'nun yüceliğiyle büyülendiği anda, Allah'ın mübarek kulu olur. Bu, aşağıdaki kutsal ayette [Kuran'dan] tasvir edilmiştir:

وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

"Ben (yani Allah) *Cinleri* (yeryüzünde bulunan doğaüstü görünmez yaratıklar) ve insanları sadece Bana ibadet etsinler diye yarattım." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 51, Ayet 56)

Tanrı insana hüküm sürmesi için kalbi ve krallığını verdi. Kişiye ordu sağladı - bunu yapacak güç, aynı zamanda ihtişamın daha yüksek alemlerine yükselmek için ata binecek araç. Bu nedenle, eğer bir kimse bu yüce makamın yüce lütfuna uygun yaşamak istiyorsa ve Cenab-ı Hakk'a verdiği sözü yerine getirmek, O'na alçakgönüllü bir kul gibi itaat etmek istiyorsa, O'na kalbiyle ve ruhuyla ibadet etmeli ve bu amaçla emredilen yoldan geçmelidir. Bu koşullar altında kişi kralın tahtına oturmalı ve Tanrı'nın huzurunda olmayı nihai amacı haline getirmelidir. Kişi kalbinin sesini dinlemeli, iyilik yapmalı ve ahireti gerçek daimi mesken olarak görmelidir. Bu nedenle, kişi bu dünyayı geçici, yaşam yolculuğu için, Tanrı ile son buluşma için geçici bir geçiş olarak ele almalıdır. Bedeni binek bineği, elleri ve ayakları hizmetçiler, aklı Başbakan ve dünyevi işlerin gözetmeni olarak görmek gerekir. Kişi öfkeyi katı yargıç olarak kabul etmeli ve Tanrı'nın bahşettiği beş duyusunu istihbarat ajanları olarak kullanmalıdır. Aynı şekilde kişi, bu şekilde elde edilen kanıtları elemek ve yoluna çıkan tüm kötü tuzaklardan ve tehlikelerden kendini korumak için aklını kullanmalıdır. Akıl olan Başbakan da benzer şekilde kendi alanı içinde her şeyin yolunda olduğunu ve kuvvetlerinin, ordusunun ona karşı isyan etmediğini denetlemekle yükümlü kılınmalıdır. Böyle bir plan yapmalıdır ki, kişinin sorumluluğu bir barış cenneti olarak kalsın. Bu, kişinin Tanrı'dan mutlu bir lütuf ve zengin ödülleri hak etmesini sağlar. Öyle ki, kişi yakında O'nun müminlere vaat ettiği başarı tacını giyecektir. Aksi takdirde her şeyini kaybedenler arasında biri sayılacaktır. Böyle sefil bir insan göreve alınacak ve intikam kişinin kaderi olacaktır.

Sonuç olarak, her insanın içsel varlığın, ruhun güçleriyle doğrudan bağlantısı olduğu sonucuna varılmalıdır. Bu amaçla, kişiye özel nitelikler ve özellikler bahşedilmiştir. Kötü nitelikler ve özellikler insanı mahvederken, iyi olanlar kişiyi talihlilerin yüksek mevkilerine yükseltir. Çok çeşitli olmasına rağmen, bu eğilimlerden (veya içsel niteliklerden) dördü insandaki temel kategoriler olarak ele alınabilir:

1) [Vahşi vahşi] hayvanların özellikleri,
2) Meleksel nitelikler,
3) Şeytani ahlaksızlıklar,
4) Hayvanların özellikleri.

Örneğin, insanın açgözlülüğü kişiyi kutsal olmayan dürtülere maruz bırakırken, yeme, içme ve hayvanların da sahip olduğu doğal cinsel içgüdülerin yerine getirilmesine başvurma gibi normal dürtüler her ikisinde de ortak kalır (yani insanlar ve hayvanlar arasında). Öte yandan, insanın düşmanına saldırmak ve fiziksel kargaşayla onu parçalamak gibi [vahşi] canavar benzeri nitelikleri, kontrol edilemeyen bir öfke tarafından uyarılır ve bu da ciddi münakaşalara, küçük kavgalara ve tahammül edemeyenlere iftira ve tacize yol açar.

Buna karşılık, insandaki akıl, bilgelik, kişiyi, Tanrı'yı memnun etmek için iyiyi yapmak ve kötüyü önlemek amacıyla yüksek meleksel işler yapmaya teşvik eder. Böyle bir kişi,

insanların eğitimini (farkındalığını ve aydınlanmasını) teşvik eder, onlara birçok yönden yardımcı olur ve genellikle kişinin hemcinsleri için bir hizmet meleğidir. Kişi İlahi gerçeği takdir eder ve cehaleti ve kötü davranışı [herhangi birine karşı, yanlış ve] istenmeyen bir şey olarak görür.

Bu nedenle, karakterin bu özel eğilimleri, genel olarak alçakça tazı benzeri eğilimler, domuz benzeri yollar, Şeytani ahlaksızlıklar ve melek alışkanlıkları ile sembolize edilebilir. Örneğin köpeği görmek çirkin değildir, ancak alışkanlık gereği asi olmaya eğilimlidir. Öyle ki, zaman zaman kendi türüne havlamaya başlar. Aynı şekilde domuz, yaratıkların en çirkini değildir, ancak kirli ve kirli şeylere olan gizli çılgınlığı nedeniyle genellikle tiksinilir. Domuz kelimesinin kendisi ağır bir kelime ve lanetlidir. Şeytan ve köpek benzer şekilde konumlanmıştır. İnsanda da bu özellikler vardır. "Şeytani nitelikler" ile kastedilen budur. Bunun zıttı "meleksi nitelikler"dir. Bu terimler sırasıyla Şeytani olmak veya melek gibi olmak anlamına gelir.

Bu nedenle Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: "Her insanda fiilen bir şeytan vardır. Ben de ona karşı bağışık değilim ama Rahman olan Allah beni onun üzerine bindirdi ve ona üstün geldi. O (yani şeytan) [bana karşı] çaresizdir."

Aynı şekilde, insan da şehvet ve ahlaksızlık domuzunu, katliam ve vahşi çileden çıkmayı denemek ve üstesinden gelmek için emir ve yükümlülük altındadır. Bu nedenle insan, kötü ve kötü olan her şeye karşı koymalıdır. Kuşkusuz bunu yapan kişi, Allah tarafından bu olağanüstü davranışlardan dolayı tahakkuk eden bu tür ödüllerle onurlandırılacaktır. Aynı şekilde, kötü karakterin çirkin alışkanlıkları da kişiyi talihsizliğe ve Allah tarafından [hak edilmiş] cezaya götürecektir.

Böyle bir kişinin durumu görselleştirilebilir. Kişi kendini köpeğin, domuzun ya da Şeytan'ın önünde elleri kelepçeli halde dururken bulurdu. Bir mümin, bir bir teslim edilmesi durumunda, ona uygulanacak muamelenin açık olması mantıklıdır. Ve eğer bir melek domuza, küratöre veya şeytana teslim edilirse, onun durumu müminin kinden daha kötü olur. İnsan, dünyevi gazap özelliğiyle lanetlenen insan, kendisini korkunç bir tazı veya kurt şeklinde bulacak ve şehvetlere kapılan kişi, kıyamet gününde kendini domuz suretinde görecektir. Bir kişinin rüyada benzer şekilde kurt görmesi, o kişinin zorba olduğu anlamına gelir. Domuz söz konusu olduğunda, kişinin kirli ve aşağılanmış olduğu sonucuna varılabilir. Bir kişi onlardan ve benzerlerinden ne kadar uzaklaşırsa, kişinin genel tavrı ve içsel benliği, kişinin nasıl davrandığına o kadar uygun olacaktır.

Artık içsel benliğin emir vericilerini bildiğimize göre, gözlerinizi içsel benliğinize çevirin ve hangisinin sizi en çok etkilediğini ve nerede bulunduğunuzu kendiniz değerlendirmeye çalışın. Eylemlerinizin ve eylemlerinizin sizde sizi yapacak veya bozacak karşılık gelen bir karakter özelliği yaratacağına dikkat edin. Gerçekten de iyiden iyiden başka bir şey çıkmaz. Aynı şekilde, arzu domuzuna itaat ederseniz, küfür, utanmazlık, açgözlülük,, ve başkalarının kötülüğüne sevinme gibi benzer alışkanlıklara sahip olacaksınız. Bununla birlikte, domuzu [içsel benliğinizdeki nitelikler gibi]

bastırmayı ve ondan daha iyi olmayı başarırsanız, memnuniyet, lütuf, bilgelik, dindarlık ve özveri vb. niteliklerle taçlandırılacaksınız.

Dehşet ve dehşet tazısı tarafından ele geçirilirseniz, o zaman sizde gelişecek olan zarar verici [içsel] özellikler, aceleci olmak ve sonuçlarına aldırış etmemek, kirlilik, övünme, kibir, hatalarınızı ahlaksızca sergilemek, başkalarıyla alay etmek ve işkence etmek, başkalarıyla kavga ve münakaşa almak olacaktır. Bununla birlikte, bu yıkım köpeğine galip gelirseniz, sabır, nezaket, bağışlama, istikrar, cesaret, huzur ve azizlik (içsel saflık) gibi ek nitelikleri kazanacaksınız.

Aynı şekilde, asıl görevi kurtlara ve domuzlara yardım ve yataklık etmek, hain planlarıyla insanları saptırmak, sorun çıkarmaya, sahtekârlığa ve zinaya başvurmak vb. olan şeytana itaat ederseniz, bu şeytani nitelikleri ondan miras alırsınız. Ama onun hilelerine kapılmayarak onu yenebilirseniz ve akıl ve iyilik güçlerinizi güçlendirmeye devam ederseniz, bilgeliğe, Gnosis'e ("*Ma'rifa*"), bilgiye, derin bilgeliğe, yeteneğe ve güzel bir iç karaktere ve dış tavra ("*Hüsnü'l-Kulk*" veya "*Hüsnü'l-İhlak")* erişirsiniz"). Bu asil özellikler sizin daimi yoldaşlarınız ve rehberleriniz olacaktır. Sonsuza dek sizinle ilgili güzel anıların gerçek temeli ile iyi talihinizin tohumlarını ekecekler.

Buna karşılık, kötü işlere günah veya ahlaksızlık denir. Onların zıt ayrımında, salih amellere "*İbade"* veya Allah'a ibadet denir. Kalp, parlak görünümlü bir cam veya cilalı bir ayna gibidir. Kötü yollar bulutlar ve karanlık gibidir. Kötü karakter, kalbin aynasını kirletir ve karartır. Böyle bir karaktere sahip bir kişi, Tanrı'nın Varlığının veya Tanrı'ya tanıklık etmenin iyi huylu nimetlerine asla sahip olamaz. Kişi, O'nun lütfunun yüce görüşünün kutsaması ile kutsanamaz. Şüphesiz yüce bir karakter bütünlüğü nur gibidir ("*Nur*"). Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

اتْبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمْحُهَا

"Kötülükten sonra iyilik yapmalı ki, kötülüğün etkisini gidersin".

Yani kişi, kötü bir amelin hemen ardından [cehaletten, gafletten veya yanlış bir etki altında ne yaptığının farkında olmadan yapılan] bir iyilik yapmalıdır. Sadece kötülükten arınmış olarak gelecek olan kutsanacaktır. Kıyamet günü insanın kalbi ya aydınlık ya da karanlık olacaktır. Sadece yüzü parlayan (kalbin iç güzelliğini temsil eden) kutsanacaktır:

إِلَّا مَنْ أَتَى ٱللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

"Allah'a sağlam bir yürekle gelen müstesna." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 26, Ayet 89)

Yaratılışın başlangıcından itibaren insanın kalbi, yarı saydam kalbinin yapıldığı çelik gibi katıdır. Güvenli bir şekilde korunması ve lekelenmesine izin verilmemesi koşuluyla tüm

evreni içinde görebilirsiniz. Cenab-ı Hak şöyle buyurmuştur:

كَلَّا ۖ بَلْ ۜ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِم مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ

"Hayır, gerçekten de kazandıkları şey kalplerinde paslanmaya neden oldu". (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 83, Ayet 14)

Sevgili sevgili! Diyebilirsiniz ki, insan aynı zamanda hayvanların, şeytanların ve hayvanların özelliklerine ve özelliklerine de sahip olduğuna göre, nasıl oluyor da melek benzeri nitelikler kişinin varlığı iken diğer şeyler geçicidir? İnsanın meleklerin karakterine sahip olmak için yaratıldığı ve gerçekte başka şeylerle hiçbir ilgisi olmadığı nasıl anlaşılabilir? Cevap, insanın "*Aşreül Mahlukat*" veya Allah'ın yarattıklarının en üstünü olarak yaratıldığı reddedilemez gerçeğinde yatmaktadır. Böylece kişi hayvanlardan ve hayvanlardan üstündür. Hiç şüphe yok ki, Allah'ın her şeye bahşettiği itibar, O'nun ona olan nezaketinin doruk noktasıdır. Örneğin, eşek sadece ağırlık taşıdığı için at eşekten üstündür, oysa bir at, şövalye binicisinin mükemmel komutasına karşı savaşta cesurca dörtnala koşar, ancak kendi gücünde at da eşeğin yaptığı gibi ağırlık taşıyabilir. Bu nedenle, aralarında belirgin bir fark vardır. At bu niteliklere ve daha zarif bir duruşa sahip olmasaydı, boyu da tüm niyet ve amaçlara göre eşeğinkine indirgenirdi.

Benzer şekilde, bazı insanlar yemeleri, içmeleri ve cinsel zevkler için dürtülerini tatmin etmeleri için yaratıldıklarını düşünürler. Bu tür insanlar tüm hayatlarını bu tür talihsiz arayışlarla harcarlar. Sadece düşmanlarını ve hemcinslerini küçümsemek, aşağılamak ve alt etmek için doğduklarına inanan başkaları da var. Kazanan ya da mağlup olan, ister Arap, ister Türk, ister Kürt [ya da başka bir ırk ya da etnik köken] olsun, onlar üzerinde üstünlük sağlamak için mücbir sebep uygulanır. Açıkçası, bu ideolojilerin her ikisi de yanlıştır, çünkü yukarıda bahsedilen sadece yeme, içme ve cinsel çekimden oluşan yaşam, arzu unsuru konusunda umutsuzdur. Hayvanların bile böyle arzuları vardır. Deve, büyük miktarlarda yiyecek ve su tüketme kalitesiyle tanınırken, domuzun aşırı cinsel yetenekleri vardır. O halde nasıl oluyor da insan onlar için daha yüksek statüde görülüyor?

Ayrıca, başkalarını alt etme ve boyun eğdirme dürtüsü, artan bir öfke ve öfkeden kaynaklanır. Bu doğal fenomenin, otlayan hayvanlarda ve ormanların vahşi yaratıklarında da mevcut olduğu iddia edilebilir. Dolayısıyla yine, nasıl oluyor da insan onlardan üstün oluyor? [İnsanlar ve hayvanlar arasındaki] fark ve ayrım nerede? Cevap, buna rağmen (yani insanın hayvanlarla paylaştığı düşük temel niteliklere), insanın sahip olduğu kurtarıcı niteliğin, tüm yaratılmışlar arasında, kişinin Yüce Efendisi olan Tanrı'yı da tanıdığı akıl ile kutsanmış olmasıdır. Aynı zamanda kişinin O'nun eserini, yaratıcı dehasını gönüllü olarak takdir etmesini ve takdir etmesini sağlar. Aynı zamanda kişinin ölümcül düşmanlarını, gazabını ve açgözlülüğünü yenmesine de yardımcı olur. Bunlar (yani gazap, açgözlülük ve alt benliğin diğer temel niteliklerinin eksikliği) meleklerin özellikleridir. Onların nitelikleri insanı kuşların, hayvanların ve hayvanların [seviyesinin] üzerine çıkarır. Dolayısıyla insan, yaratılmış her şeyden üstündür ve onlar üzerinde göze çarpan bir üstünlüğü vardır. Hepsi kişinin emrinde. Kişi, yaratılmış şeylerin en üstünüdür ("*Eşref'ül-Makhlukat*").

وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِ جَمِيعٗا مِّنۡهُۚ

"Göklerde ve yerde ne varsa hepsini O'ndan size tabi kıldı." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 45, Ayet 13)

Bu nedenle, insanın büyüklüğü, kişinin öngörülen erdemlerde üstün olduğu ölçüde, kişinin bütünlüğünün büyüklüğünde yatar, tüm başarıların en büyüğü "*Ma'rifa*" veya Tanrı'nın Gnosis'idir. Özelliklerin geri kalanı, kişinin yüceliği için insana sayısız asil motive edici güç (yetenek) bahşedilmiş olmasına rağmen, kıyaslandığında sönük kalır. Bu nedenle, insan öldüğünde, [düşük temel] arzu ve öfke gibi göze çarpan kötü özelliklerin de öldüğü düşünülmesi için besindir. [İnsandan ölümde ve ölümden sonra] geriye kalan, Tanrı'nın "Ma'rifa"sı veya Gnosis'i ile meleksel bir şekilde süslenmiş yüksek kaliteli bir 'mücevher'dir. Kişinin sürekli yoldaşıdır. Bu mücevher aynı zamanda her zaman alçakgönüllülükle yatkın, her zaman O'nun önünde secdeye kapanan meleklerin de dostudur.

فِي مَقۡعَدِ صِدۡقٍ عِندَ مَلِيكٖ مُّقۡتَدِرِۭ

"Hakikat koltuğunda, Her Şeye Gücü Yeten bir Kralın huzurunda." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 54, Ayet 55)

Ya da bir insan öldüğünde, kişinin kalıntıları karanlık, kör bir şeydir - kişinin ahlaksızlıkları yüzünden karanlık ve lekelenmiş, ancak [dünyevi hayatta] bir egoyu yatıştırmak ve tatmin etmek için kullanılan öfke ve kibrin yokluğu nedeniyle kördür. Bunun bir sonucu olarak, kişi daha sonra önceki bölgeden miras kalan bu alçak alemde yaşar:

وَلَوۡ تَرَىٰٓ إِذِ ٱلۡمُجۡرِمُونَ نَاكِسُواْ رُءُوسِهِمۡ عِندَ رَبِّهِمۡ

"Suçluları Rablerinin önünde başları eğik görürdünüz." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 32, Ayet 12)

Bu, kişinin Şeytan'la birlikte "Sijjeen"e (öbür dünyadaki varoluşun en alçak ve en acı alemi) *gönderileceği zaman böyle bir durumda olacağı anlamına gelir*. "*Sijjeen" teriminin yorumu* herkes tarafından bilinmemektedir. Bu nedenle, Tanrı şunları emretmiştir:

وَمَآ أَدۡرَىٰكَ مَا سِجِّينٞ

"Peki 'Sijjeen'*in ne olduğunu ne biliyorsun*?" (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 83, Ayet 8)

Kalp dünyasının harikaları sınırsızdır. Kalbin vücudun tüm organlarıyla karşılaştırıldığında sahip olduğu yüce statü, gerçek dindarlık kaidesi, kalbin kendi başına yeni olduğu gerçeğinden kaynaklanmaktadır, ancak çoğu insan bunun farkında değildir. Kalbin büyüklüğü ve takvası iki temel nedenden kaynaklanmaktadır:

1) "'*İlm*" veya bilgi ve
2) Nedeniyle "*Kudra*" veya güç ve yetenek.

Bilgiden kaynaklanan büyüklük de iki nedene bağlıdır: Biri herkes tarafından bilinir ve apaçık ortadadır, diğeri ise gizli ve süptildir. Kimse bunu anlayamaz. Kalbin bilgiyi tüm incelikleriyle özümseme kapasitesi ve gücü onun kapsamı içindedir. Bölünemez olmasına rağmen numeroloji, aritmetik, tıp, astroloji, İlahi Kanun vb. konuları kolaylıkla okuyup kavrayabilir. Çöldeki kum gibi kalpte bulunan tüm eğitim biçimlerini kapsar. Sürekli hareketi ve bilgeliği sayesinde yeryüzünden gökyüzüne ve doğudan batıya olan mesafeyi kısa sürede kat eder. Yerde olmasına rağmen, uçsuz bucaksız ufukların en uzak noktalarını ölçer ve galaksideki tüm yıldızların ve takımyıldızların ve aralarındaki mesafelerin farkındadır. Balıkları bir olta takımıyla sudan çıkarır, kuşları gökten yere fırlatır, deve, at, fil gibi hayvanların emrine uymasını sağlar. Bedenin beş duyusal algısı onun mesleğidir. Hepsinin insanın kalbine yönelik olduğu açıktır. Onlar manevi alemde (ruhlar alemine) ayırt etme kapılarıdır, kalpte [ruhların alemine doğru] bir kapı açıktır. Öte yandan çoğu insan sadece maddi dünyayı (fiziksel alem) önemser ve bu fiziksel duyarlılıkları bilgiye ulaşmanın tek yolu olarak görür.

Aslında bu iki kapı oldukça küçüktür, ancak kalpte birçok türde bilgi ve eğitim almaya açık birçok kapı vardır. İki öncülden ilkini ele alalım, yani kişi uyuduğunda ve bir rüya gördüğünde, bu duyu organları uykuda kalır, ancak kalbin kapısı açılır ve bunun sonucunda ruhlar aleminde ve "*Loh Mahfoodh*" veya "Korunmuş Tablet" (yani, geçmişin bilgisini içeren Tanrı'nın Kayıtlar Kitabı, şimdiki zaman ve gelecek), kişi kaderinde olan (Tanrı'nın zaten farkında olduğu) şeyleri görmeye başlar veya gelecekte ne olacağını öğrenir. Bazen, yorumun aranması gereken şeylerin geleceğine dair işaretler alınır. Bu, kural olarak, uyanık kalan kişinin "*Ma'rifa*" veya Gnosis'e daha layık olduğu düşünülmesine rağmen. Yine de, genel olarak konuşursak, "*Alam al-Ghaib*" (görünmeyen ve bilinmeyenin alanı) ile ilgili bu şeyleri bu duyusal failler sayesinde bilme olasılıklarının daha düşük olduğunun farkındadırlar.

Bu rüyalar konusu üzerinde gelişigüzel bir şekilde durmak mümkün değildir, ancak kalbin temiz, cilalı bir ayna gibi olduğunu ve Korunmuş Tablet'in ("*Loh Mahfoodh*") fiziksel varoluş alemindeki her şeyin resimlerinin ("*'Alam Maujoodat*") bulunduğu bir ayna gibi olduğunu söylemekle yetinelim. İçinde bulunduğumuz alem görülebilir. [Kalbin] temiz cilalı aynası bu kopyalara bakacak şekilde yerleştirildiğinde, bunlar açıkça görünür hale gelir. O halde, kalp temiz, cilalı bir ayna gibi olduğunda ve kişi kendini bu duyumların [varoluşun fiziksel aleminden] saptıran uyaranlardan ayırdığında, kişinin Korunmuş Tablet'e ("*Loh Mahfoodh*") yaklaşmasına şaşmamalı. Kalp bu tür gerçek hislerle dolu olduğu sürece, manevi alemde vecd içinde dolaşır ("'*Alam Ruhani*"). Ancak rüyada bu duyumlar sona erer ancak görüntüleri veya düşünceleri devam eder. Oysa "*Alam Mithal*"de (hayal gücü alemi), duygu veya düşünce, zaman zaman oldukça belirsiz de olsa kavranabilir. İnsan öldüğünde, perde nihayet kalkar. [Fiziksel alemden] hiçbir algı veya duyum kalmaz. Madde (yani şeylerin gerçeği, gerçekliği ve gerçek doğası) şeffaf hale gelir. Daha sonra ölen kişiye şöyle söylenir:

فَكَشَفْنَا عَنكَ غِطَآءَكَ فَبَصَرُكَ ٱلْيَوْمَ حَدِيدٌ

"Şimdi üzerinizdeki perdeyi kaldırdık ve bugün görüşünüz keskindir." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 50, Ayet 22)

Biri cevap veriyor:

رَبَّنَآ أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَٱرْجِعْنَا نَعْمَلْ صَٰلِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ

"Rabbimiz! Gördük ve duyduk; bizi [dünyaya] döndür, salih ameller işleyelim; artık [maddenin gerçekliğinden emin olarak] eminiz." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 32, Ayet 12)

Kalbin kapısının "*Alem-i Malakut*"a veya melekler âlemine doğru olduğunun ikinci delili, ihtiyatlı düşünceye, dindar şüphelere veya ilerideki olası darboğaz korkusuna karşı bağışık olabilecek hiç kimsenin olmamasıdır. Bu tür düşünceler duyulardan kaynaklanmaz, kalpten kaynaklanır. Beklenen bu tehlikelerin kökeni ve kaynağı bilinmemektedir. Bu analiz, tüm bilgilerin duyu organlarından kaynaklanmadığını doğrulamaktadır. Dahası, kalp aslında bu [maddi] dünyayla değil, "*Alam Ruhani*" veya ruhların alemine aittir. Açıkçası, bu duyu organları bu dünya için yaratılmıştır. İnsanoğlu bu dünyanın dünyevi düşüncelerinden kurtulmadıkça, bu duyu organlarının hiçbir işe yaramayacağı, bir sonraki dünyaya sorunsuz bir geçiş yapamaz.

Bu nedenle, bir insan derin bir uykuya dalmadıkça veya ölmedikçe, kişinin kalbinin ruhlar alemine açılan kapısının açılmayacağını yanlış anlamayın. Eğer insan çok çalışırsa, kibirli öfkesini yenerse, kendini yani ruhunu kötülükten arındırırsa, gözlerini kapatırsa, tenha bir yerde otururbut, tüm dünyevi düşünceleri yok ederse ve kalbini ve ruhunu ruhlar âlemine öyle bir özveriyle daldırır ki, insan diliyle tek kelime etmez, her zerresi "*Allah*'ım, *Allah*" (yani Allah'ın biricik şahıs ismi, "Allah" ise O'nun var ettiği her şeyin efendisi, yaratıcısı, sürdürücüsü ve rızıklandırıcısı olan Yüce Varlığa atıfta bulunmanın genel bir dil özel yoludur) her kalp atışında, kişinin kendisinden ve Allah dışındaki tüm dünyadan tamamen habersiz hale gelene kadar, kalbindeki nimetlerin kapısı açılacak ve açık kalacaktır. Uyanıklık durumunda başkalarının uykuda ne yapacağını görebiliriz. Meleklerin güzel ruhları, pitoresk şekillerde birinin üzerine inerdi. Kişi Allah'ın peygamberlerini görmeye başlayacak ve onlardan faydalanacaktı. Bu dünyanın göksel yaratıkları ve "*Malakoot*"un bir sonraki - aşkın meleklik - onun tarafından görülebilecekti. Bu kadar şanslı olan biri, kavrayışının çok ötesinde garip vizyonlara ve doğaüstü şeylere tanık olacaktır. Hz. Muhammed'in (sallallahu aleyhi ve sellem) bu sözü böyle bir insanla ilgilidir. Bu tür şeylerin insan uykuda veya ölü olmadan da mümkün olduğunu açıklar:

رُوِيَتْ لِيَ الْأَرْضُ فَأُرِيتُ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا

"Bütün dünya bana gösterildi, ben de onun Doğusunu ve Batısını gördüm".

Kur'an-ı Kerim'den şu ayet de konuyla ilgilidir:

وَكَذَٰلِكَ نُرِىٓ إِبْرَٰهِيمَ مَلَكُوتَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ

"Ve böylece [Peygamber] İbrahim'e göklerin ve yerin Melekûtunu (hükümranlığını) gösterdik." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 6, Ayet 75)

Peygamberlerin kesin inançları ve sağlam yargıları benzerdi. Bunun duyularla hiçbir ilgisi yoktu, daha ziyade görkemli başarı, Tanrı yolunda sıkı çalışmalarının meyvesiydi. Tanrı şunu bildirmiştir:

وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا

"Ve kendinizi Tanrı'ya dindar bir şekilde (en içten bağlılıkla) adayın." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 73, Ayet 8)

Doğrusu böyle olunca her şeyi düzeltir. Her Şeye Gücü yeten tek kişi O'dur:

رَّبُّ ٱلْمَشْرِقِ وَٱلْمَغْرِبِ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَٱتَّخِذْهُ وَكِيلًا

"Doğu'nun ve Batı'nın Efendisi; O'ndan başka ilah yoktur, o halde O'nu [bütün işlerinizin] Bekçisi olarak kabul edin." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 73, Ayet 9)

Bu nedenle, O'na ve sadece O'na tevekkül ettiğiniz zaman, O'ndan başka her şeyle olan tüm bağlantılarınızı bir kenara bırakın ve [çünkü O, tüm işlerinizi en iyi şekilde idare edendir] endişelenecek bir şey kalmaz.

وَٱصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَٱهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا

"Ve [yalanlar, incitici şeyler, saldırılar, iddialar, suistimaller ve eleştiriler açısından] söylediklerine sabırla katlanın ve onları nezaketle terk edin." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 73, Ayet 10)

Böylesine üstün bir erdem, kararlı olanların yorulmak bilmez çabalarında ve O'na karşı sürekli olarak görev bilincinde olma konusundaki dayanıklılıklarında yoğun bir şekilde uygulanmasında sergilenir. İnsanın kalbini arındırır. Kişi, halkın düşmanlığından duyulan tüm korkuların ve dünyevi kaygıların ve arzuların cezbedici tuzaklarının üzerine çıkar. Böylesine sıkı bir çalışmanın ardından elde edilen böyle bir bilginin gururlu sahibi olmak, eşsiz bir şekilde kutsanmış olanın, "*Veli*"nin veya Tanrı'nın dostu ve yakını için kıskanılacak bir şanstır. Biri yüksek bir kaide üzerine kuruludur. Yine de Tanrı'nın peygamberlerinin statüsü, bariz nedenlerden dolayı onlar için daha yüksektir.

Bununla birlikte, böyle [yüce bir ruhani] durumun elde edilmesinin sadece Tanrı'nın Peygamberleri için geçerli olduğu yanılgısına düşmeyin. Aslında, her insan kendi başına bunu yapabilir. Örneğin, kendi temel içsel karakteri nedeniyle, dünyadaki herhangi bir şeyin yüzünü görebilecek cilalı bir aynaya dönüştürülemeyen demir yoktur. Daha sonra lekelenip lekelenebileceği başka bir konudur. Doğal olarak, dünyevi hırs ve ayartmalar ona çok zarar verir ve [cilalı] aynayı tahrif eder. Kötülük öyle bir tehdittir ki,

artık Tanrı'nın gerçeğini ve ışığını yansıtmaya muktedir olmayan kalbin cilalı aynasını kaplar ve deforme eder].

İnsan, kendisini yüzeysel bir gerçeklik ve hakikat anlayışıyla sınırlamamalıdır. [Bunun yerine,] Kişi, mesleğinde, öğreniminde Tanrı'nın "*Ma'rifa*"sı veya Gnosis'i olduğunu anlamalıdır. [Gerçek] bilginin anlamı budur. Bununla birlikte, bilgi kendi içinde kalpten daha dar ve daha küçüktür. Kalp bedenin binicisidir [tersi değil]. Kalbin amacı, binicinin bineğine binmesidir. At (yani beden) binici (yani kalp) içindir, binici (yani kalp) at (yani beden) için değildir.

Hiçbir şeyin size kendi benliğinizden daha yakın olmadığını, ancak bunu yapamayacağınızı anlayın. Kendi benliğini tanımayan ve başkasını tanıdığını iddia eden kişi, kendini doyuramayan, şehrin yoksullarını ve muhtaçlarını yemek masasında tuttuğunu iddia eden yoksul gibidir. Böyle bir iddia saçmadır.

Bu söylemin amacı, kişinin kalbinin ne kadar büyük ve ayrıcalıklı olduğunun farkına varmasıdır. Allah size bu muazzam nimeti bahşetti ama sizden gizledi. Eğer onu keşfetmez, [bunun yerine] onu boşa harcarsanız, ona karşı ihmalkar kalırsanız, bu sizin için büyük bir kayıp ve ağıt meselesi olur. Bu nedenle, gerçeği - bu büyük İlahi armağanın erdemini - elde etmek için çok çabalamanız sizin görevinizdir. Bu dünyanın sıradan uğraşları içinde arayışını kaybetmektense onun doruk noktasını [ve nihai amacını] arayın ki, bu dünyada ve ahirette saygı görebilesiniz. Yani, Allah size öyle bir statü ve istikrar bahşetsin ki, ondan sonra herhangi bir istikrarsızlık olmasın, öyle bir güç elde etsin ki, ondan sonra herhangi bir zayıflık olmasın, öyle bir "*Ma'rifa*" veya Gnosis ile kutsanasınız ki, İlahi Güzelliğin yakınlığı kıskanılacak kaderiniz olsun. Öyle bir mutlulukla kutsanmış olabilirsiniz ki, onu geciktirecek hiçbir şey olmamalıdır. Bu şekilde elde edebileceğiniz gerçek statü, performansınıza ve bunu hak etmek için edinebileceğiniz yeteneğe bağlıdır.

Bu çok önemli. Aksi takdirde, meseleleri analiz ederseniz, sıcağın, soğuğun, açlığın, susuzluğun, hastalığın ve sıkıntının alçakgönüllülüğünde olmaktan daha büyük bir sefalet olmadığını göreceksiniz. Kişinin yapmaktan hoşlandığı şeyler bazen kişiye zarar verebilir. Kişinin kendisine faydalı olabileceğini düşündüğü şeyler kaygı, stres ve gerginlikle dolu olabilir. Bu nedenle, dikkatli adım atmak gerekir.

Saygı duyulan bir kişi, [genel olarak] biliyoruz ki, kişinin bilgisi, gücü, başarıları, güçlü iradesi, cesareti ve iyi profili nedeniyle onurlu bir kişidir. Aynı zamanda, bir kişinin bilgisi, öğrenimi veya eğitimi söz konusu olduğunda, ona meditatif bir gözle bakarsak, kişinin en cahil olduğunu görürüz, yani kişinin beynindeki bir damar bile bozulursa, kişinin delirme ve hatta ölme tehlikesi vardır. Nedeni veya tedavisi bilinmez. Ayrıca, tedavisi için kullanılan ilaç gözünün önünde duruyor olabilir, ancak kişi bu ilacın kişinin hastalığına çare olduğunun farkında olmayabilir. İnsan gücü konusunda o kadar çaresizdir ki bazen bir sineği bile öldüremez. Bu nedenle, eğer bir aslan Tanrı tarafından emredilirse, kişi onun tarafından öldürülür. Bir yaban arısı dizilirse, kişi huzursuz olur. Benzer şekilde, kişi az miktarda gümüş kaybolsa bile kontrolünü kaybeder, çok endişelenir ve huzursuz olur. Peki, bir süre bir lokma yiyeceksiz kalmak

zorunda kalan kişi dengesini kaybeder mi? Peki kim bir insandan daha zayıf olabilir? Kişinin yakışıklılığından ve genel tavrının güzelliğinden bahsetmişken, deri bir çadırın çamur yığını üzerinde aşırı uzamasına benzetilebilir. Bir kişinin iki gün boyunca banyo yapmazsa kokmaya başlayacağı da bilinen bir gerçektir; insanlar tarafından kaçınılabilir ve ortaya çıkabilecek diğer bazı komplikasyonlara ek olarak genellikle toplum içinde rezil olunabilir. İnsandan daha kirli bir şey yoktur, çünkü kirli madde her zaman insanın içinde kalır, kişinin yanında taşıdığı ve günde birçok kez yıkadığı için.

Bir zamanlar çok saygın bir aziz ve Gnostik olan Şeyh Ebu Said'in (Allah ondan razı olsun) bazı *Sufilerle* (İlahi yakınlığa ulaşmak için içsel dönüşüm için manevi yolda çabalayan insanlar) eşliğinde bir yere gittiğine dair bir benzetme aktarılmıştır. Bir yere vardılar ve oradaki insanların insan dışkısını temizleme işini yaptıklarını gördüler. Yol kokulu topraklarla doluydu. Bunu görünce herkes şaşırdı, burunlarını boğdu ve oraya buraya koştu ama *Şeyh* orada durdu ve şöyle dedi: "Dinleyin ey insanlar! Bu yığınının bana ne söylediğini biliyor musun?" "Ne?" diye sordular. Cevap verdi: "Düne kadar çarşıda meyve, tatlı vb. şeklinde bulunduğum söyleniyor. İnsanlar bana cömertçe para harcıyordu. Gece boyunca karınlarında kaldım, sonra bu kokulu çürüğe dönüştüm. Ben senden mi kaçmalıyım, yoksa sen mi benden kaçmalıyım?"

Gerçek şu ki, insan bu dünyada zayıf, kusurlu ve çaresizdir. Yine de kıyamet gününde kişi tüm hızıyla devam edecekti. Bu şartlar altında, eğer kişi "*Kimiya es-Sa'ada"* veya "Simya veya Ebedi Mutluluğun ve Sonsuz Zaferin Dönüştürücü Aracısı"nı elinde tutarsa, hayvan statüsünün üzerine çıkacak ve meleklerin boyuna ulaşacaktır. Ama eğer bir kişi dünyaya ve dünyevi arzulara kurban giderse, köpekler ve domuzlar birinden daha hayırlı olacaktır, çünkü onlar dağılır [ve sonsuza dek yok olur], ancak insan, dünya hayatında yaptığı kötülüklerden dolayı İlahi azap ve ıstıraplara batmış olarak kalır. Bu, eğer insan, statüsünün enginliğini ve yüceliğini fark etmişse, eğer kişi buna uygun yaşamazsa, aynı anda kendisine tahakkuk etmesi muhtemel zarar ve kaybı da hatırlaması gerektiği anlamına gelir. Bir şeyleri böyle bir şekilde değerlendirmek, "*Ma'rifa*"nın veya Tanrı'nın Gnosis'inin anahtarıdır. Bütün bunlar kişinin [kendi] benliğini tanıması için yeterli olmalıdır.

Tanrı'yı Tanımak

İmam Muhammed Gazali, "Kimiya-e-Sa'adat" veya "Ebedi Mutluluk ve Sonsuz Başarı için Simya veya Değişimin Dönüştürücü Aracısı" *adlı kitabında, sonsuz mutluluğun simyasını (veya dönüştürücü aracısını) muhteşem bir şekilde açıklamaya devam ediyor*, bu simyanın (veya dönüştürücü ajanın) dört başlığından (veya şartlarından) ikincisi olan "Tanrı'yı bilmek" olan "Tanrı'yı bilmek". Ebedi mutluluğun dönüştürücü faili için ikinci şartı - "Tanrı'yı bilmek" - açıklarken şöyle yazıyor [3]:

Sevgili sevgili! Önceki peygamberlere [Hz. Muhammed'in (sallallahu aleyhi ve sellem) huzurunda] takdir edilen [İlahi] Kitaplarda Allah'ın şöyle buyurduğu bildirilmektedir:

اَعْرِفْ نَفْسَكَ تَعْرِفْ رَبَّكَ

"Kendi nefsini tanı, o zaman Rabbini tanırsın."

Ayrıca bu özdeyiş, Hadislerin (Peygamber rivayetleri) ve Hz. Muhammed'in (sallallahu aleyhi ve sellem) sahabelerinin devir ve risalelerinden beri çok iyi bilinmektedir:

مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ

"Kendi nefsini tanıyan, Rabbini tanımış olur."

İnsanoğlunun kalbi [cilalı] bir ayna gibidir [üzerine biriken tozun uzaklaştırılması ve cilalı ayna olarak işlevini engelleyen her şeyin yüzeyinden temizlenmesi şartıyla]. Görüşünü ve dikkatini ona odaklayan kişi, Tanrı'nın bilincine varacaktır. Mesele şu ki, bu aynaya bakmadan boş yere kendilerine hayran kalmaya devam eden insanlar var, bu yüzden Rablerini tanımaya yaklaşamıyorlar. Yine, cevap, "*Ma'rifa*" (Gnosis) Tanrı'nın doğru uyumunda. Bu nedenle, kalbin gerçekliğini doğru perspektifte bilmek, onun göze çarpan iki yönü için gereklidir. Birini anlamak çok zordur, çünkü [sıradan] insanların kavrayışının ötesindedir. Bu nedenle, bu konuyu açmamak daha iyi olacaktır. Diğer husus ise, kişinin Yüce Tanrı'yı kendi benliğiyle, yani kişinin içinde bu yönde ikamet eden özel nitelikler aracılığıyla anlamaya çalışmasıdır. Yani, kişi o Yüce Rab'bin tüm evrenin uçsuz bucaksız alanlarına yayılmış nimetlerini ve yaratılışların güzelliğini ve O'nun insanın kalbine, bedeninin krallığında ve organlarında lütufkârla bahşettiği şeyleri incelemeye çalışmalıdır. Kişi, başlangıçta kişinin kökeni üzerinde, başlangıçta sadece bir hiçlik olduğunu ve şimdi bir 'varlık' olduğunu tam olarak düşünmelidir. Kutsal Kitap'ta (Kur'an) şöyle bildirilmektedir:

هَلْ أَتَىٰ عَلَى ٱلْإِنسَٰنِ حِينٌ مِّنَ ٱلدَّهْرِ لَمْ يَكُن شَيْـًٔا مَّذْكُورًا ﴿١﴾

إِنَّا خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ مِن نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَٰهُ سَمِيعًۢا بَصِيرًا ﴿٢﴾

"İnsanoğluna, anılacak bir şey olmadığı bir zaman geldi mi? İnsanı birbirine karışmış bir sperm damlasından yarattık; sonra birini denemek, bir işitmeyi ve görmeyi sağladık." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 76, Ayetler: 1-2)

Kişi, mütevazi kökeninden, akıl, işitme, görme, tatma, dokunma ve konuşma gibi daha sonra kendisine bahşedilen nitelikleri bile içermeyen saf olmayan bir su damlası olduğunu anlayacaktı. Kulakları, gözleri, dili, elleri ve ayakları, başı, damarları, dokuları, kemikleri veya omurgayı vb. de içermiyordu. Kısacası, kişinin genetik varlığı, yeni ortaya çıkan haliyle yalnızca bu beyazımsı su damlasından ibaretti.

Kişinin bu doğrultudaki tefekkürleri, insanın bu kadar yüksek yükseklikle çıkma potansiyeline rağmen, kişinin kendi isteğiyle ve kendi evrimiyle var olmadığını daha da söyleyecektir. Kişi kendini üretmedi. Biri başkası tarafından yaratıldı. İnsanın kendi gücünde, tek bir saç bile üretemez. İnsan tamamen çaresizdir. Ne de olsa insan özündeydi, bir damla kirli sudan başka bir şey değildi. Peki kişinin kendini yaratma niteliği kişiye nasıl atfedilebilir? Böyle bir iç gözlemin kişiye varlığının ve Yaratıcısının gerçekliği hakkında bir aydınlanma sağlayacağını söylemeye gerek yok. O'nun evrendeki yarattıklarının zarif ihtişamını bir kenara bırakın, kişi vücudunun muhteşem

organizmasına, her biri kendine özgü nitelik ve işleve sahip çeşitli işlevlerine baktığında, Üstün Yaratıcı'nın, Her Şeye Gücü Yeten Tanrı'nın ihtişamını ve eşsiz hünerini fark edecektir.

İnsan birçok şey için Rab'be şükretmelidir. Allah ayrıca kişiye üstün bir ruh ve güzel bir beden bahşetmiştir. Kişinin güzel profili tek başına O'nun önünde derin bir şükranla eğilmesini sağlamalıdır. Bu nedenle kişi, hem "*Cemal*" ya da güzellik hem de "*Kamal*" ya da mükemmellik ve lütuf yalnızca Allah'tan başkası tarafından verilmediği için şanslıdır. Sonuçta, başka türlü nedir ki? Bir avuç tozdan başka bir şey değil! Tanrı hiçbir şeyi amaçsız yaratmamıştır. İnsan anatomisinin her parçası esastır, öngörülen şekilde yerine getirmek için özel bir görevi vardır. Bu bileşenlerin her biri ustalıkla üretilmiş, planlanmış ve programlanmıştır [kendine özgü belirli işlevler için]. Hiçbir şey eksik ve eksik değil. Anayasanın tamamı o kadar mükemmel ki, hiçbir şekilde mükemmelleştirilemez. Örneğin, çenedeki dişlere bakın. Ön kısımlar, yenilebilir yiyecekleri yeterince kesmeye ve delmeye yardımcı olmak için sivri ve keskindir. Yanlarındaki diğerleri oldukça geniş, harika ve düzleştirilmiş, böylece onları ince sindirilebilir parçacıklar halinde öğütebilirsiniz. Dilin altındaki alt kısım, bu şekilde oluşan yiyecek lokmasını nemlendirerek, boğazdan kolay ve güvenli geçiş için daha yumuşak hale getirir. Aynı şekilde insan avucunun da beş parmağı vardır. Dört parmak benzerdir. Ancak başparmak onlardan biraz uzağa yerleştirilir. Onlardan daha kısa ve biraz daha kalındır. İyi kavrama ve tutuş için her biriyle koordinasyon ve birlikte çalışma ve ayrıca tüm parmaklarla toplu olarak birlikte çalışma yeteneğine sahiptir. Buna karşılık, her parmağın üç gözeneği vardır, ancak başparmağın iki gözeneği vardır. İnsan bu gözenekleri istediği zaman hareket ettirebilir ve bükebilir. Tek elle bükerek avuç içi kaplayabilir. Her iki elin gözeneklerini birleştirip bükerek içi boş bir plaka olarak kullanabilirsiniz. Aynı şekilde, bu gözenekleri ve avuç içini kapatarak, düşmanıyla savaşmak için onu bir tür boks eldivenine dönüştürebilir. Öte yandan, düz avuç içi ile tabak olarak da kullanılabilir. Bu nedenle, bu parmakların konumu, boyutu veya miktarı hakkında herhangi bir tartışma, boşuna bir egzersiz olacaktır. O kadar mükemmel yapılmışlar ki! Bütün bunların ve evrenin Yüce Mimarı, En İyi Yargıçtır. O, evrimleştirdiği her şey hakkında her şeyi bilir.

İnsanoğlunun ihtiyaçları ve istekleri sınırsızdır. Yaratıcının yarattıkları da sınırsızdır. İnsanoğlunun giyecek kıyafetlere, yaşayacak bir eve ve daha birçok şeye ihtiyacı vardır. Yağmur, hava, sıcak, soğuk ve gıdanın yetiştirileceği toprak gibi doğal unsurlar da aynı şekilde tek kişilik olarak üretilmiştir. Kalay, demir, bronz vb. gibi temel metaller de benzer şekilde insanoğluna, kişinin farklı amaçlara ve endüstrilere yönelik alet ve gereçlerini yapmasına yardımcı olmak için sağlanmıştır. Bütün bunlar ve daha birçokları, almak, onlardan yararlanmak, rahat bir yaşam sürmek için var. O halde insan, yüce nezaketiyle tüm bunları bir kişi için [kimse farkına bile varmadan ve istemeden bile] yapan O'nun Her Şeye Gücü Yeten'in varlığını eninde sonunda hissedecek kadar meraklı hale gelmemeli mi? İnsanın kalbinin O'nun sevgisiyle ve O'na tapınmasıyla zenginleşmesi gerekmez mi? Bir *Hadis Kudsi*'ye (kaynağı olarak Allah'a atfedilen peygamberlik rivayeti) göre, Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

سَبَقَتْ رَحْمَتِي عَلَى غَضَبِي ـ

"Merhametim Gazabıma galip geldi."

Hz. Muhammed'e (sallallahu aleyhi ve sellem) göre: "Allah'ın insanlığa olan merhameti ve inayeti, emziren bebeğine düşkün bir anneninkinden çok daha fazladır."

Nispeten daha düşük bir ölçekte, basit ama iyi bir insan, bu tür şeylerde Tanrı'nın "*Ma'rifa*"sını veya Gnosis'ini görür:

1. Bir damla suyun mütevazi kökeninden kişinin kendi yaratımıyla.
2. Kişinin vücudundaki organların esrarengiz özelliklerinde.
3. Kişinin tüm istek ve ihtiyaçlarının Tanrı tarafından sağlanmasında.
4. Kişinin fiziksel yapısının güzelliğinde. Tanrı'nın bir arada yarattığı estetik şeyler, kişiye çekici ve çekici bir görünüm verir.

Tanrı böyle bir kişiyi sever ve kişiyi "*Ma'rifa*"sı veya Gnosis'i ile kutsar. Kişinin kendi benliğini böyle bir şekilde değerlendirmesi, Tanrı'nın Gnosis'inin ("*Ma'rifa*") anahtarı haline gelir.

İçinizdeki Evren

İnsanoğlu bilmediği şeyi anlamaya çalışır. Kişi, sahip olduğu içsel ve dışsal niteliklerle Tanrı'yı anlamak için elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışır. Bir kişinin çabası takdire şayan olsa da, gerçek şu ki, kişinin statüsü ne kadar yüce olursa olsun, insanın kavrayışı ve yeteneği sınırlıdır. Kişinin bu bağlamda hız kesmeden araştırması şüphesiz kişinin hayattaki konumunu güçlendirecektir; Kişinin kalbi ve "*nefsi*" (veya benliği) bu sürece ne kadar arıtılırsa, O'na olan büyük sevgisiyle, sonuç olarak O'na göreceli bir yakınlık elde edecek, ancak sonunda "Tanrı'yı bütünlük içinde yalnızca Tanrı bilir" ve O'nun kuşatılamayacağı gerçeğini anlayacaktır.

Mesela insanın kalbi, "*nefsi*" veya nefsi gerçekte ölçülemez. Boyutları yoktur. Bölünemez [ve dolayısıyla zaman ve uzay boyutlarının nicelleştirme, sınır ve sınırlamalarının kısıtlamalarının üzerindedir]. Rengi yoktur. Kısacası, her şeyden önce bu tür düşüncelerdir. Böyle bir durumda böyle bir şeyin şekli nasıl belirlenebilir? Şekli ve yönü bilinmeyen böyle bir şey nasıl görselleştirilebilir? Bu nedenle, insanda onu buna uygun olarak ayırt edebilecek herhangi bir nitelikle uyuşmaz.

İnsanda hissettiği ama anlayamadığı pek çok şey vardır. Örneğin aşk ve acı hissedilebilir ama görülemez, akılda canlandırılamaz, herhangi bir şekil, renk veya boyuta sahip değildir. Mesele oldukça karmaşık. İnsanın hissettiği farklı muhakeme ve koşullar, kişinin duyularının farklı bileşenlerine ilişkindir. Örneğin, sesin kulağa benzediğini biliyoruz. Renk gözler tarafından görülür ve takdir edilir. Dil tadı tanır ve burun kokuyu koklar. Kurtarıcı ortak faktör olan aklın bununla bir ilgisi olabilir.

Tümevarımsal mantık kitabı belki bir dereceye kadar konuyla ilgili olabilir, ancak kesinlikle kalbe ve tamamen farklı bir sınıfta yer alan özel donanımına uygun olmayabilir.

Tanrı her yerdedir. Ancak O'nun varlığı, diğerlerini dışlayarak belirli bir yerle sınırlandırılamaz. Onun varlığı ve komutası her yerde hissediliyor. Ruh, bedenin herhangi bir organıyla ilişkili olarak tek başına hissedilemez. Ellerde, ayaklarda, kafada veya vücudun herhangi bir yerinde olduğu söylenemez. Bu bedensel organlar yukarıda belirtildiği gibi bölünebilir, ancak kalp ve ruh bölünemez. Mantıksal olarak, bölünemez olan bir şey, bölünebilir olan hiçbir şeyin içinde yer alamaz.

Ancak kalbin ve ruhun vücudun herhangi bir organıyla ilişkisi olmadığını söylemek, onlar üzerinde bir etkisi olmadığı anlamına gelmez. Nitekim bedenin bütün kısımları ona boyun eğmiş ve kalbin, nefsin veya insanın nefsinin doğrudan kontrolü altındadır. İnsanoğlunun ruhu bu bağlamda kraldır, çünkü tüm evren, evrenin ve tüm varoluşun Kralı olan Yüce Allah'ın doğrudan kontrolü altındadır.

Ruhun konusu çok hassas ve inceliklidir. Üzerindeki tüm müzakerelere ve söylemlere rağmen, bu benzersiz ve iyi korunan bir sırdır. Bu nedenle, belirli bir sınırın ötesinde açılamaz. Örneğin:

إِنَّ اللّٰهَ خَلَقَ اٰدَمَ عَلٰى صُوْرَتِه

"Şüphesiz Tanrı, Adem'i [ve dolayısıyla ondan çıkan tüm insanlığı] kendi suretinde yarattı."

İşte bu noktada insanın en iyisini Tanrı bilir demekten başka alternatifi yoktur.

Şimdiye kadar şunları belirledik:

1. Tanrı her şeye kadirdir. O'nun yüce mükemmelliğin büyük İlahi niteliklerinin lütfu O'nda kendini gösterir.
2. O Her Yerde Mevcuttur, ancak mevcudiyet, başka herhangi bir yer veya yerleri dışlayarak herhangi bir yerle sınırlı olarak kabul edilemez.
3. Kendini bilmek, O'nun Gnosis'inin veya "*Ma'rifa"*sının anahtarıdır.
4. İnsanın gerçek gayesi ve gayesi, O'nun Gnosis'ine veya "*Ma'rifa*"sına ulaşmaktır.

Şimdi insan nasıl olduğunu anlamak istiyor. O, insanoğlunun krallığında Yüce Hükümdar, Yüce Kraldır. Çözülmesi gereken birçok muamma var:

1. Meleklere emirler vermesi. Onların alçakgönüllü itaati.
2. Onun yukarıdaki Gökten gelen emirleri ve aşağıdaki yeryüzüne yalvararak itaat etmeleri.
3. Yıldızların ve takımyıldızların sürekli hareketi.
4. O'nun canlılarının geçimlerini sağlamaları için rızıklarının O'nun tarafından verilmesidir.

Bunlar O'nun Gnosis'i ile ilgili ikna edici sorulardır. Bu konular ve benzerleri, "O'nun Lütfunun eylemleri" olarak adlandırılan şeyin kapsamına girer.

Bu tezde, O'nun Gnosis'ine ("*Ma'rifa*") götüren birçok yol belirledik. Şimdi O'nun İlahi eylemlerinin ("*Af'aal*") Gnosis'ini bilmek istiyoruz. Başka bir deyişle, insanın bedenin krallığını nasıl yönettiğini bilmediğiniz sürece, tüm efendilerin Efendisi olan O'nun tüm evren üzerinde nasıl Yüce hüküm sürdüğünü anlayamazsınız. Dolayısıyla yine kaçınılmaz bir sonuca varıyoruz: İnsan 'benliğini' tanımadıkça ve her eylemi bu perspektifte yönlendirilmedikçe gizemi çözemeyecektir.

Örneğin, bir kağıda "*Bismillah*" (Arapça "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla" anlamına gelen ifade) yazmaya niyet ettiğinizde, önce kalbiniz bunu yapmak ister, sonra kalp (yani vücudun sol tarafındaki fiziksel organ değil, gerçek kalp, "kalp" olarak da adlandırılır) bu yönde harekete geçer ve beyne bunu yaptırmasını emreder. Beynin ilk hassas odası, yani insanın "*Khayal*"inin yeri, yani onun düşüncesinin çağrıştırılması, bunu yapar. Düşünce kavramı tasarlanır. Beyin tarafından, onu vücuda yayan ve uzatan beyin kaslarına verilir; Yazan parmaklar yönlendirilir, damarlar ve dokuları bu yönde bir mesaj alır, sırayla kalemi tutar ve alınan uyaranlara göre kelimeleri yazar. Diğer duyu organları da yardım ve yataklık eder ve "*Bismillah*" yazılır. Dolayısıyla, tüm işlemin bunu yapmak için temel 'irade' nedeniyle gerçekleştiği sonucuna varmak mümkündür. Aynı şekilde, her şeyin başlangıcında veya başlangıcında bu 'irade' veya "*Irada*" esastır. Tanrı'ya atfedildiğinde, bu 'irade'ye Tanrı'nın 'Üstün İradesi' denir.

İnsanoğlunun iradesi önce kişinin kalbinde ortaya çıktığı ve oradan [bedenin] diğer bölgelerine ulaştığı gibi, aynı şekilde Tanrı'nın en önemli İradesi ve etkisi de önce "*Arş*"tan, yani İlahi Her Şeye Gücü Yeten'in Hakimiyetinden başlar, sonra diğer mevkilere ve insanlara ulaşır. Dahası, bu irade kavramının insan beynine, kişinin kalbinin, ruhunun incelikli ince lifleri aracılığıyla ulaşmasının ustaca yolu; aynı şekilde, Tanrı'nın İradesi'nin bu dokunulmaz mücevheri, O'nun *"İrade*"si veya "İradesi", O'nun tarafından "*Arş*"tan (veya "İlahi Her Şeye Gücü Yetenin Hakimiyeti"*nden, "Yüce* İlahi Mükemmelliğin Göksel Koltuğu" olan "Kürsi"ye aktarılır. Bu mükemmel mücevher, O'nun Meleğinde veya "*Ruh al-Quds*"ta (kutsal ruh) kendini gösterir. Beynin egemenliği insanın kalbine boyun eğdiği gibi, aynı şekilde Tanrı'nın emirlerinin etkisi de derhal itaat ve itaat için O'nun emrinin itaatkâr alanı aracılığıyla "Kürsi"ye iletilir. Bir önceki bölümde anlatılan tüm süreç, kalbe "*Bismillah*" ("Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla") yazma düşüncesinin ortaya çıkışından, nihai icrasından, aynı şekilde "*Jauhar Talif*" veya "Allah'ın Esrarengiz İradesi" tarafından görkemli bir şekilde başlatılır ve galaksideki yıldızları ve diğer takımyıldızları harekete geçirir. onlara istedikleri rolleri atamak. Sonuç olarak, radyasyonları (ışınları) tarafından, içsel potansiyellerine bağlı olarak, atmosfer sıcak, soğuk ve sonbahar mevsimi gibi hava koşullarını yaratmak için karıştırılır.

Ayrıca, kalem, dağınık kelimeleri özümsemek ve önceden toplamak için mürekkebi harekete geçirerek ona "*Bismillah*"ın birleşik formunu verirken, aynı şekilde, sıcak, soğuk, su ve toz, maddeye çeşitli şekillerini vermek için etkileşimlerinden oluşan geçerli

formları toplamak için bileşiklerini harekete geçirir, ısı ve toz onları birleştirir ve kuruluk onları birleştirir.

Kalem yazmak için hareket ettiğinde, yazılması düşünülen her ne olursa olsun, vizyonu formüle edilir ve sonuçta kaleme alınan kelimelerde şekillenir. Aynı şekilde, yukarıda bahsedilen bileşiklerin içsel değerleri harekete geçirildiğinde, daha sonra, meleklerin aracılığı ile, hayvanların ve diğer bitki örtüsünün biçimleri, yukarıda "*Loh Mahfoodh*" (tüm yaratılışların, varoluşun ve bunlarla ilgili tüm olayların tam bir kaydını içeren Korunmuş Tablet) olarak adlandırılan transkripte uygun olarak görselleştirilir. "*Arş*"ın (sadece "Taht" ama gerçekte İlahi Her Şeye Gücü Yeten'in Hakimiyeti), "*Loh Mahfoodh*"un (Korunmuş Tablet) ve "*Kursi"nin* (Yüce İlahi Mükemmelliğin Göksel Koltuğu) yüceliği göz önüne alındığında, birçok insan çok eski zamanlardan beri Tanrı'nın cennette "*Arş*"ta ikamet ettiğini düşünüyor! Kur'an-ı Kerim'de Yunus Suresi suresinde şöyle buyurulmaktadır:

ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ ۖ يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ ۖ

"Sonra [Tanrı] Arş'ın üzerine yerleşti ve Meseleyi yönetti." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 10, Ayet 3)

"Keşf" veya manevi örtülerle *donatılmış olanlardan bahsederken*, onların sözlerinin bir değeri olduğu söylenebilir:

إِنَّ اللّٰهَ خَلَقَ ادَمَ عَلٰى صُوْرَتِه

"Şüphesiz Allah Adem'i kendi suretinde yarattı."

O halde, "bir kralın gerçek değerini yalnızca bir kral bilir" dediğine dikkat edin. Eğer siz kendiniz kendi alanınızda bir kral olmasaydınız ve Tanrı size merhametinin bir benzerini vermeseydi, O'nun Gnosis'ine ("*Ma'rifa*") asla yaklaşamazdınız. Bu nedenle sizi yaratan ve sizi krallığınızın krallığıyla taçlandıran Yüce Kral'a şükredin.

Sizin "*Arş*"ınız (tahtınız) hayvan ruhudur ('hayvan ruhu', insan varlığının en üstün parçası olan 'insan ruhu'ndan ayrıdır). Kaynağı kalptedir. Senin "*İsrafil*"in (kıyamet günü herkesi hayata döndürecek borazan çalacak melek; ruh hayata döndürüldüğünde, insan varoluşunun her yönünü gençleştirme, diriltme ve canlandırma potansiyeline sahiptir) Tanrı tarafından yapılmıştır. Sizin "*Kürsi*"niz (koltuğunuz) da aynı şekilde düşüncelerden inşa edilmiştir. Gözler, kulaklar ve duyusal unsurlar melekler gibidir. Beyin bir gölgelik gibidir. Onun algılayıcı bileşenlerinizden yapılmış kubbesi sizin gökyüzünüzdür. Kalbinizdeki tüm temel kavramları temizledikten sonra, vücudunuzun tüm bölümlerine hüküm süren kral olarak yerleştirildi. Senin için bu kadar çok şey yaptıktan sonra, bir an bile kendini veya krallığını ihmal etmemen söylendi. Aksi takdirde, bu ihmal, Tanrı'nın emirlerine karşı gelmemekle eşdeğerdir ve bu, O'nun önündeki konumunuzu ciddi şekilde tehlikeye atacaktır:

فَإِنَّ اللّٰهَ خَلَقَ آدَمَ عَلٰى صُوْرَته فَاعْرِفْ نَفْسَكَ يَا اِنْسَانُ
تَعْرِفْ رَبَّكَ

"O halde Tanrı Adem'i (tüm insanlığın ve dolayısıyla tüm insanların babası) kendi suretinde yarattı. Öyleyse kendini bil ey insan! O zaman Rabbinizi tanıyacaksınız."

İnsanın krallığı kavramı, Yüce Allah'ın tüm evren üzerindeki Krallığı ve Krallığı kavramından minyatürleştirilerek türetilmiştir. Bu kavram kendi içinde aşağıdakilere vurgu içerir:

1. Kişinin krallığını oluşturan bedenin farklı organlarının yaşamsal niteliklerini ve mesleklerini öğrenmesine ilişkin insanın kendi benliğinin bilgisi.
2. Tanrı'nın meleklerine, dolayısıyla meleğin birbirleriyle ve yüce "Arş*" (İlahi Taht), gökler ve "*Kürsi*" (Yüce İlahi Mükemmelliğin Göksel makamı)* ile olan ilişkisi ile ilgili olarak Tanrı'nın Gnosis'inin, O'nun Krallığının bilgisi, aynı zamanda büyük erdeme sahip eşsiz bilginin bir yönüdür.

Zeki bir insan, yalnızca ahlaksız cehaletinin hasadını toplayacak olan ihmalkar bir aptala karşı olduğu gibi, onlara karşı asla dikkatsiz ve dikkatsiz kalmayacaktır. Bazı 'Doğa Bilimcileri' ve 'Astrologlar' ne yazık ki konuyla ilgili sınırlı eğitimlerine güvenme konusunda o kadar yeteneksizdirler ki, bu nedenle nihai etkiyi, her şeyin sonucunu yıldızların etkisine atfetme eğilimindedirler. İnançları o kadar dogmatik, o kadar yayadır ki, bu yanılsama açısından durumları, kalemin [kağıdın] yüzeyinde siyah bir iz bıraktığı izlenimini edinebilecek bir kağıt parçası üzerinde sürünen bir karıncanınkine benzetilebilir. Kağıt üzerinde sürünen ve daha yüksek görüşe sahip başka bir karınca, [kalemi tutan] elin kağıt üzerinde izler oluşturduğu inancını daha da genişletebilir. Bu doğa bilimcilerin örneğidir. [Yanlış] inançlarının bariz yanılgısı, çok ileri götürülen inançlarında, diğer tüm gerçeklerden bağımsız olarak tüm insanların yıldızlardan geri dönülmez bir şekilde etkilendiği yatıyor. Gerçeğin zıt anlamlısı fantezi veya saçmalıktır. O zaman astrologlar, bu yıldızların da göklerin, yıldızların ve evrendeki ve ötesindeki her şeyin Yüce Efendisi olan Tanrı'nın emrettiği gibi meleklere itaat içinde olduklarını kolayca unuturlar. Onların kavrayışı sadece maddi şeylerle sınırlıdır. Onlar, tüm fiziksel dünyevi düşüncelerden daha üstün olan manevi alanda tamamen acemidirler. Fiziksel (veya maddi) alemin yıldızları, manevi alemin göz kamaştırıcı ışığından ("*'Alam Ruhani*") daha az parlaklığa sahiptir. Ruhun bedene hükmettiğini bilmiyorlar. Bunun tersi doğru değil. Onlar bilgi ve birikimleriyle gurur duyarlar, ancak saçmalıkları içinde, içsel varlığın birçok parlak yıldızının ("*Batin*") Tanrı'nın ve "*Meraj*"ın (manevi yükseliş veya Tanrı'nın yoluna yükselen yüksekliklerin görkemi) yolunda bir dönüm noktasını işaret ettiği ruhun manevi aleminin yolunun bereketlerinden yoksun kalırlar. Hz. Muhammed'e [Allah'ın selamı ve bereketi onun üzerine olsun] bahşedildiği gibi). Allah buna göre Kutsal Kitap'ta (Kur'an) şöyle bildirmiştir:

وَكَذَٰلِكَ نُرِىٓ إِبْرَٰهِيمَ مَلَكُوتَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ

"Ve böylece [Peygamber] İbrahim'e göklerin ve yerin krallığını gösterdik." (Kur'an-ı Kerim, bölüm 6, ayet 75)

Hz. İbrahim (sallallahu aleyhi ve sellem) cevap olarak şöyle haykırdı:

إِنِّى وَجَّهْتُ وَجْهِىَ لِلَّذِى فَطَرَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ

"Yüzümü (yani tüm varlığımı - hem iç hem de dış) gökleri ve yeri yaratana çeviriyorum." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 6, Ayet 79)

Peygamber Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) de şöyle buyurmuştur:

اِنَّ لِلّٰهِ سَبْعِيْنَ اَلْفَ حِجَابٍ مِّنْ نُوْرٍ لَوْ كَشَفَهَا لَاَحْرَقَتْ سُبْحَاتُ وَجْهِهٖ كُلَّ مَنْ اَدْرَكَ بَصَرُهٗ

"Şüphesiz Allah için yetmiş bin saf ışık perdesi vardır. Eğer onu açmış olsaydı, Yüzünün ışınları Kendisine bakan herkesi yakardı."

Tıp bilgisine sahip insanlar da aynı şekilde, uygulamalarının çoğunu benzer şekilde şeylerin sıcak veya soğuk etkisine dayandırmışlardır. Mesleklerini icra etmelerinde onlara bir dereceye kadar yardımcı oldu. Yaradan'ın güneşi parlak ve sıcak, Satürn'ü kuru ve soğuk ve Merkür'ü daha da sıcak yapmadaki kurtarıcı niteliği amaçsız değildir. Bununla birlikte, zavallı astrolog, astronomik basiretle, Yaratıcılarının güneşi dünyaya en yakın konuma getirmedeki ustalığını veya gece ve gündüzün değişimlerini veya bu nedenle, gökyüzündeki tüm yıldızların ve takımyıldızların O'nun Yüce İradesine alçakgönüllü itaatini kavrayamazdı. Böyle bir kişi, fiziksel varlıkları ve bilinen özellikleri ile ilgili olarak manevi erdemlerine itibar etmeyi ihmal etmiştir. Ancak yarımküredeki tüm bu yıldızların Tanrı'nın İradesine ve Emrine boyun eğdiğini ve boyun eğdiğini bilseydi, o zaman onların fiziksel yönlerine körü körüne inanmazdı:

ٱلشَّمْسُ وَٱلْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ

"[O'nun emriyle] güneş ve ay belirlenen rotalarını yürütürler." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 55, Ayet 5)

وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ وَٱلنُّجُومَ مُسَخَّرَٰتٍۭ بِأَمْرِهِۦٓ

"Ve güneş, ay ve yıldızlar O'nun emrine tabidir." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 7, Ayet 54)

Dizginlenen, kontrol altına alınan ve çalıştırılan bir şey boyun eğdirilmiş olarak kabul edilir. İnsan organlarının bir insan için yaptığı gibi. Her birine gerçekleştirmeleri için bir işlev atanmıştır. Yıldızlar da Allah'ın emirlerini yerine getiren kullarıdır. Aynı şekilde, beyin insan vücudunun diğer organlarını da O'nun insana bahşettiği ayırt etme

yetileriyle birlikte hareket etmeye yönlendirirken, yıldızlar da Tanrı'nın bu amaçla görevlendirdiği melekler aracılığıyla öngörülen performanslarıyla meşgul olurlar, onların yöneticileri ve ana hareket ettiricileri rolünü yerine getirirler. Aslında bu melekler, kendi belirledikleri alanlarda birçok şeyin yaşayan habercileridir.

Görünürdeki neden ve sonucu, yani sonuç, ancak bu kadar önemlidir. Koşulsuz tesadüfler, insanları bir şeylere inandırmak için vardır, öyle ki, konumları karanlıkta bir fili parça parça el yordamıyla avlayan ve bütünü düşünmek yerine her birine yanlış yargıya dayalı olarak farklı bir isim veren efsanevi kör adamlarla karşılaştırılabilir. Aynı şey, benzer şekilde yanıltıcı bir şekilde köleyi efendi, kral olarak gören bu astrolog, durugörü sahibi için de geçerlidir. Bu tam da Kur'an-ı Kerim'de [Hz. İbrahim'in (s.a.v.) sözleriyle] açık bir şekilde tasvir edilmiştir:

لَآ أُحِبُّ ٱلْآفِلِينَ

"[Güneşin gün batımında yaptığı gibi] batanları sevmiyorum." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 6, Ayet 76)

Cahiller tarafından ay ve güneşin Tanrı olduğu varsayılır. Akıl sağlığı hakim olana kadar komuta edilenlere komutan denir. Göksel kürede on iki "*Burooj*", yani binek vardır. Bu, yüce bir kralın görkemli lütuf odasında "*Vezir*"i (bakanı) ile oturmasına benzetilebilir. Etrafında, her birinin bir kapısı olan on iki seçkin barış cennetinde "*Vezir*"in (kralın bakanı) seçkin yardımcıları oturuyor. Yedi itaatkar ama çevik atlı, "Vezir"in yardımcılarının emri ve çağrısı üzerine her kapının etrafında dolaşıyor ve alınan çağrıyı dikkatle dinliyor. Bunların derhal uygulanması için, bu atlılardan biraz uzakta duran, yaylarıyla bu atlıları dikkatle izlemeye hazır, böylece belirli bir grup insanı halatla bağlayıp yüksek komuta önüne çıkararak alınan talimatları yerine getiren yaya dört adam vardır. Sonra ya cezalandırılırlar ya da ödüllendirilirler.

Buna göre, "*Arş*" ("İlahi Her Şeye Gücü Yetenin Hükümranlığı"), işlerden sorumlu seçkin bakanın ("*Vezir*"), yani yüksek cennetteki en sevilen meleğin ayrıcalık meskenidir. Bu, bir astrolog tarafından öngörüldüğü gibi yıldızların yarımküresindeki bineklerin aksine. Bu durugörü sahipleri, bir doktorun farklı rahatsızlıkları farklı semptomlarla deşifre etmesi gibi, gökyüzündeki satranç tahtasındaki piyonların ve gereçlerin farklı konumlarına farklı anlamlar yüklerler:

ذَٰلِكَ مَبْلَغُهُم مِّنَ ٱلْعِلْمِ ۚ

"Bu onların toplam bilgi edinimidir." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 53, Ayet 30)

Ancak Allah'ın rahmeti böyle bir hastayı ele geçirdiğinde, yukarıda adı geçen refakatçiler belirtildiği gibi bir hastayla ilgilenir ve kişi kurtulur. Bir peygamberin yolu da aynı şekilde yıldızlarla doludur ve "*Veli"* (aziz, Gnostik veya Tanrı'nın yakını) da kişinin iyileşmesinde mucizeler gerçekleştirir.

اِنَّ الْبَلَاءَ مُوَكَّلٌ بِالْاَنْبِيَاءِ ثُمَّ الْاَوْلِيَاءِ ثُمَّ الْاَمْثَلُ فَا الْاَمْثَلُ

مَرِضْتُ فَلَمْ تُعِدْنِىْ

"Şüphesiz Peygamberler imtihanlara ve sıkıntılara tabi tutulurlar, sonra Allah'ın yakınları ('*Veli*'), sonra da onların benzerleri [ama Allah'ın huzurundaki manevi mertebelerine göre rütbeleri daha düşük olanlar]. Bu yüzden rahatsızlandığımda sağlığımı istemeyin." *(* Hz. Muhammed'in [Allah'ın selamı ve bereketi onun üzerine olsun] hadisi veya geleneği)

Ayrıca çok hasta görünen ama hasta olmayan bazı insanlar da görüyoruz. Aslında onlar, Allah sevgisinden dolayı böyle bir duruma düşürülmüş, hasta görünecek kadar taptıkları insanlardır. Gerçekten de aşk o kadar kendini tüketiyor ki!

Şimdi "Sübhanallah*" (Allah'ı tesbih ederiz), "*Elhamdülillah*" (Hamd Allah'a mahsustur), "*La ilahe illallah (*لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ*) " (Allah'tan başka ilah yoktur) ve "*Allahu Ekber*" (Allah büyüktür [yaratılmışlardan herhangi biriyle kıyaslanamaz]) terimlerinin anlamlarını* anlamalısınız çünkü bunlar "*Ma'rife*"nin ayrılmaz kavuşumlarıdır" veya Tanrı'nın Gnosis'i.

Türetmede, 'nefsinizi' ("*nefs*"), yani içinizdeki takva ve fazilette tanımaya başladığınızda, Allah'ın yüce takvasını ve faziletini mükemmel bir şekilde tanırsınız ve böylece "*SübhanAllah*"ı (Allah'ı tenzih ederiz) anlarsınız. Kendi alanınızın kralı olarak Tanrı'nın Krallığının farkına vardığınızda ve her şey O'na boyun eğdiği için Tanrı'nın büyük Üstünlüğünün tüm evren üzerindeki gerçeğini özümsediğinizde. Ancak o zaman "*Elhamdülillah*"ın (Allah'a hamdolsun) anlamını anladığınızı düşünebilirsiniz. Şüphesiz tüm hamd ve şükürler O'na ve yalnızca O'na mahsustur.

Şimdi son olarak, "Allahu Ekber*"in ne anlama geldiğini anlamalısınız*. Bu sadece "Tanrı Büyüktür" anlamına gelmez. Bundan çok daha fazlasını ifade ediyor. Bu sadece O'nun diğerlerinden daha büyük olduğu anlamına gelmez. O, en büyüğüdür. Ancak O'nunla başkası arasında hiçbir karşılaştırma yapılamaz. O her türlü kavrayışın üstünde ve ötesindedir. O Sonsuz Yücedir. Her şeyi aşar ve kapsar. O, Her Şeye Gücü Yeten, Her Şeyi Bilen, Her Yerde Hazır ve Rahman Verendir! O'nu ve O'nun birçok eşsiz ve muhteşem niteliklerini ve güçlerini O'nun yaratıcı dehasından ve Kutsal İsimlerinden tanırız. O kadar büyük ve eşsizdir ki, O'nu asla tarif edemeyiz veya O'nun nimetlerini sayamayız.

Allah'ın takvası insanın takvası gibi değildir. Olamaz. O'nun büyük sıfatlarını tarif edecek kelime bulamayan ve bunu yaparken O'na, tüm yarattıklarının Yaratıcısı olduğu için yeterli olmayan sözler veya ifadeler atfeden bizleriz. Peki nasıl O'nun gibi olabilirler? Aynı şekilde, Tanrı bizi bağışlar, bir insanın egemenlik ettiği krallık ile O'nun Hükümdarlığının apaçık olduğu Tanrı'nın Krallığı arasında bir karşılaştırma yaptığımızda, bunların benzer olduğunu kastetmiyoruz. Bu sadece ne kadar beceriksiz olduğumuzu, insanın ne kadar çaresiz olduğunu ve Tanrı'nın ne kadar Yüce olduğunu

gösteriyor! Örneğin, bir çocuk bize bir devleti yönetmenin cazibesini sorarsa ve anlamasını sağlarsa, sopanız ve topunuzla oynarken bulduğunuz gibi, gerçeğe ne kadar yakın veya uzak olduğumuzu görebilirsiniz diye cevap veririz. Bunu daha önce de söyledik ve Tanrı'yı bütünüyle yalnızca Tanrı'nın bildiğini ve başka hiç kimsenin bilmediğini yineliyoruz. Bu koşullar altında insan için benimsenecek en iyi yol şudur:

1. O'nun Gnosis'ini ("*Ma'rifa*") elinizden geldiğince aramaya kendinizi kaptırın.
2. O'nun Lütfuna konsantre olmak ve O'nun Işığını ("*Nur*"), Güzelliğini ("*Cemal*"), Gücünü ("*Kudrah*") O'nun İlahi niteliklerinde ve yarattıklarında aramak.
3. İyiliği için O'na şükretmek.
4. O'na kalbinin ve ruhunun her zerresiyle ibadet etmek.
5. O'nun emirlerine itaat etmek.

Hepimiz O'ndan geldik ve O'na döneceğiz.

إِلَيْهِ الْمَرْجِعُ وَ الْمَصِيْرُ

"Dönüşümüz ve son çaremiz O'nundur."

O'nu ne kadar çok severseniz, O'na saygı duyarsanız, O'na ne kadar çok ibadet ederseniz, o kadar çok kutsanırsınız. Samimi, özverili, alçakgönüllü, sevgi dolu ve minnettar olanları sever. Böyle asil davranışlar mutlaka [O'nun tarafından] ödüllendirilecektir.

اَنَا بُدَّكَ اللَّازِمُ فَالْزِمْ بُدَّكَ

"Ben (yani Tanrı) sizin zorunlu kaçınılmazlığınızım, bu yüzden kaçınılmazlığınıza sıkı sıkıya sarılın."

Onun zikir ("*zikir*") kalbin özünden ancak kişinin tüm arzularını nefsinden ayırması, [tüm] kötülüklerden vazgeçmesi ve tamamen O'nun ibadetine dalmasıyla güçlenebilir. Samimi bir kalp huzurlu ve temizdir. Bir müminin ("*Momin*") ihtişamı onda yatar:

قَدْ أَفْلَحَ ٱلْمُؤْمِنُونَ

"Müminler [gerçek, nihai, kalıcı ve ebedi başarı ile] başarılı oldular." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 23, Ayet 1)

Tanrı ayrıca şunu da belirtmiştir:

قَدْ أَفْلَحَ مَن تَزَكَّىٰ ﴿١٤﴾ وَذَكَرَ ٱسْمَ رَبِّهِۦ فَصَلَّىٰ ﴿١٥﴾

"Kendini temizleyen [yani nefsi arındıran], Rabbinin adını anan ve [O'na samimi bir bağlılıkla] dua eden kimseye muhakkak ki muvaffak olandır." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 87, Ayetler 14-15)

Dünyayı Tanımak

Gazali, "Kimiya-e-Sa'adat" veya "Ebedi Mutluluk ve Sonsuz Başarı için Simya veya Dönüştürücü Değişim Aracısı" *adlı kitabında, sonsuz mutluluğun simyasının (veya* gerekliliklerinin) dört başlığından (veya gerekliliklerinin) üçüncüsü olan "dünyayı ve dünya hayatının gerçekliğini bilmek" olan "dünyayı ve gerçekliğini bilmek" olan sonsuz mutluluğun simyasını (veya şartlarını) muhteşem bir şekilde açıklamaya devam ediyor. Ebedi mutluluğun dönüştürücü faili için üçüncü şartı açıklarken - "dünyayı ve dünyevi yaşamın gerçekliğini bilmek" diye yazıyor [4]:

Sevgili sevgili! Bu dünya, insanın bir sonraki dünyaya doğru yolculuğunda kat ettiği bir yoldur. Sonunda bir vaha ve "*Ma'rifa*"nın veya Gnosis'in [Tanrı'nın] uçsuz bucaksız çölünün dayanağıdır. Bu dünya ("*Dünya*") ve ahiret ("*Ahiret*") veya ahiret iki şarttır. Bir durum, insanın ölümünden öncesine kadar olan yaşamı ve zamanlarıyla (ki bu bire çok yakındır) ilgilidir. Ahiret, kişinin ölümünden sonra başlar. Bu dünya [ve dünya hayatı] insanın ahirete ("*Ahirât*") hazırlanması içindir. Bu hayatın amacı, kişinin burada geçireceği süre boyunca kazanacağı ve ahirette hayırlı olacak bir iyilik hazinesi toplamaktır. İnsan, doğuşunda oldukça zayıf ve eksik yaratılmış olmasına rağmen, aynı zamanda öyle bir deha ile kutsanmıştır ki, Tanrı'nın emirlerini takip ederek, "*Kamal*"a veya mükemmellik ve mükemmelliğe ulaşabilecek, meleksel nitelikler kazanabilecek ve Tanrı'nın Yüceliklerini görebilecek bir konumda olabilir. Bu, kişinin varlığının toplamıdır. Burası vaat edilen 'Cennet'tir.

O'nun Gnosis'inin ("*Ma'rifa*") anahtarı, insanın O'nun birine karşı büyük lütfuna şükretmesinde, sayısız lütuflarının takdirinde ve yarattıklarının pitoresk güzelliğinin farkında olmasında yatmaktadır. İnsanoğlunun algılama duyuları, O'nun ürettiği büyüleyici şeyleri tattırır ve tattırır, doğada her tarafa yayılmış muazzam güzelliğin eşsiz ihtişamını görür. Kişinin kulakları [doğanın] yatıştırıcı seslerini ve müziğini takdir etmesini sağlar, elleri sevgi dolu dokunuşun sıcaklığını hissettirir, vb. İnsan hayatta olduğu sürece tüm bunlardan zevk alabilir ve [Allah'a, istemeden de olsa kendisine bahşedilen muazzam nimetlerinden dolayı] şükredebilir. Kişi öldüğünde, artık kalmayan bu istihbarat [toplayıcı] ajanların (yani duyuların) özgürce sunduğu hizmetlerini kaybeder. Bu nedenle insanın hayatta iki şeye ihtiyacı vardır:

1. Kalbini, kalbini öldüren şeylerden korumak. Kişi kalbine gıdasını [ve beslenmesini] sağlamalıdır.
2. Kişinin vücudunu, ona zarar veren ve öldüren şeylerin zararlı etkilerinden korumak. Aynı şekilde ona yiyeceğini de sağlamalıdır.

Daha önceki konuşmamızda, kalbin gıdasının Tanrı'nın sevgisi ve Gnosis'i ("*Ma'rifa*") olduğunu tespit etmiştik, bu da her şeyin gıdasının gerçekten sevdiği ve bu yöndeki içsel, doğal özelliklerine dayanarak sahip olmayı arzuladığı şey olduğu hükmüne dayanır. Aynı zamanda besleyici ve sürdürülebilir olmalıdır. Bu nedenle bedenin bakımı bile kalbin iyiliği içindir. Çünkü beden eninde sonunda yok olacak, ama kalp [ölümden sonra bile] sonsuza dek yaşayacak. Bu konuda basit bir örnek verilebilir, yani deve (eski zamanlarda ulaşım aracı olarak) Allah yolunda "*Hacı*" veya hacı *[*Allah'ın

Kutsal Evi'ne, yani Allah'ın Merhametinin yeryüzündeki sembolüne hac veya hac yapan] için olduğu gibi, beden de kalp içindir. Kişi ona biner ve "*Kabe"*ye (Mekke'deki Tanrı'nın Kutsal Evi) ulaşır. Bunun tersi doğru değildir, yani hacı deve için değildir, ama deve hacı içindir. Doğal olarak hacı, deveyi "*Kâbe"ye* [hacıların hedefi ve varış noktası olan] ulaşıncaya kadar besleyecektir. Bu nedenle herhangi bir vazgeçme veya gecikme, kişinin herhangi bir ihmali, kişinin [kişinin amaçladığı hedefe ulaşma] hedefine zarar verecektir.

Konuyu daha ayrıntılı olarak analiz edersek, insan vücudu üç şeye ihtiyaç duyar:

a) Gıda
b) Giysi
c) Ev.

Başka bir deyişle, yemek yemek yemek gerektirir, örtünme ihtiyacı giysi gerektirir, ev, vücudun zararlardan korunması için sıcak ve soğuğun saldırısından korunabileceği sığınak yeridir. Kısacası, bu üç şey bedenin, yani kişinin fiziksel varlığının temeli, temel önkoşullarıdır. Ancak insan aşırı yerse ölebilir. Evin ve giysinin arzusu da insanın geçimi için insana aşılanmıştır. Bu nitelikteki aşırı talep zararlı olabilir. Burada mantık, sağduyu kişinin imdadına yetişir ve kişinin bedenin bu taleplerine aşırı düşkünlük göstermesini engeller. Tüm ahlaki değerlerin dahil olduğu veya türetildiği iyilik ilkesi, onları aşan en yüksek veya en yüce iyilik kalptir. Yemekleri asildir. Kalp ne kadar çok yiyecek alırsa, ruh için o kadar iyidir. Sonuç olarak, bir kalp, Tanrı'nın sevgisi ve arayışıyla iyi beslenir, nişini bulur ve bineğinin dizginlerini elinde tutan bir şövalye binicisi gibi bedene biner. Bu nedenle dostuma kulak verin ve dizginlerini gevşetmeyin. Bedenin şehvetlerini tamamen kontrol ettiğinizde, açgözlülük, suiistimal, kutsal olmayan ve yanıltıcı dürtüler dizginlenecektir.

Dünya üç ana kategoriden oluşur:

1) Her türlü bitki örtüsü, madenler ve hayvanlar vb. gibi yeryüzünde bulunan şeyler. Arazinin yüzeyi kendi içinde insan ikametgahının, tarımın vb. temelini oluşturur.

2) Demir, çelik, bronz vb. mineraller, insanoğlunun çeşitli amaçlarla ihtiyaç duyduğu alet, alet ve diğer aparatların yapımında kullanılır.

3) İnsan, hayvanlara biner ve etlerini yer ve diğer yiyecek maddelerini yiyerek varlığını sürdürür.

Başka birçok karmaşıklık var. Kişinin günlük rutininde ellerini ve ayaklarını ve hepsinden önemlisi kalbini bunlarla meşgul etmesi üzücüdür, çünkü kişinin kalbinin bu şekilde tamamen meşgul olması gerçekten çok zararlı olabilir. Kalbin gerçek amacını unutması ve dünyevi açgözlülük, gıybet, öfke ve benzeri kötü uğraşlara karışması nedeniyle kalbin ölümüne yol açabilir.

Aynı şekilde, üç meslek - kuyumculuk (metaller için), dokumacılık ve mimarlık da büyük önem taşımaktadır. Bu meslekler yalnızca şu ya da bu şekilde birbirleriyle ilişkili olmakla kalmaz, aynı zamanda yan işleriyle de aktif olarak ilişkilidir. Pamuk toplayıcıların pamuk tarlalarından pamuk çiçekleri toplaması gibi. Tekerlekler tüyleri eler; pamuk iplikçileri onları iplik haline getirir ve nihayetinde pamuk dokumacıları dokuma tezgahı yapar ve bunları farklı türde kumaşlara dokur. Bu giysiler daha sonra dikilir ve dikilir. Demirci, terzilik, dikiş ve dikişin yapıldığı aletler yapar. Bu şekilde farklı mesleklerden insanlar birbirleriyle çalışırlar.

Her biri diğerine bağımlıdır. Doğal olarak, komplikasyonlar ve mesleki kıskançlıklar ortaya çıktı. Terzi, dokunan malzeme için neredeyse dokumacıya ve onu bir marangoz ya da demirci tarafından imal edilen mekanik aletlerle eğiren iplikçiye bağımlı hale gelirken, kendisi de terzilik yapmak için kendi alet ve aparatlarına ihtiyaç duyar ve bunun için yine demircinin hizmetleri gerekir. Bu karmaşık verme ve alma sistemi, konuyla ilgili diğer faktörlerle birlikte üç temel şeyin hayati önem taşıdığı komplikasyonlara ve rekabetlere neden olur:

1) Siyasi, başka bir deyişle taktiksel zeka ve devlet adamlığı.
2) İzleme donanımı ve hükümet.
3) "*İlm-i Fıkıh*" veya dinde belirlenmiş kural ve düzenlemelere göre hukuk ve davranış kuralları bilgisi.

Son tahlilde bu altyapı, yukarıda belirtilen üç insani ön koşulun, yani gıda, giyecek ve ev veya ikamet yerinin gerçekleştirilmesi ve gerçekleştirilmesi içindir. Gerisi onları takip ediyor. Bu temel insan gereksinimleri bedenle ilgilidir. Beden de kalp içindir, ruhtur. Ruh, hacı ("*Hacı*") gibi Kabe'ye (hacının nihai varış noktası - Tanrı'nın yeryüzündeki Merhametinin sembolü olan Mekke'deki sembolik Tanrı Evi) *ulaşmak için deveye binmek zorundadır* . İnsanın durumunda, kişinin amacı onunla eş anlamlıdır, yani "*Ma'rifa*" veya Tanrı'nın Gnosis'i hedefine ulaşmak. *Kâbe'*ye ulaşma hedefini aklında tutmak yerine, eğer adı geçen hacı seyahat ederken, başından beri deveye bakmak ve onunla ilgilenmekle zamanını boşa harcıyorsa, [kişinin nihai hedefine ve hedefine ulaşmasını engelleyecek] ağır ihmalinden dolayı suçlanacak tek şey kendisidir. Sevgili sevgili! Bundan bir ders alın. Hayatın gerçek gayeyi ve gayeyi pahasına dünyevi işlere karışmayın. Dünyada boş yaşam meşguliyetlerinde [ve işe yaramaz uğraşlarda] boşa harcanan zaman size pahalıya mal olacak. Unutmayın ki bu hayat yolculuğu aslında ahirete ("*Ahirât*") doğru bir yolculuktur. Bu dünyanın karizması çok çekici. Aldanmayın. Hayatın cazibesinin üstesinden gelin. Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) haklı olarak şöyle demiştir: "Dünya, '*Haroot* ve *Maroot*'tan (ünlü efsanevi büyücüler) daha büyük bir büyücüdür". [Dünyanın] gerçekliği şu şekilde özetlenebilir:

1. Bu dünyanın üzerinize yaptığı ilk büyü, bu dünyanın ve onun tüm büyülerinin her zaman orada olduğunu hissettirmesidir, oysa aslında durum tam tersidir. Zaman uçup gidiyor, mutlu anlarında zamanın sayısını kaybettikçe, oldukça yavaş da olsa sürekli olarak ilerliyor. Geçen zaman, dünyadaki ayak izi bir gölge gibidir. Her zaman hareketsiz görünen bir gölge gibi uykuda görünür. Daha sonra gölgenin artık olduğu yerde olmadığını, bunun yerine yavaş yavaş ve fark

edilmeden orijinal konumundan uzaklaştığını ve uzaklaştığını fark edersiniz. Gerçekten de dünya hareket halindedir. Zaman ve gelgit hiçbirini beklemez. Bu nedenle dikkatli olun ve ayaklarınızın altında çimlerin büyümesine izin vermeyin. Kazanılan bir an kaybedilmez ama kaybedilen bir an asla kazanılmaz. Olduğu gibi, hayat kısa. Öyleyse neden bundan en iyi şekilde yararlanmıyorsunuz?

2. Bu dünyanın büyüsünün ikinci örneği, sanki sadık bir yoldaş gibi her zaman sizinle kalacakmış gibi, dünyevi sevgi ve iyi niyet armağanlarını cömertçe harcadığı değerli bir arkadaş gibi size davranmasıdır. Emrindeki her baştan çıkarıcı kurnazlıkla, dikkatinin en çok sevilen tek nesnesi siz olduğunuza güvenmenizi sağlamak için sizi büyülemeye çalışır. Ama daha sonra sizi yarı yolda bıraktığında, reddedilir ve kaybolursunuz. Hayatının şokunu yaşıyorsun. Olan şu ki, asi doğanın güzel bir aşığı gibi, sizi aniden terk ediyor, ipeksi prangalarını bir başkasına örüyor, tehlikeli salonuna bu kadar kolay avlar alıyor ve insana ölümü ve ıssızlığı tattırıyor.

Bir keresinde İsa'nın (*İsa* ya da İsa Mesih) (dünyanın gerçekliğinin vücut bulmuş hali olan) bu kadar sık evlenen bir kadını "*Keşf"* (manevi alemden gelen gerçeklerin uyanıklık halinde gösterildiği manevi durum) durumunda gördüğü ve ona kaç koca evlendiğini sorduğu belirtiliyor. Saymayı unuttuğunu söyledi. İsa ona tekrar sordu: "Öldüler mi, yoksa sen onlardan boşandın mı?" Hepsini öldürdüğü cevabıyla cevap verdi! İsa bu acıklı cevabı duyunca şunu söylemeden edemedi: "Büyüne kapılan insanlara yazıklar olsun. Seleflerinin başına gelenleri gördüler, ancak sizin güzellik büyünüze ölümüne girdiler ve zamanında bir ders almadılar".

3. Bu bağlamdaki üçüncü örnek, yüzünü çekici bir duvakla kapatan, muhteşem giysiler giyen, profilini gösterişli bir şekilde süsleyen ve ona bakan herkes ona hemen aşık olsun diye ender paha biçilmez mücevherler takan yaşlı bir kadındır. Dünya insanlara böyle davranır. Büyüleyici güzelliği ve coşkusuyla insana öyle bir büyü yapmaya çalışır ki, insan aklını kaçırabilir ve zırhları karşısında sersemleyebilir. Zorluğuna dair tüm düşünce ve düşünceleri yerle bir eder. İnsanoğlu hayatın zor ve ciddi olduğunu unutur. Bazen insan bunu çok geç fark eder, femme fatale kılığına giren yaşlı kadın peçesini çıkardığında ve onun yerine bir yüz gördüğünde insan için kaba bir şok haline gelir.
4. Dördüncü örnek ise, evrenin evriminden bu yana geçen süreyi, bu evrenin var olmadığı dönemi ve şu andan itibaren sona kalan zaman dilimini hesaplamaya çalışacak olursa, bunu yapmanın imkansız olduğunu ve bunu yapmayı düşünmenin bile akıl sağlığını aşmak olduğunu görecektir. Basitçe, kişinin bildiği tek şey, dünyasının "beşikten mezara" olduğudur, yani beşik, yaşam boyunca, bu dünyadaki yolculuğunun başlangıcıdır ve mezar onun sonudur. Arada yıllar, aylar, günler ve son olarak alınan nefeslerden oluşan birkaç durak olduğu söylenebilir. Bazıları uzun, bazıları küçük bir mesafe kat eder. İnsanın dünya ömrü ister uzun ister küçük olsun, insanın ömrü kısadır ama insan bu önemli noktayı tamamen unutur. İnsan burada sonsuza kadar yaşayacakmış gibi yaşıyor. Ne kadar ironik ki, insan bir sonraki nefesinden bile emin olmasa da, önümüzdeki on yıl için bir şeyler planlıyor, böylece insan kendi isteğini hissetmesin veya yetersiz kalmasın. İnsan o günü görecek kadar bile yaşamayabilir!

5. Hayatın zevklerine aşırı düşkünlük, insanın ahireti ("*Ahiret*") için, açgözlü bir obur için aşırı yemek ne kadar zararlıysa, o kadar zararlıdır. Bir obur, zengin, tatlı veya sıcak, baharatlı, yağlı yiyeceklere atlar ve midesine bu kadar ağır ve ihtiyaç duyulmayan yiyeceklerle yük olmanın sonuçlarını umursamadan onu ahlaksızca yer. Sonuç olarak kişi kusmaya ve gevşek hareketler yapmaya başlar. Anlık zevk ve zevk için, kişinin aşırılığı insanı böyle bir aşağılamaya, ıstıraba ve utanca sokar. Bu kadar ağır bir yemekten sonra dışkı bile mide bulandırıcı ve iğrençtir. Bu nedenle, insan bu dünyada şehvet ve ahlaksızlığa ne kadar düşkünse, ahirette o kadar alçaltıldığı görülmüştür. İnsanın nefesinin son spazmlarının son saatinde, insan evindeki parayı, altını, gümüşü, bahçeyi, hizmetçileri ve hizmetçileri ne kadar ölçerse, onlardan ayrılma sancıları da o kadar şiddetli olacaktır. Aksine, fakir bir insan pişmanlık duymaz. Bu tür acı sancıları, kişinin zaten kötüleşen durumuna yalnızca "*Kurban*" veya kişinin kötü eylemlerinin intikamı ile sonuçlanır.
6. Hayatın bir başka olağanüstü faktörü de, bu dünya işlerinin kendileriyle ilgili bir yakınlığı olmasıdır. Normal işlere benziyorlar, rutin ve zor değiller. Diğer tüm kavram ve düşüncelerden habersiz olan insan, tamamen bunlara kapılır. Tekerleklerin içinde tekerlekler ve tekerleklerin içinde tekerlekler olduğunun farkında değiliz. Bir şey diğerine yol açar ve kişinin hayatının boşa gitmesine neden olur. İsa (*İsa* veya İsa Chris [Tanrı'nın selamı ve bereketi onun üzerine olsun]), bu dünyayı arayan kişinin, dudaklarını denizin kıyısına yapmış, susuzluğunu azalmadan gidermeye hevesle dalmış adama benzediğini söylemiştir. Susuzluğu artıyor gibi görünüyor. Ne kadar çok içerse, o kadar çok içmeyi arzular. Sonunda, bu işe yaramaz arayışta susamış ve tatminsiz kalarak ölür. İşte şehvetin laneti budur. Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) böyle bir kişi hakkında şöyle buyurmuştur: "Suya batılıp ıslanmamak mümkün değildir." Bu dünyaya karşı bu kadar belirgin bir çılgınlığı olan bu türden böyle bir insan, kesinlikle onun tarafından lekelenecektir.
7. Bu dünyayla ilgili yedinci örnek, çok zengin bir ev sahibine giden ve resepsiyonun [mükemmel] kalitesinden dolayı çok sayıda gelen misafirlerine cömertçe davranmayı alışkanlık haline getiren bir misafirin durumu gibidir. Gümüş sobada yanan abanoz ve kehribarın aromatik atmosferinde, zarif tasarım ve dekora sahip altın ve gümüş tabaklarda görkemli yemekler servis edilir. İnsanın doğasını anlayan, minnetle içen, kendine ait bir parfüm ekleyen ve ev sahibinden zarif bir şekilde ayrılan mantıklı bir misafir, karşılıklı memnuniyetlerine göre. Öte yandan, açgözlü bir misafir, misafirperverliğinden sonra değerli ev sahibinin değerli eşyalarını çalmaya çalışır ve bu süreçte hizmetçileri tarafından yakalanır ve rezil olur. İnsan şehveti ve onun ahlaksız arzuları şehvet düşkünlüğüdür. Bu dünyadaki bu yolculukta, kişinin haklı olarak edindiği mallar, kişinin bagajı olarak yanında taşıyabileceği kendi gerçek eşyalarıdır. Bu misafirhanede (ya da modern zamanlarda otelde) yalnızca yasal ve gerçek olandan yararlanılabilir. Açgözlülüğün insana hiçbir faydası olmaz.
8. Dünyanın bir sonraki örneği, yani onun ilgi çekici doğası, insanın [büyülenme halinde] onun içinde kaybolmasıdır. Öyle ki insan ahireti tamamen unutuyor. Örneğin, bir gemide bir grup insan. Yolda bir adaya ulaşırlar ve burada kısa bir soluklanma, kişisel hijyen ve abdest almak için bir süre adım atarlar. Kaptan,

geminin bir an önce hareket etmesi gerektiğini, bu nedenle tüm ihtiyaçlarını hızlı bir şekilde karşılamaları ve gemiye hızla yeniden binmeleri gerektiğini duyurur. Aklı başında olanlar bunu çabucak yaparken, diğer tembel grup oraya buraya dağılır, gözden kaybolur, adayı gereksiz yere gezer, yerin doğal güzelliğinin, flora ve faunasının ve rengarenk deniz kabuklarının tadını çıkarır. Geri döndüklerinde, gemideki rahat yerlerin hepsinin alınmış olduğunu görürler. Bu nedenle karanlık ve köşelerde oturmak zorundalar. Onlardan sonra gelen bir sonraki grup, yanlarında bu deniz kabuklarından ağır bir yük getirir. Benzer savurgan gezileri nedeniyle öncekilerden daha kötü yerlere geldiler. O kadar şaşkınlık içindeler ki, gemide oturacak yer bulamıyorlar. Ayrıca boyunlarına bağlanan bu güzel kabukların yükünü de taşımak zorundalar. İki gün sonra bu kabuklar kirlenir ve kokmaya başlar. Daha da kötüsü, yer sıkıntısı nedeniyle bu yükü bile ortadan kaldıramıyorlar. Utançları ve tövbeleri de aynı derecede ağırdır. Son aylak grubu adayı keşfetmeye o kadar dalmış durumdalar ki, kaprisleri içinde kaptanın hızlı toplanma çağrısını tamamen dikkate almıyorlar, gemilerini kaçırıyorlar ve vahşi doğada ölüyorlar.

Özetle, bunların ilk grubu müminlerinki gibidir ve sonuncusu da Allah'ı, O'nun Peygamberi -sallallahu aleyhi ve sellem-'i ve kıyamet gününü unutmuş olan insanlar gibi olan gibidir:

استحبوا الحياة الدنيا على الآخرة

"Onlar dünya sevgisini ahirete tercih etmişlerdir."

Aracı iki grup, daha iyi muhakemelerine ve önceden belirlenmiş davranış tarzlarına karşı hata yapan günahkarlardır. Onlar dünyada ve ahirette acı çekiyorlar. Yaptıkları kötülüklerden dolayı İlahi cezaya maruz kalıyorlar.

Bunun dünyanın kınanması olmadığına dikkat edin. Ne de olsa dünya Tanrı tarafından yaratılmıştır, dolayısıyla amaçsız olamaz. Bu dünyadaki her şey kötü değil. Örneğin, "*İlm*" veya kendi başına bilgi ve "*'Amal*" (eylemlerin öngörülen davranışa göre yerine getirilmesi) kendi başlarına önemli iki erdemdir. Öyle ki, her ikisi de görünüşte bu dünyadadır, ancak aslında insana ahirete kadar eşlik edeceklerdir. Örneğin, Tanrı'nın "*Ma'rifa*" veya Gnosis'inin bilgisi ve ona ulaşmak, insanın varoluşunun doruk noktasıdır. "*Amal*" ya da kişinin eylemleri ve iyi amelleri, kötülüklerin atılmasından ve ruhun Tanrı'ya adanmış ibadetle beslenmesinden kaynaklanan ruhun saflığı ve dindarlığı gibi kendi olumlu kalıcı etkilerine sahiptir. Tanrı'yı sürekli olarak anmak, insanoğlunun sonsuz ödülüdür:

وَٱلْبَٰقِيَٰتُ ٱلصَّٰلِحَٰتُ خَيْرٌ عِندَ رَبِّكَ

"Fakat salih amellerin kalıcı olması, Rabbinin katında mükâfatla daha hayırlıdır." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 18, Ayet 46)

"Zikir"in tatlılığı, zevki, yani Allah'ı anmak mükemmeldir. O'na ibadet ediyoruz ve bu dünyadaki büyüsünün tadını çıkarıyoruz ama aslında bu onunla ilgili değil. Ahiretin

nimetidir. İnsan ölür ölmez sona eren bu dünyanın bir sevinci de vardır. Ama O'nun sevgisinin ve ibadetinin hazzı sonsuza dek yaşar. Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

الدنيا ملعونة وملعون مافيها الاذكر الله وما والاه

"Dünya ve dünyevi varlıklar anatematiktir. Ama bir kişinin Tanrı'yı hatırlamasına yardım eden ve yardımcı olan şeyler kutsanmıştır."

Dünya ve onun birçok özelliği üzerine yapılan bu inceleme, mevcut söylemin amacı için yeterlidir. Bunun sonuçları ve diğer ilgili konular, Allah'ın izniyle, zamanı gelince tartışılacaktır.

Ölümden Sonra Yaşamı Bilmek

Gazali, "Kimiya-e-Sa'adat" veya "Ebedi Mutluluk ve Sonsuz Başarı için Simya veya Dönüştürücü Değişim Ajanı" adlı kitabında, sonsuz mutluluğun simyasının (veya dönüştürücü ajanının) sonuncusu olan "öbür dünyanın gerçekliğini bilmek" olan bu simyanın (veya dönüştürücü ajanın) dört başlığından (veya gerekliliklerinin) sonuncusunu açıklayarak *sonsuz mutluluğun simyasını (veya dönüştürücü ajanını) muhteşem bir şekilde açıklamaya devam ediyor*. Ebedi mutluluğun dönüştürücü faili için dördüncü şartı açıklarken - "öbür dünyanın gerçekliğini bilmek" diye yazıyor [5]:

Sevgili sevgili! Unutmayın ki, ölümün gerçeğini bilmediğiniz sürece ahiretin ne anlama geldiğini anlayamazsınız. Ölümün gerçekliği ise yaşam üzerinde doğrudan bir referansa ve etkiye sahiptir. Hayatın doğruluğu*, başka bir deyişle nefsin ("*Nefs") bilgisine eşdeğer olan ruhun ("*Ruh*") önemini kavramaya çalışmakta yatar. Tüm niyet ve amaçlara göre, ruh ve benlik eş anlamlıdır. Şimdiye kadar, insanın tüm altyapısı ve ruhu ("Ruh") ile fiziksel bir çerçeve şeklinde yaratıldığı sonucuna varmış durumdayız. Ruhun binici olduğunu ve bedenin bindiği binek olduğunu tekrarlamakta fayda var.

Ruh, bedenden bağımsız olarak, şekline, değerine göre Cennette veya Cehennemde olacaktır. Ya kutsanacak ya da kınanacak. İlahi lütufla insana aşılanmış, bedensiz kalbe paha biçilmiş varlıklara "ruhun cenneti" denir. Allah'ın böyle bir ruha sahip mübarek şahsi, ahirette güzel saraylar, bahçeler ve [Kur'an ve Peygamberlik öğretilerine göre hiçbir gözün görmediği ve hiçbir kalbin hayal etmediği] sayısız başka zevklerle ödüllendirilecektir. Buna karşıt olarak, beden olmadan kendi kötülükleri nedeniyle ıstırap ve ıstırap çeken ruh, "ruhtaki ateş" olarak adlandırılır. Onun meskeni cehennemdir. Dikenli çitler ve akrepler kişinin eş arkadaşı olacak. Konuyla ilgili daha fazla ayrıntı, bu çalışmanın "*İhya al-Uloom ad-Dîn*" veya "Tanrı'ya Giden Yol Bilgisinin Yeniden Canlanması" adlı kitabımda [kitabımda] verilmiştir. Burada değindiğimiz ölüm hakkında pek çok insan pek bir şey bilmiyor; İnsanlar ölüm konusundan çok cennet ve cehennem üzerinde durmayı tercih ederler. *Allah'tan naklettiği "Hadis Kudsi*"de (Hz. Muhammed'in [sallallahu aleyhi ve sellem] hadisleri) şöyle denilmiştir:

اعدت لعبادی الصالحین ما لا عین رأت ولا اذن سمعت

ولا شکر علی قلب بشر

"Salih kullarım için, hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın duymadığı ve hatta hiçbir insanın kalbinde meydana gelmemiş [öyle sevinçler] hazırladım ki."

Dahası, insanın kalbinde, gaybın gizemlerini ("Ghaib") gördüğü göksel (veya ruhsal) aleme açılan bir pencere vardır. Onları kulaktan dolma bilgilerle tanımaz, aslında onları görür ve ahiretteki kutsanmışlığın veya ahirette mahkûm olmanın durumunu görür. Bir doktorun yapacağı gibi sağlıklı ya da hasta olmanın iki koşulu arasındaki belirgin farkı canlı bir şekilde fark eder. Hastalıkta uygun ilacı alma ve doktorun öngördüğü önlemleri takip etme, O'nun yasakladığı şeylerden vazgeçme erdemine tamamen canlı hale gelir. Bu sürece bedenin kutsanmışlığı ("*Sa'adah badania*") denir. Tam tersi, aşırı yemek yemek ve doktoruna aldırış etmemek gibi aşırı hoşgörü kötüdür ve vücut hastalığı ("*Shaqawatu badania*") olarak adlandırılır. Pratik gözlem, Adem'in soyunun kalbinin, yani insanın ruhunun, içinde hem erdem hem de aşağılık olduğunu açıkça görmemizi sağlar. Erdemliliğin ödülünü almanın 'tedavisi' Tanrı'ya tapınmada ve Gnosis'inde ("*Ma'rifa*") yatarken, lanet, alçaklığın zehri cehaletin aptallığında ve aşağılık davranışta gizlidir [çünkü asil amaçlara ancak asil yollarla ulaşılabilir ve aşağılık amaçlar aşağılık araçların tek sonucudur]. Bu bilgiyi edinmek, büyük bir bilgelik edinmektir. Kendilerine "*ulema*" veya alim diyen insanların çoğu, bu ilimden haberdar olmadıkları gibi, aynı zamanda onun muhalifleri ve inkârcılarıdır. Elbette bir şeyi bilmek insanı eğilir ("*'Alim*") ve onu bilmediği için cahil yapar. Yine de oradalar. Onlar sadece fiziksel cenneti veya cehennemi bilirler. Onlara göre ahiret, kulaktan dolma bilgilerle ya da 'sık sık takip edilenleri' körü körüne takip etmekle sınırlıdır. Konuyla ilgili çalışma ve araştırmalardaki gerçekleri sağlam argümanlara dayanarak Arapça olarak kaleme aldığımızı eklemeye gerek yok.

Bu koşullar altında, sadece şunu ekleyebiliriz ki, içi ("*Batin*") veya ruhu temiz ve önyargısız olan zeki ve zeki bir kişi, bu konuda tamamen karanlıkta olan pek çok insanın aksine, ahiretin yargısına giden doğru yolu, yeni ortaya çıkan hakikatinde bulacaktır.

Ölümle ilgili gerçeği anlamak için, insanın iki tür ruhu olduğunu bilmelisiniz. "*Ruh Haiwani*" fiziksel, hayvan ruhu anlamına gelir. Diğeri ise insanda meleklerin ruhunun kökeninden gelen ruh olan "Ruh İnsani" olarak adlandırılır. Hayvan ruhunun kaynağı, deltası, pınarı, insanın sol üst tarafında yer alan [fiziksel] 'kalp' adı verilen et yığınıdır. Aşağıdaki farklı özelliklere sahiptir:

1. Ilımlı nitelikteki fiziksel konjugasyonun hassas bir şekilde naif ateşinden oluşur.
2. Kendi oluşumunda oldukça ılımlı olan, [fiziksel] kalbin damarlarından yayılan ateşlilik veya hafif ateşlilik, beyne ve vücudun diğer kısımlarına ulaşır.
3. Nabız atıyor.

Özetle, bu, ortamın ve hareketin sorumluluğunu taşıyan ve yürüten hayvan ruhudur. Beyne ulaştığında sıcaklığı azalır ve temiz hale gelir. Gözler onun içini görebilir ve kulaklar duyabilir. Yavaş yavaş tüm duyulara yayılır. Ruh bir lambaya benzetilebilir. Eve ulaştığında yerleştirildiği yerin etrafındaki duvarlar aydınlanır. Nasıl ki bu kandil bir evin çevresini, etrafındaki kısımları aydınlatıyorsa, Allah da Rahmet'iyle ışık, gözlerde görme gücü ve kulaklarda duyma kabiliyetini bu ruh ve tüm duyu organları tarafından bahşeder.

Öte yandan, eğer bir damar etkilenir ve bükülür veya düğümlenirse, felç olmaya, halsizleşmeye ve uykuda kalmaya meyillidir ve hekim bu düğümün açıldığını ve bir şekilde çıkarıldığını görmek için elinden geleni yapar. Yani ruh lambanın alevi gibidir, kalp fitildir ve yiyecek yağdır. Yağ olmadan, lamba süzülür. Yiyecek, yani yağ olmadan, ruhun ılımlı mizacı durur ve ölümle sonuçlanır. Yağ varsa ancak fitil çok fazla yağ kullanıyorsa, arızalı olduğu ve hiç çalışmayabileceği aşamaya gelinebileceği anlamına gelir. Sonunda kalbe olan budur - yemeğini kabul edemez ve özümseyemez hale gelir. Aynı şekilde lambanın üzeri kapatılırsa fitil ve yağ bulunmasına rağmen sönecektir. Benzer şekilde, bir hayvan ciddi şekilde yaralandığında ölür.

Cilalı ayna örneğine bakalım. Düzgün ve temiz kaldığı sürece, kendisine yansıtılan her şeyi kabul eder ve onu çok tatmin edici bir şekilde yansıtır. Ancak kirlendiğinde, karardığında veya tozla kaplandığında bunu yapamaz. Nesnelerin resimleri ve görünümleri, orada olmadıkları için değil, ayna çok kirlendiği ve dolayısıyla görüntüleri yansıtamadığı için onda görünür hale gelmez.

Aynı şekilde, medyumun kıpırdamasını sağlama yeteneği ve hayvan ruhundaki uzuvların hassasiyetleri, onun doğasında var olan doğal ılımlılık mizacından ve aynı zamanda ince, hassas ve naif ateşliliğinden kaynaklanmaktadır. Ancak temiz doğanın bu özelliği, ölçülülüğü kaybolur kaybolmaz, ana hareket ettiriciler olarak çalışan güçleri işlemeyi bırakır. Böylece Tanrı'nın bu eşsiz nimeti kaybedilmiş olur. Vücut organları çalışmayı durdurur ve insanın öldüğü ilan edilir. Yüce Allah'ın görevlendirdiği, bizim "*Malik ul-Maut*" veya "Ölüm Meleği" olarak bildiğimiz meleğin görevi başlar. Bu tür konuların farkındalığını en iyi kendisi bilir. Onu kulaktan dolma bilgilerle "*Malik ul-Maut*" veya "Ölüm Meleği" olarak tanıyoruz, ancak gerçek dürüstlüğü sadece birkaçının bilgisindedir.

Ancak insanın ölümü sorunu farklıdır. Yukarıda anlatılan hayvan ruhuna ek olarak, insanın "*Ruh İnsani*" veya "insan ruhu" veya "kalp" *olarak adlandırılan başka bir* ruhu ("Ruh") vardır. Bu ruh, yukarıda bahsedilen fiziksel veya organik ruhun aksine, çok daha yüksek bir düzlemdedir. İnsan ruhu bölünmeyi kabul etmez. Önemi ve önemi, Tanrı'nın "*Ma'rifa*"sını veya Gnosis'ini içerebilmesi gerçeğiyle görselleştirilebilir. Şüphesiz Allah da bir tektir. O'nun "*Ma'rifa*"sının veya Gnosis'inin bölünmesi de savunulabilir değildir. Bu nedenle, O'nun "*Ma'rifa*" veya Gnosis kavramının herhangi bir bedensel formda sınırlandırılması, küfürle eşdeğerdir.

Sevgili sevgili! Tartışma uğruna, insanda fitilin, alevinin ve ışığın varlığını önceden varsayarsak, o zaman lambanın yalnızca fiziksel bileşenlerini, yani yapısını ve fitilini hayvan formuna atfedebiliriz, o zaman da ışığını ona bu şekilde çağrıştıramayız. insanın 'insan ruhuna' uygun olarak. Bu açıktır, çünkü birincisi geçicidir, ancak ikincisi değildir, yani fiziksel lambanın ışığı lambaya tabidir. Lamba kırılırsa ışığı sönecektir. Ancak insanın gerçek ruhu (yani 'insan ruhu') asla sönmez veya yok olmaz, ancak kişinin 'hayvan ruhu' yok olabilir. Bir bakıma insandaki hayvan ruhu, kişinin gerçek ruhunun üzerinde eyer attığı ve dörtnala koştuğu bineğidir. Aynı zamanda, kişinin bunu kendi yararına yapması için gerekli olan araçtır. Dolayısıyla bu binek (yani hayvan ruhu) yok olduğunda, insan kullanımını kaybeder. Aynı şekilde, yokluğunda olduğu gibi, kişi daha fazla güven kazanır ve daha bağımsız ve kendine güvenen hale gelir. Özellikle bu dönemde, insan o kadar çok çalıştığı için, kişi zaten bir miktar hesaplaşma ve kayda değer bir konum elde ettiğinden, kişi için en az önemlidir. Bu ihtişama bir otorite damgası vurmak için Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) "Ölüm mümin için bir hediyedir" demiştir.

Durum, av malzemeleri ve gereçleriyle tarlada bulunan bir avcınınkine benzer. Tartışma uğruna, eğer kişi özellikle sonuna kadar geldiği avı elde etmeyi başarırsa ancak [bu süreçte] teçhizatını kaybederse, yine de daha iyi durumdadır. Alternatif olarak, eğer kişi avını almadan önce av takımını kaybederse, durumu [amacına ulaşamaması nedeniyle] daha da kötüleşecektir. Bunda da aynı konuda derin bir ders var. Böyle bir kişi kendi başarısızlığını kendi elleriyle karşılar. Ahiretin azabı insanı geride bırakır ve sayısız ıstıraplara neden olur.

Bazı uzuvlarda felç olabilir. Kişinin elleri ve ayakları çalışmayı durdurabilir. Kişinin bu enstrümanları kullanmayı yeni kaybettiğini hatırlamak gerekir. Tedavi edilemeyen şeye katlanılmalıdır. Dolayısıyla insan, yani efendi fail orada olduğu sürece bu organların önemi ikincildir. Kişinin gerçeği, bu nedenle gerçek onlarda değil, sırtta, midede veya kafada değildir. Bu nedenle, kişinin bedeninin tüm organları çalışmayı bıraksa, hizmetkarı olmaktan vazgeçse ve kontrolünde kalmasa bile, yine de kişinin içkinliği mümkündür, çünkü hayvan ruhu insan ruhuyla aynı değildir. Bununla birlikte, yeniden vurgulanması gereken iki yönü vardır:

1. [Yaşam olarak adlandırılan] bir varoluş türünde, bedenin aktif katılımı esastır. Açlık, susuzluk, uyku vb. fiziksel form olmadan gerçekleşmeyen veya işlev görmeyen, ancak insan öldüğünde ölen fenomenlerdir.
2. Diğer varoluşta [sadece 'insan ruhu' veya '*Ruh İnsani*' ile] bedenin varlığı yoktur. Bu varoluş, Tanrı'nın *İlahi Güzelliğin ("*Cemal İlahi") peşinde koşan Gnosis'inin ("*Ma'rifa*") büyük ödülü, O'nun muhteşem ihtişamı ve mükemmel ihtişamıdır; güzel, şaşırtıcı ve o kadar nefis bir şekilde büyüleyici ki, mutluluk yüce coşkusu içinde sersemlemiş halde duruyor. Bunlar, Allah'ın Kutsal Kitap'ta (Kur'an) bahsettiği sonsuz nimetlerdir ("*Baqiyat us-Salihaat*"). Bu 'kutsanmışların, onaylanmış iyilerin ebedi nimetleri', insan ruhunun her zaman tatmin olması gereken Tanrı'nın eşsiz ödülüdür. Tanrı'nın seçkinleri, seçilmişler, onları otomatik olarak sürekli yükselen yüksek bir kaideye yükselten bu niteliğe ("Nefs")

sahiptirler. Tam tersi, ihmal, cehalet ve aptallık, bunun diğer yüzüdür ve bu da mahvolmaya ve ruhun körlüğüne eşdeğerdir:

وَمَن كَانَ فِي هَٰذِهِۦٓ أَعۡمَىٰ فَهُوَ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ أَعۡمَىٰ وَأَضَلُّ سَبِيلٗا ٧٢

"Kim bu dünyada kör olursa, ahirette de kör olur ve yoldan daha çok sapmış olur." (Kur'an, Bölüm 17, Ayet 72)

İnsanoğlundaki bu iki tür ruh arasındaki farkı ayırt etme eğiliminde değilseniz, ölümü anlayamazsınız.

Hayvan ruhu fiziksel gidişatın düzenindedir, ham ruh, daha önce açıklandığı gibi, öncelikle oldukça buharlı genetikle ilgilidir. Safra, fibroz ve diğer dışkılar birleşerek bileşiğini oluşturur. Temel elementleri su, ateş, toz ve havadır. Bu nedenle, etkileşimleriyle işaretlenen sonuçta ortaya çıkan tekdüzelik veya varyasyon, ilgili sıcak, soğuk, nem ve kurulukla ilişkilendirilir. Tıbbi bilgi veya uygulayıcısı - doktor - sonuç olarak önemlerini tamamen canlı tutar.

Ancak hastalarının bedenini tedavi ederken, istemsizce bedenin fiziksel çerçevesini, insanın gerçek ruhu olan 'insan ruhu' tarafından ezilmeye uygun hale getirmeye çalıştıklarını bilmiyorlar. Melek doğası gereği "*Nefs-i Mutmainne*" veya insanın iç huzur ve tam tatmin düzeyine ulaşmış arıtılmış ruhu, büyük özelliklere sahiptir. İnsanoğlunun yaşam yolculuğu kendi iradesiyle değildir. Kişi bunu yapmakla, bu tuzaklarla dolu yolun gerçek değerini göstermekle, kale direğine uçan renklerle ulaşmak ve [dünya hayatının] bu zorlu geçişinde cesurca karşılaştığı sıkı çalışmanın ve sıkıntıların ödülünü almakla görevlendirilmiştir. Tanrı diyor ki:

قُلۡنَا ٱهۡبِطُواْ مِنۡهَا جَمِيعٗاۖ فَإِمَّا يَأۡتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدٗى فَمَن تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوۡفٌ عَلَيۡهِمۡ وَلَا هُمۡ يَحۡزَنُونَ ٣٨

"Dedik ki: 'Hepinizi buradan [yani Allah'ın huzurundaki cennetten; bu, Adem ve Havva'ya birlikte hitap ediyordu; O zaman kim benim hidayetime uyarsa, onlara korku gelmez ve üzülmezler.'" (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 2, Ayet 28)

Rahman olan Allah da şunları eklemiştir:

إِذۡ قَالَ رَبُّكَ لِلۡمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّي خَٰلِقُۢ بَشَرٗا مِّن طِينٖ ٧١

فَإِذَا سَوَّيۡتُهُۥ وَنَفَخۡتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُواْ لَهُۥ سَٰجِدِينَ ٧٢

"Tanrı meleklere şöyle dedi: 'İnsanı çamurdan yaratacağım, böylece insanı şekillendirdiğimde ve Benim tarafımdan yaratılan tek bir ruha üflediğimde...'" (Kur'an, Bölüm 38, Ayetler 71-72)

Bu ayette bu iki ruh ("Ruh") arasındaki farka ince bir gönderme vardır. Biri toza atfedilmiştir ve oradaki kelime onun doğadaki ölçülülüğünün anlamını vermek için

kullanılırken, "*Nafakhtu fehe min Roohi*" veya "Ruhumun içine üfledim" ifadesi 'Kendi Benliği'nin hassas bir göstergesidir. Bu, hastalığın mikroplarını yok etmek için pamuktan bir meşale yapıp onu ateşe vermek gibidir.

Hatırlanacağı gibi, temel faktör, kişinin rehberi, moderatörü ve izleyicisi olarak hareket eden "İlahi Kanun ve insan için davranış kuralları"dır. Son tahlilde yine aynı şeye, yani insanın varoluşunun özüne, kişinin Tanrı'nın "*Ma'rifa*"sını veya Gnosis'ini kazanmak için kendi benliğini gerçekleştirmesine geliyoruz. Kişinin kendini nasıl anlayacağı ve tanıyacağı, Tanrı'nın "Ma'rifa"sını veya Gnosis'ini nasıl elde edeceğinin anahtarıdır. Aynı şekilde bu ruhlar hakkındaki hakikati anlamak da ahiret bilgisine ulaşmaya çalışmaktır.

İmanın ("*Din*" veya Tanrı'ya Giden Yol) temel temeli, diğer ön koşulların yanı sıra, Tanrı'ya ve O'nun emrettiği 'Yargı Günü'ne olan açık inançta yatmaktadır. Burada, dokunmamıza izin verilmeyen inzivasında gizli bir uzlaşma yatıyor. Derin derinliklerinde "*Ma'rifa tul Hak*" ve "*Ahirâ",* yani Yüce Rab'bin ve O'nun vaat ettiği ahiretin gerçeği gizli olduğu için kolayca anlaşılamaz veya açılamaz. Bu nedenle, onun bilgisini ve anlayışını elde etmeye çalışırken bilgeliğinizi tamamen içine girebilir ve tüketebilirsiniz. Araştırması o kadar ürkütücü, o kadar tekinsiz, o kadar karmaşık ki, onun hakkında en az şey duyanlar hayrete düşen, şaşkına dönen ve alfa ve omegalarını bile kabul etmeyi reddeden ve düşüncenin dinsizliğine ve tamamen değersiz bir boşuna egzersize dayanarak bunun imkansız olduğunu haykıran kadar anlaşılmaz bir boyuta varıyor. Ne Peygamberlik gelenekleri ne de Kur'an-ı Kerim bu konuyla [açıkça] ilgilenmez. O zaman bunu yapmaya nasıl cesaret edebileceksin? Bu yüzden insanlar onu dinleyemez. Bu nedenle peygamberler şöyle demişlerdir:

كلموا الناس على قدر عقولهم

"İnsanlarla zeka düzeylerine [ve zihinsel kapasitelerine] göre konuşun."

Bu nedenle bazı peygamberlere, Yüce Allah'ın insanların anlayamayacağı bu özelliklerine değinmemeleri konusunda Allah tarafından haber verildi, çünkü onları anlayamadıkları zaman onlara inanmayı reddedecekler ve bu da kendilerine zarar verecekti.

İnsanın gerçek ruhu ('insan ruhu') hakkındaki gerçek ayrıntılı olarak anlatılmıştır. 'Hayvan ruhu', insan bedeninin uzuvları hareketsiz ve cansız hale geldiğinde ölür. 'İnsan ruhu' [yaşam ya da ölüm] ne olursa olsun tezahür eder. Bu nedenle, insanın dirilişi, yargı günü, diriliş terimleri, türemiş olarak, 'hiçlikten' sonra insanın yeniden bu şekilde var edileceği anlamına gelmez. Daha ziyade, kişiye daha önce yapıldığı gibi bir form, yeni bir beden verileceği ve daha sonra gerekli özellik ve niteliklerle yeniden yenileneceği anlamına gelir. [Bedenin ve ruhun yaratıldığı ilk yaratılışla karşılaştırıldığında Tanrı için] çok kolay olurdu.

İyiliklerin ruhun saflığı ve ihtişamıyla sonuçlandığını anlamalıdırlar. Bu tür uyumsuzların neden kabul etmekte başarısız oldukları, kişinin kavrayışının ötesindedir. Bu nedenle, Tanrı'nın seçkinleri olan azizlerin (Gnostikler) kendilerini bu dünyada yolculukta

gördüklerini mantıksal olarak öğrenmelidir. Böyle bir insan, bu yolda seyahat ederek, kârı için mal ticareti ve mal toplayarak, zararı önlemek için kâr etmeyen malları toplayarak, aslında kişinin nihai varış noktasına, yani ahirete giderken yaptığı güzel pazarlıkları da taşımaktadır. Biri bilir:

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّآ إِلَيْهِ رَٰجِعُونَ

"Biz Tanrı'ya aitiz ve son dönüşümüz (varış noktamız ve eve dönüşümüz) O'nadır." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 2, Ayet 156)

Bu nedenle, kişi her zaman geçiş halinde olma statüsüne tamamen canlı kalır. Kişinin gerçek ülkesi bu dünya değildir. Bu nedenle, kişi bu yolda, farklı durak noktalarında (duraklarda) ve kilometre taşlarında ikametgahındaki nihai malları toplayarak ilerler, hedefine ulaştığında, daimi ikametgahı olan ülkede, ahirette şimdiye kadar elde ettiği şey için adil bir fiyat alacağının tamamen bilincindedir.

Ruhun yolculuklarında dört farklı istasyon veya kilometre taşı vardır. Ruh insanın gerçeğidir, beden ise değildir. Ruhun da bir dinlenme yeri vardır – geldiği yer onun gerçek evi veya ülkesidir ve bu dünyaya seyahatlerinde gelmiştir ve kökenine geri dönmeden önce birçok kilometre taşı vardır. Ruhun yolculuğundaki her dönüm noktası, biraz felsefi tefekkürle bakıldığında başlı başına bir dünyadır. Bunlar aşağıdaki gibidir:

1. İlk dönüm noktası "*Alam Mahsusaat*" veya "duyu ve duyarlılıklar âlemi"dir.
2. İkinci dönüm noktası, "'*Alam Takhayyulat*" veya "[düşünce ve fikirlerin] kavram alemi"dir.
3. Üçüncü dönüm noktası, "'*Alam Mauhumaat*" veya "ayırt edilmeyenlerin ayırt etme alemi"dir.
4. Dördüncü dönüm noktası "'*Alam Ma'qulaat*" veya "iyi düzen, başarı ve öz farkındalık alemi"dir. Bu dönüm noktasında kişi benliğinin veya kendi gerçekliğinin ve hakikatinin farkındalığını kazanır.

Aşağıdaki örnekle durumlarını anlamaya çalışalım:

1. Kişi "Alam Mahsusaat" veya "duyu ve duyarlılıklar âlemi"*nde kaldığı veya içinde olduğu sürece*, yanan alevin etrafında içgüdüsel olarak dolaşan ve dolaşan bir güve gibidir. Güvenin gözleri vardır ama düşünecek ve hatırlayacak zekası yoktur. Güvenin yanan aleve olan ilgisi, karanlıktan kaçma ve ışık sevgisiyle alevlenme şeklindeki içsel özelliği nedeniyle meşhurdur. Dengeli düşünce ve güvenlik gücüne sahip olmadığı için, aydınlanmada bir çıkış arayışında, yanan alevi hatalı bir şekilde o açıklık olarak kabul eder ve bunun sonucunda akkor alevin üzerine düşer ve ölür. Güve, muhakeme yeteneğine sahip olsaydı, tüylerinde hissettiği ilk sıcak parıltıdan sonra aleve yaklaşmazdı. Bu [akıl] eksikliği, güvenin herhangi bir hesap durumuna ulaşmamasına neden olur. Örneğin, aksine, diğer hayvanlar incindiklerinde bir şeyden çekinmeye çalışırlar. Bir sopanın görüntüsü bile onları tehlikeden kaçar.

2. "*'Alam Takhayyulat*" veya "[düşünce ve fikirlerin] kavram aleminin" ikinci aşamasında, insan sığırların ve geri zekalı hayvanların aleminde yaşar.

3. Üçüncü alem, yukarıda bahsedilen "'*Alam Mauhumaat*" veya "ayırt edilmeyenlerin ayırt etme alemi"dir. Bu seviyede insan, deyim yerindeyse, keçi ve atla aynı seviyeye gelir, yani ikinci aşamanın geri zekalı hayvanlarının antitezi olarak, bu aşamada kişi düşmanlarını tanır ve doğal dürtülerle, yani bir kurda veya aslana göz attığı anda canını kurtarmak için kaçma çabalarıyla tehlikeyi savuşturmaya çalışır. gerçi onları daha önce görmemiş olabilirsiniz. İçindeki bir şey, onlardan daha büyük olmalarına rağmen, güçlü bir öküzden, bir deveden veya bir zürafadan korkmamasını söyler. Bu içgüdü doğal olarak [ve özünde] Tanrı tarafından ona kazınmıştır. Yine de bu hayvanlar o kadar zeki değiller, yani dördüncü aşamada gelen kendilerine bakma konusunda yetkin oldukları düşünülebilecek seviyedeler.

4. Dördüncü aşama, daha önce belirtildiği gibi "*'Alam Ma'qulaat*" veya "iyi düzen, başarı ve öz farkındalık alemi"dir. Üçüncü aşamaya kadar insan bilinmezlik alanında kalır. Aslında insan, insan olma statüsüne, yani insanın yüceliği alemine buradan girer. Varsayım ve batıl inançların tamamen ortadan kalktığı bu aşamada böyle şeyler görülür.

"Alam Mahsusaat*"te* veya "duyu ve duyarlılıklar âlemi"nde insan, gelecek şeylerden kaçınarak olayları doğru bakış açısıyla değerlendirmeye ve değerlendirmeye başlar. Burada kişi olayları gördüğü gibi özetliyor. Şeylerin bir varlığı, bir kimliği vardır. Kişi bunları doğru bir şekilde sınıflandırmaya çalışır ve genellikle bunu başarır. Doğal olarak, "*Mahsusaat*" dünyasında veya "duyu ve duyarlılıklar aleminde" insanın konsantrasyonu, yeryüzünde yürümek gibi, kişinin ayırt edici hisleri tarafından kişiye iletilen bu tür duygulara dayanır. Ancak son olarak, dördüncü aşamada, kişinin su üzerinde yürümek gibi bundan çok daha fazlasını yapabilme kapasitesini de ima eder. Bu, insanoğlunun yükseliş aşamasıdır, "*'Alam Ma'qulaat*" veya "iyi düzen, başarı ve öz farkındalık alemi"dir. Burada göze çarpan bir karşılaştırmada, etrafta dolaşan kişi, ruhu tarafından kabul edilen farklı nitelikteki gerçeklerin gerçekliğine dayanabilir ve bu nedenle kişinin su üzerinde yürüyebilmesinden faydalanabilir. Bu, peygamberlerin ve Tanrı'nın "*Velilerinin*" veya yakın arkadaşlarının veya azizlerinin havada yürümek gibi seçkin statüsüdür. İnsanlar Hz. Muhammed'e (sallallahu aleyhi ve sellem) İsa'nın mı yoksa İsa Mesih'in mi su üzerinde su sulayabileceğini sordular. Cevap verdi:

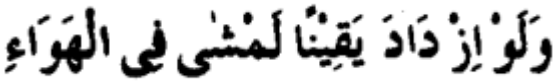

"İnancı daha sağlam olsaydı, havada yürürdü."

Bu tür şeylerin "*'Alam İdrak*"ta veya "akla gelebilecek veya mümkün olanın âleminde" olduğunu gösterir. Bu nedenle, insanoğlunun ilk basamağından son basamağına kadar boy merdivenini tırmanmasının ve insanı "Meraj"a veya başarı ve ihtişamın zirvesine götüren meleksi özellikler kazanmasının birçok aşaması vardır. Kur'an-ı Kerim'de belirtildiği gibi, "*Asfalus Safileen*"in en alt tabakasından (alçakların en alçakları) *"Aa'la*

Illiyeen"in (yükseklerin en yükseği) zirvesine kadar olan bu yükselişte birçok tehlike vardır:

إِنَّا عَرَضْنَا ٱلْأَمَانَةَ عَلَى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱلْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَن يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا ٱلْإِنسَٰنُ ۖ إِنَّهُۥ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾

"Emaneti göklere, yere ve dağlara sunduk, ama onlar onu taşımayı reddettiler ve ondan korktular; onu kesinlikle adaletsiz ve cahil olan insan taşıdı." (Kur'an, Bölüm 33, Ayet 72)

İnsanoğlunun hayvanların ve taşların en düşük seviyesinden meleklerin kaidesine yükselişinde çeşitli aşamalar vardır. Bunun nedeni, "Jamadaat"ta yeryüzünde olanlarda veya taşlarda, büyümede ve bitki örtüsünde hiçbir tehlike olmamasıdır. Bilmiyorlar. Tam tersi, "*Aa'la Illiyeen*" veya yükseklerin en yükseği ihtişamlarının zirvesinde konuşlandırılmıştır. Kur'an-ı Kerim'de yazılı olduğu gibi oradan inmeleri mümkün değildir:

وَمَا مِنَّآ إِلَّا لَهُۥ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ

"Her birimizin orada bilinen bir istasyonu var." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 37, Ayet 164)

Hayvanlar en düşük olan "*Asfalus Safileen*" arasındadır. Bu nedenle onlar için bir ilerleme yok. Ancak [manevi merdivenin] orta basamağındaki insan tehlikededir. Kişi hayvanların derinliklerine, en alt seviyelere batabilir [onlar gibi olmak için]. Kişi ayrıca meleklerin ("Malaika") seviyesinin yükseklerine de uçabilir. Bu nedenle, "*Aşreful Mahlukat*" veya tüm yaratılanların en iyisi olmanın böylesine ciddi bir sorumluluğunu üstlenme yeteneği, cesareti, [insanın] [gerçek] özü meselesidir. Bu, yalnızca kişinin en iyi haliyle, "*Ashraful Makhluqaat*" veya tüm yaratılmışların en iyisi olma gibi büyük bir statüye sahip olan insanın bu meydan okumayı kabul edebileceğini ima eder.

Bu nedenle, bu incelemenin anlamı ve amacı, şeylere daha derinlemesine bakmak, yalnızca yüzeysel olarak göründüklerine yüzeysel bir bakış atmak değil, aynı zamanda gerçekte ne olduklarını tespit etmektir. İnsanoğlunun yaşam yolculuğunun amacı hakkındaki bu söylem, bilgelik sözlerini alıp onların içsel değerlerine odaklanmak isteyenler için bir düşünce kaynağıdır. Bu nitelikte çok fazla eser olmadığı gibi, bunu anlamak isteyebilecek veya anlayabilecek çok fazla insan da yoktur. Bu nedenle, konuyla ilgili mevcut diyalog yeterli olmalıdır.

Ne bilge olan ne de İlahi yasayı takip eden pek çok insan var. İşte böyle insanlar, "Ahirâ"nın veya ahiretin durumu hakkında kendilerini sıkıntı içinde bulanlar. Aksine bu konuda şüpheliler. Aslında dünyevi arzular onları alt ettiğinde, ahireti çürütmek onlara yakışır. Bunu yapıyorlar ve kendilerini savunmak için bahaneler uyduruyorlar. Şeytan, kötülükleriyle, tüm cazibesi ve yardımlarıyla onları gözetir ve kıyamet gününün azabının insanları korkutmak için yaratılmış hayali bir halüsinasyon olduğunu düşünmelerine yataklık eder. Cennetin doğrulara vaadine gelince, bunu sadece karizmatik şovmenlik, insanı kuru, kasvetli yaşamların zorluklarına sokmak için evrimleşmiş bir zihinsel

tantana fantezisi olarak damgalıyorlar. Bu nedenle, İlahi yasanın taraftarlarını küçümserler.

Bazı insanlar paçavralar (mütevazı Sufilerin elbisesi) giyerken tüm bu düşüncelerin üzerindeymiş gibi davranırlar. Bu tür iddiaların onlara en ufak bir faydası yok. Herhangi bir liyakat makamına da sahip değiller. Aslında, bu tür sahtekarlar, kendilerini anlayamadıkları bir manevi statüye sahip insanlar olarak görmeleri için kandırılan diğer ahmaklara olduğu kadar kendilerine de zarar verirler. Gerçekte, onları destekleyecek hiçbir mantıkları veya argümanları yoktur. Bu tür insanların içlerinde nasıl gerçek bir gizli değer olabilir? Kollarında hiçbir şey yok. Bu şartlar altında onlara kesin bir dille söylenmelidir ki, eğer yüz yirmi dört bin peygamber, zamanın tüm bilgeleri, tüm bilgili alimler ("*Ulema*") ve evliyalar (Allah'ın dostları ve yakınları veya "*Evliya*") hepsi yanılıyorsa ve sadece onlar haklıysa, o zaman onların cehalet ve kibirleri ışığında konuya eklenecek başka bir şey yoktur.

Belki de yanılan sizsiniz diyebiliriz. Bu nedenle ahiret ve Allah'ın azabı hakkındaki gerçeği anlayamazsınız ("'*Adhab*"), ruhun işkencesi, duyusal algılarımızın hakimiyeti nedeniyle "ruh"un emri, beş duyunun deneyimlemediği şeyi bu kadar dayanıksız bir zeminde yanlış olarak kabul etmek somut değildir. Bu kadar kibirli bir kişiye, özellikle de "İkinin birden fazla olduğunu bildiğim gibi, bana da söylenmesine gerek yok, 'ruh' diye bir şey olmadığını çok iyi biliyorum. Kalıcılığı yoktur ve fiziksel sevinç veya acı, hiçbir koşulda ruhun sevinci veya acısıyla birlikte değerlendirilemez". Allah'ın hakkında şöyle buyurduğu kişiler şunlardır:

وَإِن تَدْعُهُمْ إِلَى ٱلْهُدَىٰ فَلَن يَهْتَدُوٓاْ إِذًا أَبَدًا

"Yani onları hidayete çağırırsanız, o zaman bile asla hidayete ermezler." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 18, Ayet 57)

Diyelim ki biri şu argümanı ileri sürüyor: "Ruhun ve ahiretin gerçekliği hakkında bana söylemeye çalıştığınız şey hakkında bana oldukça uzak göründükleri için hiçbir fikrim yokken, neden hayatımın geri kalanını dindarlık kulübesinde geçireyim ve kendimi dünyanın bana sunduğu zevklerden gereksiz yere alıkoyayım? Her halükarda bu konulardan haberim yok" dedi. Böyle bir durumda cevap şudur: "Madem bu kadarını kabul ettiniz, neden İlahi kanuna ve hidayete uymuyorsunuz? Bir şeyin farkında olmadığınızda risk almamanız gerektiği mantığına dayanır. Diyelim ki bir tabaktan yemek yemek için elinizi uzattınız ve size bir yılanın ağzını tabaka soktuğu söylendi, hemen yemekten çekileceksiniz. Bu ifade yanlış olabilir, ancak içinizdeki sağduyu, ne kadar lezzetli olursa olsun, sizi asla yemekten yedirmeyecektir. Aynı şekilde, diyelim ki hastasınız ve hayatınızdan korkuyorsunuz ve şifa tılsımlarını yazan kişi, muskayı sizin için hazırlayabilmek için sizden az miktarda gümüş vermenizi istiyor, aksi yöndeki endişelerinize rağmen bu talebi kabul edeceksiniz. Ayrıca, bir kahin size ay şu veya bu aşamaya ulaştığında tedaviniz için acı bir ilaç almanız gerektiğini söylerse. Fantezisine rağmen, büyük olasılıkla sağlığınız için birinin tavsiyesine uyacaksınız, üstelik haklı olabileceğiniz gerekçesiyle".

Öyleyse nasıl olur da yüz yirmi dört bin peygamber, çok sayıda bilge, bilgili bilginler ("*Ulema*") ve Tanrı'nın azizleri veya yakınları ("*Evliya*") yanılıyor ve kulaktan dolma olabilirken, bir şarlatan veya falcı haklı olabilir? Bu, insanı konumunu yeniden gözden geçirmeye teşvik etmelidir. Eğer bu insanlar haklıysa, o zaman neden ahireti inkar edeyim ki, belki de onları dinlemeyerek ve körü körüne dünyevi zevklere düşkünlükle, öbür dünyada geri dönülmez bir şekilde mahvolabilirim diye ilham alabilirim. Öyleyse neden şimdi [sürdürülemeyecek savunulamaz konumumdan] uzaklaşmayayım?

Varsayımsal olarak, eğer tüm dünya ağzına kadar çavdar mısırıyla doldurulacaksa ve bir serçeye her bin yılda bir çavdar mısırı toplama görevi verilseydi, çavdar-mısırın sonsuzlukla buluşup buluşmayacağı yine de tartışmalı bir konudur. Öyleyse neden buradan kıyamet gününe kadar ahiret cezasını göze alalım, diye düşünmek gerekir. İnsanlar teknelerde ve gemilerde yolculuklar yapıyor ve geçimlerini sağlamak için mallarını satmakta zorluk çekiyorlar. İnsan bunu neden yapmasın? Dindarlık, cesaret ve azim, çabalayanlara iyi temettüler öder.

Ali (Allah'ın rızası onun üzerine olsun) [Hz. Muhammed'in (sallallahu aleyhi ve sellem) büyük bir arkadaşı ve kuzeni] dini bir tartışmada bir ateiste şöyle demiştir: "Eğer söylediklerin doğruysa, o zaman kurtulursun ve biz kurtuluruz, ancak söylediklerimiz doğruysa [ve söylediklerin yanlışsa] o zaman sadece biz kurtulacağız ve sen sonsuz İlahi azapla karşılaşacaksın". Ali (Allah'ın rızası onun üzerine olsun) bir bilgeydi. Argümanı daha güçlü bir şekilde ileri süremezdi. Bunu, söylediklerinden şüphe duyduğu için değil, ifadesinin öncüllerini ateistin zihniyetini göz önünde bulundurarak çok güçlü bir şekilde çerçevelediği için söyledi.

Dolayısıyla şu sonuca varıyoruz: Dünya işlerinde boş boş vakit geçiren (boşa harcayan) bir kimse, ahireti pahasına ("*Ahirah*"), kişinin ahireti tehlikededir. Burada ileri sürülen güçlü argümanların gücü ve verilen örnekler ışığında, muhalifin risk almaması ve terra firma (sağlam zeminde) olması uygundur.

وَالسَّلَامُ عَلٰى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدٰى

"Ve hidayete uyana selam olsun."

Allah'ın, nefsin ("*Nefs"), bu dünya ve ahiretin Gnosis'i ("*Ma'rifa*") hakkındaki söylemi özetledik*. Allah'ın izniyle şimdi *sonsuz mutluluk ve sonsuz başarı için* kırk temel unsuru ("Arakan" veya adımlar) açıklayacağız.

İmam Gazali, "Kimiya-e-Sa'adat" veya "Simya veya Ebedi Mutluluk ve Sonsuz Başarı için Değişimin Dönüştürücü Aracısı" *adlı büyük kitabında simyanın dört başlığını (veya gerekliliklerini) veya sonsuz mutluluğun ve sonsuz başarının dönüştürücü aracısını muhteşem bir şekilde açıklamasını bu şekilde bitirdi*. Daha sonra sonsuz mutluluk ve sonsuz başarının kırk ilkesine aşağıdaki girişi yaptı [6]:

Aşağıdakiler üzerinde zaten uzun uzadıya durduk:

1. Tanrı'nın Gnosis'i ("*Ma'rifa*"),
2. Kendi nefsini ("*Nefs*") bilmesi,
3. Dünyanın gerçekliğini bilmek ("*Dünya*") ve
4. Ahiretin hakikatini bilmek ("*Ahiret*").

Allah'ın rızasını ve bereketini almanın sırrı, O'na içtenlikle ve içtenlikle ibadet etmekte ve O'na itaat etmekte yatmaktadır. Sonuç olarak insan aşağıdakileri yapmaya dikkat etmelidir:

A. Kişi sadece Allah'ın en alçakgönüllü ve itaatkâr kulu olup O'na ibadet etmekle kalmamalı, aynı zamanda iyi bir insanın duruşuna, kişiliğine, iyi tavrına da sahip olmalıdır. Kişinin genel davranışı, kendi benliğinin yanı sıra [ırkları, dinleri, renkleri veya buna benzer herhangi bir şey ne olursa olsun hepsi Tanrı'nın hizmetkarları olan] başkalarına çekici gelecektir.

B. Bu, bir insanın nasıl göründüğü kadardır. Ama bu yeterli değil. Kişi aynı zamanda toplumda, davranışlarının İlahi yasa ve rehberliğin sınırları içinde kalmasını sağlayacak şekilde davranmalıdır. O zaman kişi bu şekilde tanınmaya başlayacaktı.

C. Yukarıda bahsedilenler, kişinin başkalarının gördüğü dışsal davranışını oluşturur. Şimdi onun ruhuna [veya içsel gerçekliğine] geliyoruz. Bu nedenle, kişinin kalbini kötülükten ve onun yıkımlarından (kişinin dış varlığı için uğursuz yansımalarla iç varlığına yol açmasının) koruması insanın görevidir.

D. Kişi sadece yukarıda bahsedilen "yapılmaması gerekenlere" dikkat etmekle kalmamalı, aynı zamanda onun "yapılması gerekenlere" de tam olarak dikkat etmelidir, yani kişinin kalbini, ruhunu kötülükten koruduktan sonra, aynı zamanda ruhu iyi, erdemli ve asil içsel niteliklerle süslemeli ve süslemelidir.

Böylece, ruhta kötü ve zararlı olan şeylere izin vermemek gibi "yapılmaması gerekenleri" takip ederek ve iyi ve saf olan tüm bu şeyleri yapmanın "yapılmasının" peşinden giderek ve ruhun güzel içsel niteliklerini geliştirerek, kişi ruhunu refahına yardımcı olan yiyeceklerle besliyor olacaktır. Böylece kişi "*muhlikat*"tan veya içsel kötülüğün ölümcül etkilerinden kurtulacak ve ruhun haklı olarak gurur duyacağı, onu arındıran, güzelleştiren ve süsleyen "*Munciyat*" veya ruhun içsel [yüce] nitelikleri ile güçlenecektir. Bu dört temel unsurun [sonsuz mutluluk ve sonsuz başarı getiren simya veya dönüştürücü değişim ajanının] her biri on bölüme ayrılmıştır ve aşağıdaki gibidir...

Bu noktada Gazali, sonsuz mutluluk ve sonsuz başarının kırk ilkesini (veya adımını) açıklamaya başlar. Bu ilkeler, uzunluk nedeniyle burada çoğaltılamaz ve okuyucular, bu incelemenin referans bölümünde sağlanan bu harika kitabın çevirisini almaya teşvik edilir.

İçsel Ruhsal Dönüşüm – Yaşamın Amacını Bulmanın ve Ona Ulaşmanın Anahtarı

Gazali'nin son kitabı "*Minhaj al-Abideen ila Jannatu Rab al-'Aalameen*" veya "Allah'a Tapanlar İçin Onları Tüm Âlemlerin ve Varlıkların Rabbinin Cennetine Götüren En İyi Yol" veya "İbadet Edenler İçin En İyi Yol" veya "İbadet Edenler İçin En İyi Yol" adlı son kitabı Gazali tarafından açıklanmaktadır. Bu kısa kitap, ruhsal aydınlanmaya ve Tanrı'nın yaşamın gerçek amacı olarak tanımladığı "*Ma'rifa*"ya (veya Gnosis) ulaşmak için yedi adımlı bir yolu tanımlar. İmam Gazali, "İbadet Edenler İçin En İyi Yol" adlı kitabının girişinde aşağıdaki adımları özetlemekte, insan yaşamının amacının Allah'a ibadet olduğunu ve bunun Gnosis veya "*Ma'rifa*" durumunda Allah'ı tanımadan mümkün olmadığını savunmaktadır. Bu nedenle, Tanrı'nın Gnosis'ine sahip olmak yaşamın gerçek amacıdır ve kişi, yaşamının amacını bilme ve ona ulaşma yolunda bu şekilde ilerleyebilir [8]:

Hamd, mutlak kudretiyle yeri ve göğü yaratan, kâinatın işlerini kendine özgü hikmetiyle düzelten, Rahman olan Yüce Allah'a mahsustur. Kur'an-ı Kerim'de buyurduğu gibi, cinleri ve insanları ibadet ve itaat için yarattı:

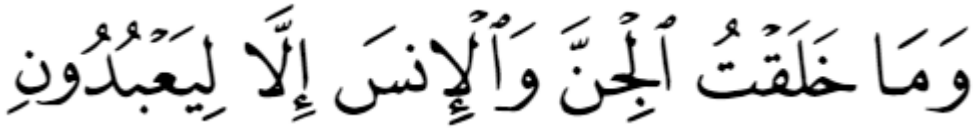

" *Ben cinleri* ve insanları ancak ibadetim için yarattım." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 51, Ayet 56)

Şimdi O'nun ibadet ve itaat yolunu takip etmek isteyenin önünde yol çok düz ve aydınlanmış olarak uzanıyor. Ayırt edici bir vizyona sahip olanlar için her türlü kanıt ve rehberlik açıktır. Ancak, hidayete erecek doğru yola iletmeye veya dilediğini saptırıp sapıtmanın karanlığına itmeye gücü ancak Yüce Allah'tır. O, kimlerin doğru yolda ilerlediğini, kimlerin olduğunu çok iyi bilir.

Allah'ın rahmân Resulü Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem), bütün Peygamberlerin ve Elçilerin önderi olan Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) ile ailesine ve soyuna kıyamet gününe kadar sayısız salât ve selâm olsun.

Yüce Allah, lütfuyla tüm Müslümanları, O'nun rızasını ve rızasını çeken amellere hidayet etsin. Yüce Tanrı'ya bağlılık ve itaat, tüm bilgi ve öğrenimin edinilmesinin meyvesi ve amacıdır. Yaşamın büyük kazancı ve insan varoluşunun temel amacı, O'na kulluk ve teslimiyetin ifadesinde yatmaktadır. Yüce Allah'a olan bu kulluk tutumu, *Evliya*'nın (Allah'ın ve Gnostiklerin dostları ve yakınları) için yaşam yolculuğu, güçlülerin yolu, ileri gelenlerin (yani manevi başarılıların) yolu, yüce gönüllülerin amaçları, takva sahiplerinin sembolü, salihlerin mesleği, bilgelerin gözdesi, talihliler için talih yolu ve cenneti arzulayanlar için cennete giden yoldan oluşur. Yüce Tanrı şöyle buyurmuştur:

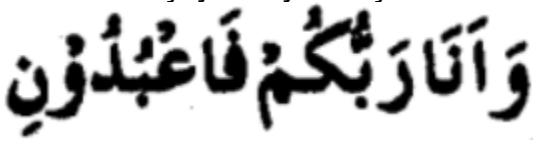

"Ben senin Rabbinim, yalnız bana ibadet et" (Kur'an)

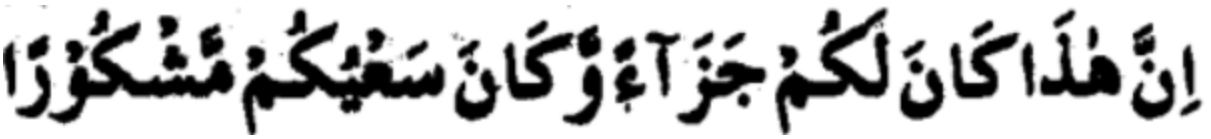

"[Allah'ın kabulüne kavuşanlara, cennete girdiklerinde şöyle denilecektir]: 'Bu, [dünya hayatınızda] gösterdiğiniz ve [Allah tarafından] büyük bir takdirle kabul edilen çabalarınızın karşılığıdır'" (Kur'an)

Yola yakından baktığımda ve üzerinde iyice düşündüğümde, bunun izlenmesi çok zor ve tehlikeli bir yol olduğunu gördüm. Çok geniş ve zorlu vadilerle dolu, engeller ve musibetlerle dolu bir yoldur. Otoyol soyguncuları ve gizli düşmanlar (yani insanın ve Şeytan'ın alt benliği) pusuda yatıyor. Sadece birkaç arkadaş ve yardımcı var. Bu, Cennete, Cennet Bahçesi'ne giden yol olduğundan, gerçekten de zor ve tehlikeli olmalıdır. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem)'in verdiği tarife göredir:

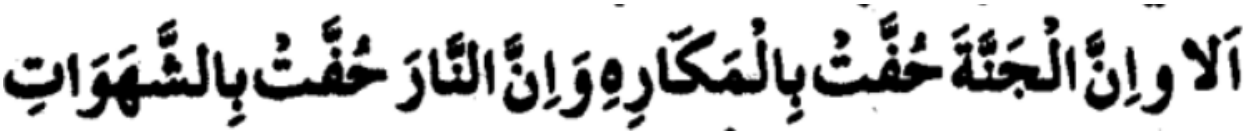

"Cennet hoş olmayan ve istenmeyen şeylerle, cehennem ise arzu ve şehvetlerle kaplanmıştır".

Yani cenneti arzulayan kişi bu hayatta pek çok itici ve tatsız durumdan geçmek zorunda kalır, cehennemi dileyen kişi ise şehvet ve arzularını tatmin etmeye kendini kaptırır. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ayrıca şöyle buyurmuştur:

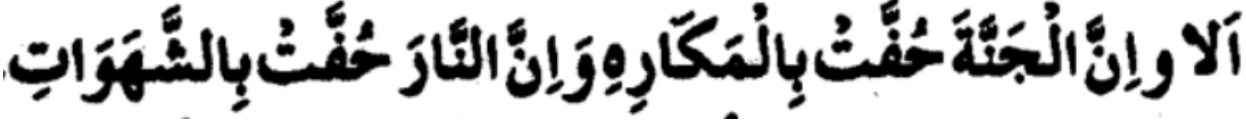

"Dikkat! Cennet yüksek dik bir zeminde, Cehennem ise düzgün, alçak bir zeminde yer almaktadır".

Bu, cennete tırmanmanın zor, cehenneme inmenin kolay olduğu anlamına gelir. Yani cennete giden yol çok zor, cehenneme giden yol ise çok kolaydır.

Bunun dışında bir sorun daha var ki insan doğası gereği çok zayıftır ve dünya her türlü zorluğu beraberinde getirir. Dini meseleler tam zamanlı dikkat gerektirir ve insan, dünyevi işlerle meşgul olduğu için tüm bunlar için yeterli boş zamana sahip değildir. Hayat kısa ve zamanın felaketleri çok şiddetli ve ölüm yakın. Bu yoldan geçen insan, [Allah'a] ibadet ve itaatten başka bir şey olmayan yolculuğun rızkının vazgeçilmez olduğunu bilmelidir. Bir kimse bu dünyada kendisine bu rızkı sağlamamışsa, öldükten sonra alamaz. Kendini bununla donatan kişi, başarı hedefine ulaşacak ve her iki dünyada da müreffeh olacaktır. Bu rızıktan mahrum kalan kişi büyük bir kayıp yaşar ve yok olmaya mahkumdur. Yani bu gerçekten çok zor ve tehlikeli bir yol.

Bu yola girmek isteyenler çok az. Bunların arasında niyetlerini kesin bir kararlılıkla uygulamaya koyanların sayısı daha da az. Hedeflerine ulaşabilenler çok daha azdır. Ancak arzu edilen hedefe ulaşanlar, Yüce Allah'ın tanışıklık ve ilişki için seçtiği [Allah'ın]

şerefli kullarıdır. Onlara yardım eden, onları koruyan ve bu kadar başarılı talihli insanlar arasında rahmetiyle onları cennete kabul eden O'dur.

Cennete giden yolu bu kadar zor ve tehlikelerle dolu bulduğumda, erzak hazırlamaya özen gösterdim ve gerekli erzak ve ihtiyaçları öğrenebildim. Bu erzak ve erzaklarla cennete yolculuğun Allah'ın izniyle başarı ve huzurla tamamlanacağından çok umutluyum. Bu rızık ve erzaklar, ibadet etme, bu kabiliyeti uygulama ve gerekli bilgileri edinme yeteneğinden oluşur. Bütün bunlar ancak Tanrı'nın yardımıyla gerçekleştirilebilir. Bu nedenle, cennete giden yolculuğu başarıyla gerçekleştirme konusunda "*İhya el-Ulûmeddin Din*" veya "Allah'a Giden Yol Bilgisinin Dirilişmesi", "*Kitâbü'l-Kurbati il Allah*" veya "Allah ile Yakınlaşma Kitabı" gibi birçok kitap derledim.

Tüm bu kitaplar, genel halkın kavrayamadığı ince (yani incelikli) akademik konular ve felsefi noktalar içerir. Bu nedenle bu kitaplarla alay etmeye ve olumsuz yorumlar yapmaya başladılar. Ancak bu tutumlarında şaşırtıcı bir şey yok. Bütün âlemlerin (yani tüm âlemlerin ve varlıkların) Rabbinin bir eseri olan Kur'an-ı Kerim'den daha güzel bir kompozisyon olamaz, fakat tedbirsiz insanlar bu İlahi Kitabı bile olumsuz yorumlarından esirgemediler ve şöyle dediler:

إِنْ هَٰذَآ إِلَّآ أَسَٰطِيرُ ٱلْأَوَّلِينَ

"Bu eski [zamanların] masallarından başka bir şey değil." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 6, Ayet 25)

Bu nedenle, İlahi Kitaba bu şekilde davrandıklarında, insan kompozisyonu olan bir kitabı alaylarından nasıl kurtarabilirlerdi? Bununla birlikte, eğitimli ve bilge kişilerin Tanrı'nın yaratıklarıyla tartışmamaları, onlara [yanlış davranışlarına bakılmaksızın] nazik davranmaları uygundur. Bu nedenle, tüm kralların Kralı olan Tanrı'ya, herkesin hemfikir olabileceği ve [herkese] faydalı olabilecek bir kitap hazırlamamda bana yardım etmesi için dua ettim.

Çaresizlerin dualarına cevap veren dünyanın Koruyucusu, bana Din'in (Tanrı'ya giden yol) gizli noktalarını ve işaretlerini (yani inceliklerini) ve Tanrı'nın yardımıyla şimdi açıklayacağım bu kitabın derlenmesi için tamamen benzersiz bir düzen (organizasyon) öğreterek duamı kabul etti. Bir insan ilk kez [Tanrı'ya] tapınma yolunu seçmeye karar verdiğinde, Tanrı'dan hidayet ve yardım alır. Kur'an-ı Kerim bu yardım ve hidayete atıfta bulunur:

أَفَمَن شَرَحَ ٱللَّهُ صَدْرَهُۥ لِلْإِسْلَٰمِ فَهُوَ عَلَىٰ نُورٍ مِّن رَّبِّهِۦ

"Allah'ın kalbini İslam için genişlettiği (yani Allah'ın iradesine teslim olma yolu), Rabbinden bir nur içindedir." (Kur'an, Bölüm 39, ayet 22).

Bir de Hz. Muhammed'in (sallallahu aleyhi ve sellem) bir *hadis-i şerifi* (rivayeti) vardır, bu da ilahi nurun kişinin kalbine girdiğinde onda ferahlık, kapasite ve açıklık yaratmasıyla aynı anlama gelir. Ashab-ı Hazretleri sordular: "Yâ Resûlallah! Bu ışığın tanınabileceği herhangi bir işaret var mı?" O (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle cevap verdi: "Bunlar, hile ve aldatma yurdundan (dünyadan) uzaklaşmak, ebedî yurduna (ahire) yönelmek ve ölüm gelmeden önce ona hazırlanmaya özen göstermektir." Bir kimsede bu vasıflar ve eğilimler varsa, bu onun kalbine nurun girdiğine işarettir.

İnsanın kalbinde ibadet yoluna girme niyeti oluştuğunda, Allah'ın kendisine bahşettiği can, kuvvet, hikmet, konuşma gücü ve daha birçok nimet ve teselli vasıtası ile ilgili olarak Yüce Allah'ın nimetleriyle zenginleştiğini düşünmeye başlar. Bunlarla kendisini sıkıntılardan, kayıplardan, sıkıntılardan ve musibetlerden korur. Böylece, kendisine tüm bu nimetleri ve nimetleri bahşeden bir Varlığın olması gerektiğine ve eğer o Varlığa şükretmez ve itaat etmezse, ona ceza vereceğine ve nimetlerini elinden alacağına inanmaya başlar.

Ayrıca gerçek Rahmân'ın, insanlara Kendisi hakkında bilgi vermek için peygamberler (Allah'ın selamı ve bereketi hepsinin üzerine olsun) gönderdiğini düşünmeye başlar. Bu Peygamberler (Allah'ın selamı ve bereketi hepsinin üzerine olsun), Allah'ın yardımıyla, insan gücünün ve kapasitesinin ötesinde doğaüstü mucizeler sergilediler. Peygamberler (Allah'ın selamı ve bereketi hepsinin üzerine olsun) insanlara, kendilerinin her şeye gücü yeten tek bir koruyucu Rab olduğunu öğrettiler. O, her şeyi bilendir, ebedidir ve ebedidir. O sizden iyilik yapmanızı, günahlardan ve kötülüklerden kaçınmanızı istedi. O, itaatsizleri cezalandırmaya ve itaat edenleri ödüllendirmeye kadirdir. Kalplerin sırlarını ve onlardan geçen kavramları bilir. Kurtuluş ve ödüller vereceğine söz verdi. Ayrıca insanları azabına ve azabına karşı uyarmıştır. Onlara İlahi Yasa'nın emirlerine uyma konusunda düzenli olmalarını emretti.

Tüm bu direktifler ve öğretiler, Allah'ın kullarının kalplerinde, tüm bu iddiaların rasyonel açıdan oldukça mümkün olduğuna ve hiçbir şeyin imkansız olmadığına dair sağlam bir inanç yaratır. Bu inanç, insanların kalplerinde Yüce Allah korkusu ve O'nun önünde hesap verme kaygısı yaratır. Bu korku ve endişe onları dikkatsizlik ve ihmal için uyandırır, son argümanı tamamlar, ricalarını ve mazeretlerini ortadan kaldırır ve onları Tanrı'nın işaretleri üzerinde düşünmeye teşvik eder. Sonuç olarak, aklı başında bir kişi, kurtuluşu ve güvenli bir yer için yollar ve araçlar arar. Bütün bunlar ona, evren ve içindekiler üzerine aklı ve bilgeliği ile düşünerek evrenin Yaratıcısı hakkında bilgi edinmenin yolunu gösterir. Gayba iman edebilmek ve İlahi Yasa'nın emirlerine uyma, doğru olan için çabalamak ve yanlıştan kaçınmak için kendisine görev yükleyen tek bir Efendi ve Yaratıcıya sahip olduğunu bilsin diye, yarattıkları üzerinde düşünerek evrenin Yaratıcısını tanımaya yönlendirilir. Dolayısıyla ibadet yolundaki ilk vadi, evrenin yaratılışı üzerinde düşünmek, Yaratıcısı hakkında bilgi edinmektir. Buna "İlim ve Allah'ı Bilme Vadisi" (veya *'Ukbe-tu el-'İlm ve el-Ma'rife) denir*.

Bu emir ve yükümlülükleri öğrendikten sonra itaat ve hizmete yönelir. Bu arada hayatında işlediği sayısız günahı ve aşırılığı hatırlar ve Allah ile ilişki kurmadan önce

tüm günahlarından tövbe etmesi ve arınması istenir. Bu aşamada "Tövbe Vadisi" (veya *Ukbe-tu et-Tevbe*) adı verilen başka bir vadiyle karşı karşıyadır. Bu nedenle, bu "Tövbe Vadisi"ni geçtikten sonra ibadet ve bağlılıkla meşgul olacaktır. Aynı zamanda "Engeller Vadisi" (veya *'Uqbah-tul' Awa-iq*) adı verilen başka bir vadiyle karşı karşıya kalacaktır. Bu, onu itaat ve bağlılıktan caydıracak olumsuz güçler vadisidir. Şimdi, sayıları dört olan engeller nedeniyle ibadet ve ibadetlerin hakkını tam olarak veremediğini anlıyor:

(1) Dünya;
(2) Yaratılışlar;
(3) [Alt] benlik ("*Nefs*"); ve
(4) Şeytan.

Allah'ın kulu yolunda bu engellerle karşılaşır. Bazen dünyevi cazibeler, yaratılanlar, benlik veya şeytanın baştan çıkarıcılıkları nedeniyle ibadetten vazgeçer veya kayıtsız kalır. Bu nedenle, dünyadan vazgeçerek, yaratılmışlardan inzivaya çekilerek, nefse ve şeytana güç ve kesin kararlılıklarla direnerek bu engellerden kurtulmak gerekir.

İnsanın 'nefsi' ("*Nefs*") tüm bu engellerin en güçlüsüdür. Diğer engellerden kurtulmak kolaydır ama bu benlik çok inatçıdır, çünkü insan yaşamının silahıdır ve insana her zaman ölüme kadar eşlik eder. Onu ortadan kaldırmak da çok zor, hatta imkansızdır. Ancak takvanın dizginleriyle (takva huşusu, Allah'a saygı ve korku ve doğruluk) kontrol altında tutulabilir, böylece itaate boyun eğdirilebilir ve isyan önlenebilir. Dolayısıyla burası aynı zamanda kalıcı bir vadidir ve onu geçmek için Tanrı'nın yardımına ihtiyaç vardır.

İnsan, Allah'ın yardımıyla bu vadiyi geçtikten sonra, kendisini tüm dikkat ve teslimiyetle ibadete adamasına izin vermeyecek bazı engellerle karşılaşacaktır. Bunların sayısı dörttür:

1. Rızık: İnsanın nefsi ("*nefs*"), onu fakirlikten korkutarak ibadetten uzak tutmaya çalışır. Adanmışlıkla meşgul olarak ve kendini dünyadan ayırarak (yani kalbin dünyaya bağlılığı), bakmakla yükümlü olduğu kişileri geçindirecek kadar geçimini sağlayamaz.

2. Korku ve şüpheler: İnsan, üstlenmek istediği bir projenin ve işin uygunluğu veya uygunsuzluğu konusunda şüphe ve şüphe içinde kalır. Başarısızlıklardan korkar.

3. Felaketler ve zorluklar: İnsan, Tanrı'nın yolunu seçerek, insanların muhalefeti ve hoşnutsuzluğunun yanı sıra felaketler ve zorluklarla da yüzleşmek zorunda kalacağını düşünür. Çeşitli sıkıntılara ve zorluklara katlanmak zorunda kalacaktır.

4. İlahi Karar: Bu ilahi hüküm veya kader bazen insanın lehinedir, bazen aleyhine olur ve çoğu zaman acıyla doludur.

Bazen insan, "Engeller Vadisi" (veya *'Ukbe-tül 'Awaridh*) adı verilen bu engellerle karşı karşıya kaldı. Onları başarılı bir şekilde geçmek için dört şeye ihtiyacı var:

1. Rızık konusunda Allah'a tam güven duymak.

2. Korkular ve şüpheler konusunda her şeyi Tanrı'ya emanet etmek.

3. İnsanın başına gelen felaketlere ve zorluklara sabırla katlanmak.

4. İlahi Hüküm konusunda Tanrı'nın İradesine pasif bir şekilde boyun eğmek.

Bir insan tüm bu nitelikleri kendisine telkin ettiğinde ve Tanrı'nın yardımıyla bu vadiyi geçtiğinde, başka bir vadiyle karşılaşacaktır. Benliğinin ibadete düşkün olmadığını ve bu konuda olağanüstü bir ihmalin kurbanı olduğunu hissedecektir; Doğruluktan hoşlanmaz hale gelmiştir ve günahlar ve ahlaksızlıklarla ilgilenir. Şimdi böyle bir durumda, ibadet ve itaate yönelmek, günahlardan ve kötülüklerden uzak durmak ve onda Allah korkusu yaratmak için nefse ilgi ("Nefs") yaratmak için bir itici güce ihtiyaç vardır. Bu itici güç iki perdede yatmaktadır:

1. [Tanrı'ya] umut ve
2. [Allah'tan] korkun.

Başka bir deyişle insan, Allah'ın takva, doğruluk ve salih amellerin mükâfatı olarak vaat ettiği mükâfat ve mükâfatı ummalıdır. Bu umut etme eylemi, benliği ibadet etmeye, itaat etmeye ve iyi işler yapmaya teşvik edecektir. Aynı şekilde insan da ahirette karşılaşacağı ağır azabı ve işkence ve zorlukları düşünmelidir. Bu korku kalpte doğduğunda insan itaatsizlikten ve günahlardan vazgeçecektir. Bu vadiye "Dürtü ve İvme Vadisi" (veya *'Uqbah-tul Bawa'ith*) denir. Bu vadi yolda durduğunda, insan yukarıdaki yönleri göz önünde bulundurarak onu geçmelidir.

Bütün bu vadileri geçtikten sonra, kendisini tam bir akıl konsantrasyonu ve gereken teslimiyetle [Allah'a] ibadete ve salih amellere adamaktan alıkoyacak hiçbir şey olmayacaktır. Bu aşamada, kendisini tam bir konsantrasyonla ibadet ve itaate yöneltecek niteliklerin varlığını hissedecektir.

İnsan ibadete başladıktan sonra iki büyük musibetin hâlâ ibadetini bozduğunu hissedecektir. Bu musibetlerden biri gösteriş veya gösteriş, diğeri ise gururdur (*'Ujub* veya kendini beğenmişlik). Tapınmasını gösterme sevgisi, tapınmasının amacını bozar ve onu tamamen yok eder. Bazen doğru işlerinden dolayı kalbinde gurur doğar ve çok dindar ve aziz bir insan olduğunu hissetmeye başlar ve sonra kendini kandırmanın [ve kendini beğenmişliğin] kurbanı olur, sonra tüm doğruluk eylemleri boşa gider. Böylece şimdi onun önünde "İbadeti Mahveden Etkenler Vadisi" (veya *Ukbe-tül Kavade)* adı verilen başka bir vadi duruyor. Bu vadiyi sağ salim geçmek için iki niteliğe daha ihtiyacı vardır: (1) Samimiyet ve (2) Tanrı'nın Lütfu ve Merhameti. Bu sıfatların yardımıyla ibadetini Yüce Allah'ın samimiyeti ve sadakatiyle süslemeli, tüm sıfatlarının ve güzel

vasıflarının ancak Allah'ın yardım ve merhametine bağlı olduğuna inanmalıdır. [Bir şair Farsça şöyle demiştir:]

"Ondaki iyi şans, kendi gücü ve çabasından değil, Rahman olan Allah'ın yardım ve lütfundan mı?"

Böyle bir duygunun yokluğunda, salih amellerin mahvolması ihtimali vardır ve Allah korusun şu sözler onun için geçerli olabilir: "*Hasir ed-dunya ve el-akhire*" (dünyayı ve ahireti kaybetti). Allah'ın yardımıyla bu vadiyi geçmelidir. İnsan, tüm bu vadileri geçtikten sonra ibadet ve tüm musibetlerden kurtuluş hedefine ulaşır.

Artık Yüce Tanrı'nın lütufları ve merhameti içinde kalıcı olarak boğulduğunu fark eder. O'nun ibadet erdeminden, iyi işlerden ve günahlardan ve kötülüklerden tamamen arınmış olması ancak Tanrı'nın sonsuz merhameti sayesindedir. Bu cömert Efendi Tanrı'yı ihmal ederse, bu büyük bir kayıp anlamına gelecektir. Bu durumda veli (dost) ve Allah'ın gözde hizmetkarı statüsünü kaybeder. O, nimetlerinden ve salih amellerinden mahrum kalabilir. Bu nedenle Tanrı'ya hamd eder ve O'na şükreder. Biz buna "Hamd ve Şükr Vadisi" (*Ukbe-tül Hamd ve Şükr*) diyoruz.

İnsan bu vadiyi yine Allah'ın yardımıyla geçtiğinde, hedefine ulaşmak ve amacına ulaşmak üzere olduğunu anlar. Bu yolda daha da ilerledikten sonra, Tanrı'nın Merhamet ve Lütuf diyarına, İlahi sevgi ve Tanrı'ya erişim ovasına varacaktır. Tanrı'nın hoşnutluğunun yerine ve Meleklerin yurduna kabul edilecektir. Kendisine Tanrı'ya yakınlık konusunda özel bir statü verilecek ve her zaman Yüce Tanrı'ya dua eden ve dua edenlerin büyük topluluğuna kabul edilecektir. Yaradan'ın armağanlarına ve lütuflarına hak kazanacaktır. Ruhsal Meleklerin arkadaşlığına o kadar derinden dalacak ki, hayatının geri kalan kısmını Tanrı'nın anma bahçesinde geçirecek. Bedensel olarak bu dünyada olacak, ancak manevi ve fiili olarak kalbi ahiret işlerine bağlı kalacaktır. Dünya işlerine olan sevgisi ve ilgisi yavaş yavaş yok olacaktır. Her an Tanrı ile tanışma arzusuyla ölümün çağrısını bekliyor olacak. Çağrı eninde sonunda kendisine müjdeyle birlikte gelecektir. Bu geçici dünyadan ahiretin ebedi dünyasına nakledilecek ve orada büyük bir şeref, kolaylık, rahatlık, lüks ve sevgiyle cennete alınacaktır. İlahi karşılama ve eğlence, kelimelerle anlatılamayacak kadar zengin ve görkemli olacaktır. Bu eşsiz statü ve bu nimetler ve nimetler her geçen gün artacaktır. Melekler bile onun başarısından ve yüksek mertebelere yükselmesinden dolayı onu kıskanacaklar.

Yüce Allah'a, Merhameti ile hepimizi bu tür kullar arasına katması, büyük armağanları ve lütuflarıyla bize lütufta bulunması ve bizi reddedilen ve mahkûm edilen kullarından dışlaması için dua ediyoruz. Hepimize ilmimizi uygulamaya koymamıza, hayatımızı O'nun iradesine ve rızasına göre geçirmemize yardım etsin ve bilgimiz üzerimize lanet olmasın. O, merhamet edenlerin en merhametli olanı olduğu için bunların hepsi O'nun için çok kolaydır.

Ve bu Tanrı için hiç de zor değil.

Başlangıçta bahsettiğim sıra ve kurulum aşağıdadır. Bu düzenin ve düzenin özü, yedi vadinin ibadet ve bağlılık yolunda durmasıdır [Tanrı'ya ve bu vadileri geçmek, kişinin yaşamının amacı olan Tanrı'nın Gnosis'ine götürür, bu da sonsuz mutluluğa ve sonsuz zafere götürür]:

1. Bilgi vadisi ve Tanrı'yı tanımak,
2. Tövbe vadisi,
3. Engeller vadisi,
4. Engeller vadisi,
5. Dürtü ve dürtü vadisi,
6. İbadeti mahveden etkenler vadisi ve
7. [Allah'a] hamd ve şükran vadisi.

Tüm bu vadilerin tartışılması kitabımı tamamlayacak: "*Minhaj al-'Abideen [ila Jannatu Rabb al-'Aalameen]*" (veya "[Tanrı'nın Onları Tüm Evrenlerin ve Varlıkların Rabbinin Cennetine Götüren] İbadet Edenler İçin En İyi Yol"). İlgili anlamları ve önemli noktaları kısaca belirteceğim ve ayrıca ayrı bölümlerde bazı ayrıntılar vereceğim, bunun için Allah'tan yardım ve "*La havla ve kulvûta illa billah*" (Allah'tan başka Güç ve Kudret yoktur) diliyorum.

Yaşamın Amacının Daha Fazla Açıklanması

İmam Gazali, ünlü kitabı "Cevahir el-Kur'an" veya "Kur'an'ın Mücevherleri"*nin başında insan hayatının amacını daha da detaylandırır* ve bazı alt hedefler buna dahil edildiğinde Kur'an'ın altı hedefi olduğunu ve toplam on hedefi olduğunu söyler. Kur'an'ın ilk ve en önemli amacı, diğer tüm hedeflerin önüne geçen, asıl amaca hizmet eden amaçlar, Allah'ı tanımak, yani Allah'ın Gnosis (*Ma'rifa*) mertebesine ulaşmaktır. Kur'an'ın diğer tüm amaçları bu ana hedefe bağlıdır ve bu ana hedefe ulaşmaya hizmet eder. İmam Gazali, bu muhteşem "*Cevahir el-Kur'an*" veya "Kur'an'ın Mücevherleri" kitabının başında şöyle der: [9]:

KUR'AN, ÇEŞITLI MÜCEVHER VE DEĞERLI EŞYALARI KAPSAYAN BIR OKYANUS GIBIDIR

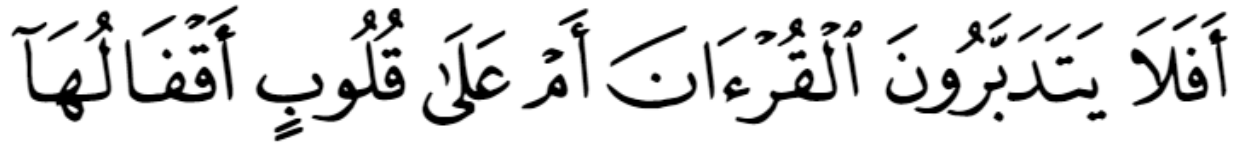

"Kur'ân'ı düşünmüyorlar mı, yoksa akılları (yani kalpleri) içeriden mi kilitleniyor?" (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 47, Ayet 24)

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

Allah'ın ismini andıktan sonra, her kitabın başlangıcını oluşturması gereken hamdiyle

O'nu tesbih ediyorum. O'nun bereketi elçilerinin üzerine olsun! — Her konuşmanın tamamlanmasını oluşturması gereken bir dua.

O zaman seni uykundan uyandırmak istiyorum. 0 Kur'an'ı uzun uzun okuyan, onu çalışmayı bir uğraş olarak kabul eden ve onun bazı zahiri anlamlarını ve cümlelerini özümseyen sizler. Okyanusun kıyısında daha ne kadar dolaşacak, Kuran'ın anlamlarının harikalarına gözlerinizi kapatacaksınız? Onların harikalarını görmek için bu anlamların uçsuz bucaksız okyanusunun ortasına yelken açmak, en iyi ürünlerini toplamak için adalarına seyahat etmek ve mücevherlerini elde ederek zengin olabilmek için derinliklerine dalmak sizin göreviniz değil miydi? Kıyılarına ve dış görünüşlerine bakmakta ısrar ettiğiniz için incilerinden ve mücevherlerinden mahrum kalmaktan utanmıyor musunuz?

Kur'an'ın bir okyanus gibi olduğunu ve tıpkı nehirlerin ve derelerin okyanus kıyılarından ayrılması gibi, eskilerin ve çağdaşların ilimlerinin de Kur'an'dan ayrıldığını bilmediniz mi? Neden dalgalarının arasından geçip kırmızı kükürt elde eden, derinliklerine dalan ve böylece kırmızı korindon, parlak inciler ve yeşil krizolit çıkaran, kıyıları boyunca seyahat eden ve böylece gri amber ve taze çiçek açan aloe ağacı toplayan, adalarına bağlanan ve böylece hayvanlarından en büyük panzehiri ve en güçlü miski elde eden insanları taklit etmiyorsunuz? Dikkat edin, İslam kardeşliği görevini yerine getirerek ve Allah'a duanızın bereketini umarak, şimdi size bu insanların yolculuklarını, dalışlarını ve yüzmelerini [Kuran'ın derin anlamlarının uçsuz bucaksız okyanusuna] nasıl yönlendireceğim.

KUR'AN'IN AMAÇLARI VE DEĞERLI EŞYALARI ALTI ÇEŞITTIR

Kur'an'ın sırrı, en saf özü ve nihai amacı, insanları en güçlü olan, dünyanın ve ahiretin Rabbi, yukarıdaki göklerin ve aşağıdaki yer katmanlarının ve aralarında ne varsa ve toprağın altında ne varsa Yaratıcısı olan Allah'a çağırmaktır. Bu nedenle Kur'an'ın sureleri ve ayetleri, üçü emsal ve önemli esaslar olmak üzere altı türle sınırlıdır ve [geri kalan] üçü onları takip eder, zenginleştirir ve tamamlar. Üç önemli bölüme gelince, bunlar [Tanrı'yı tanımak ve Gnosis veya *Ma'rifa'*ya ulaşmak için] insanların çağrıldığı Tanrı'nın tanımı, O'na doğru ilerlemek için gerekli olan doğru yolun tanımı [yani kişiyi Tanrı'ya götüren manevi yol] ve O'na ulaşma anındaki [Gnosis veya *Ma'rifah* durumundaki] durumun tanımı ile ilgilidir.

Onları zenginleştiren ve tamamlayan üç bölüme gelince, Tanrı'ya yapılan çağrıya cevap verenlerin koşulları ve O'nun onlarla olan hassas ilişkileri, bunun sırrı ve amacı [başkalarında] [bu koşulların elde edilmesi için] bir arzu uyandırmak ve onları [buna] teşvik etmektir. Aynı zamanda çağrıya cevap vermekten çekinenlerin durumlarını ve Allah tarafından cezalandırılma şeklini, bunun sırrını ve amacını da tefekkür ve korku uyandırmak olarak anlatır. İkinci bölüm, Tanrı'yı inkar edenlerin koşullarını anlatır ve onların gerçeğe karşı çıkma ve tartışma konusundaki rezaletlerini ve cehaletlerini ortaya koyar. Tüm bunların sırrı ve amacı, sahtelik tarafında, tezahür ettirmek ve tiksinti yaratmak, hakikat tarafında ise açık bir kavrayış, onaylama ve kısıtlamadır. Üçüncü

bölüm, Tanrı'ya giden yolun aşamalarını ve bunun için hazırlık ve hazırlık alma şeklini tanımlar.

KUR'AN'IN ALTI AMACININ AÇIKLAMASI

Kur'an ayetlerinin ilk bölümü, insanların çağrıldığı Kişi'nin tanımıyla ilgilidir. Bu, Tanrı'nın (yüce olsun!) bilgisinin (*Ma'rifa veya Gnosis*) bir açıklamasıdır ve kırmızı kükürttür. Bu bilgi, Gerçek Olan'ın özü hakkındaki bilgiyi, O'nun niteliklerinin bilgisini ve O'nun işlerinin bilgisini içerir ve bu üçüne korindon adı verilmelidir, çünkü bunlar kırmızı kükürtten elde edilen faydaların en özelleridir.

Tıpkı korindonların dereceleri olduğu gibi — aralarında kırmızı, mavimsi gri ve sarı vardır; bazıları diğerlerinden daha değerlidir — bu üç bilgi biçimi de aynı derecede değildir. Aksine, bunların en değerlisi Tanrı'nın Özü ("*Dhaat*") bilgisidir ve bu nedenle buna kırmızı korindon denmelidir. Bunun yanında Tanrı'nın sıfatlarının bilgisi ("*Sifaat*") vardır ve bu mavimsi gri korindondur. Buna bitişik olarak Tanrı'nın işlerinin bilgisi ("*Af'aal*") vardır ve bu sarı korindondur.

Bu korindonların en değerlisi en büyüğü ve bulunması en nadir olanı olduğu için ve nadir olması nedeniyle [bile] krallar onun sadece bir kısmına sahip olabiliyorlar, oysa bazen ondan daha aşağı olanın çoğunu elde edebiliyorlar, aynı şekilde İlahi Öz bilgisi de kapsamı en dar, elde edilmesi en zor olanıdır. düşünmek için en kafa karıştırıcı ve tartışma almaktan en uzak. Bu nedenle Kur'an-ı Kerim'de bu ilmin sadece notları ve belirtileri yer almaktadır ve ona yapılan atıflar, Allah'ın sözleri (Allah Teâlâ yüce olsun!), "O'nun gibi hiçbir şey yoktur" (Kur'an) ve Samimiyet Suresi ("*İhlas*") gibi mutlak kutsallıktan bahsetmek ve O'nun sözleri gibi mutlak büyüklükten bahsetmek anlamına gelir. "O'nu yüceltelim! O, onların O'nu tarif ettiklerinden daha yüce ve yücedir. Göklerin ve yerin Yaratıcısı!" (Kur'an).

İlahi sıfatlara ("*Şifa")* gelince, bunların kapsamı daha geniştir ve onlarla ilgili konuşma kuşağı daha geniştir. İlâhî ilmi, kudret, can, konuşma, hikmet, işitmeyi, görmeyi vb. anlatan âyetlerin çok olmasının sebebi budur. İlahi işlere gelince, kıyıları çok geniş olan ve sınırları araştırmayla tespit edilemeyen bir denize benzerler. Aksine, Tanrı ve O'nun işlerinden başka hiçbir şey yoktur. O'ndan başka var olan her şey O'nun eserleridir; Ancak Kur'an, göklerin, yıldızların, yeryüzünün, dağların, ağaçların, hayvanların, denizlerin, bitkilerin zikredilmesi, [bulutlardan] tatlı su indirilmesi ve bitkileri ve [diğer yaşam biçimlerini] sürdürmenin diğer tüm yollarını zikretmek gibi görünür dünyada var olanların apaçık olanlarını içerir. Bunlar duyulara açık olan ilahi eserlerdir. O'nun işlerinin en soylusu, en harikası ve Yaratıcılarının yüceliğine en açık şekilde işaret edenler, duyularla açık olmayan, görünmez dünyaya ait olanlardır ("*Alam al-Malakoot"*). Onlar meleklerdir, cisimsiz varlıklardır, ruhtur ve candır, yani insanın Tanrı'yı bilen

kısmıdır (Allah yücelsin!); Bu son ikisi aynı zamanda görünmeyen ve görünmeyen dünyanın toplamı arasındadır ve sahiplenme ve duyu algısı dünyasının dışındadır.

Duyuların göremediği ilahi işler arasında, insanlığın [bakımıyla] emanet edilen yeryüzü melekleri ve onlar, Âdem'in önünde secdeye kapanan meleklerdir (Allah'ın selamı ve bereketi onun üzerine olsun!). Onların arasında insanlık üzerinde güç verilen şeytanlar da vardır ve onlar da Adem'in önünde secde etmeyi reddedenlerdir. [Ayrıca] bunların arasında göksel melekler de vardır ve bunların en yükseği, cennette inzivaya çekilen ve insanlara aldırış etmeyen başmeleklerdir ("*el-kerbiyyun"*); daha ziyade, Yüce Ekselanslarının güzelliğine ve yüceliğine kendilerini kaptırdıkları için Tanrı'dan (Allah yücelsin!) başka hiçbir şeye aldırış etmezler; bakışlarını O'na hapsederler, gece gündüz yorulmadan O'nu yüceltirler. Tanrı'nın hizmetkarları arasında, O'nun yüceliğinin Adem'e ve çocuklarına (yani insanlığa) ilgi göstermekten alıkoyduğu birinin bulunmasını olasılık dışı görmeyin. İnsan kendini bu ölçüde büyütemez. Doğrusu Resûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-- şöyle buyurdu: "Muhakkak ki Allah'ın beyaz bir yeryüzü vardır ki, güneşin yolculuğu dünya günlerine benzer otuz gündür; yeryüzünde Allah'a itaatsizlik edildiğini bilmeyen ve Allah (Allah Teâlâ'nın Âdem'i ve İblis'i) yarattığını bilmeyen mahlûkatlarla otuz kat daha fazladır . İbn Abbas -Allah ondan razı olsun- bu rivayeti rivayet etmiştir. Tanrı'nın krallığı gerçekten geniştir! Bilin ki insanların çoğunluğu Tanrı'nın işlerinin çoğundan, özellikle de bu işlerin en soylularından haberdar değildir. Aksine, anlayışları, görünmez dünyanın sonuçlarının sonuncusunu oluşturan ve en saf özden en uzak kabuk gibi olan duyu ve hayal dünyalarıyla sınırlıdır. Bu aşamayı aşmamış olan biri, narın kabuğu dışında hiçbir şey görmemiştir ya da insanın dış şekli dışında harikaları hakkında hiçbir şey görmemiştir. O halde bunlar, Kur'an *surelerinin* (Surelerinin) ve ayetlerinin ilk bölümünün toplamını oluşturur ve içlerinde farklı türde korindonlar bulunur. Yakında size onlar hakkında özellikle nazil olan ayetleri okuyacağız, çünkü bunlar Kur'an'ın özü, kalbi, özü ve sırrıdır.

İkinci **bölüm** , Tanrı'ya (Allah yüce olsun!) doğru ilerleme yolunun tanımıyla ilgilidir. Bu, O'nun (Allah yüce olsun!) "Kendinizi O'na çok dindar bir şekilde adayın" (Kuran, Bölüm 73, Ayet 8) dediği gibi, kendini Tanrı'nın hizmetine adamaktır. O'na bağlılık, O'na [kalbi ve ruhuyla] yaklaşmakla ve O'ndan başka şeylerden uzaklaşmakla sağlanır; ve bu O'nun sözleriyle ifade edilir: "O'ndan başka ilah yoktur; öyleyse O'nu bir koruyucu edin" (Kur'an, Bölüm 73, Ayet 9). O'na doğru ilerlemek, ancak O'nu anmakta sebat etmekle, O'ndan başka çakışan tutkulardan yüz çevirerek, bu dünyanın sıkıntılarından arınmakla ve ruhu bunlardan [yani tüm kötülüklerden, kötülüklerden ve olumsuz eğilimlerden arındırmakla] sağlanabilir. Bu arınmanın sonucu, Allah (Allah Teâlâ'nın!) buyurduğu gibi, "Şüphesiz kendini arındıran, Rabbinin adını zikreden ve böylece namazı kılan refaha kavuşmuştur" (Kur'an). Böylece [Allah'a giden] [ruhsal] yol iki mesele tarafından desteklenir: sebat ve muhalefet - Allah'ı anmada sebat ve O'ndan saptıran şeylere muhalefet. Bu, Allah'a yolculuktur (*es-sefar*). Allah'a yapılan bu yolculukta ne yolcunun yanından ne de seyahat ettiği Kişinin yanından hareket vardır, çünkü ikisi bir aradadır. Allah -Allah Teâlâ'nın sözlerini işitmediniz mi? - O, konuşanların en doğrusudur.

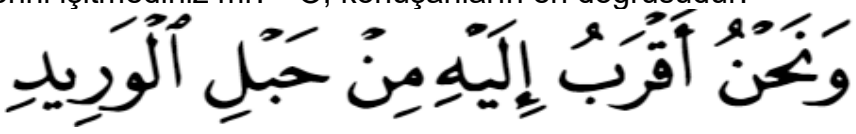

"Biz ona şah damarından daha yakınız" (Kur'an, Bölüm 50, Ayet 16).

Gerçek şu ki, arayan ve aranan aynada bulunan bir resme benzer: Resim, yüzeyindeki pas nedeniyle onda ortaya çıkmaz; ancak aynayı parlattığınızda, resim onda ortaya çıkar, ne resmin ona doğru hareketiyle, ne de resme doğru hareketiyle, ama perdenin kaldırılmasıyla. Allah (yüce olsun!) özü tarafından ifşa edilir ve gizlenmez, çünkü ışığın gizlenmesi imkansızdır ve ışıkla gizlenen her şey apaçık hale gelir ve Tanrı göklerin ve yerin nurudur. Işığın göz bebeğinden gizlenmesi yalnızca iki maddeden birinden kaynaklanır - ya göz bebeğindeki bulanıklıktan ya da tıpkı yarasaların gözlerinin güneş ışığına tahammül edemediği gibi, göz kamaştırıcı büyük ışığa tahammül edemediği için göz bebeğindeki zayıflıktan kaynaklanır. O halde ruhun gözündeki bulanıklığı temizlemek ve gözbebeğini güçlendirmekten başka size hiçbir şey düşmez. Bu durumda, resim aynada olduğu gibi Tanrı da ruhta olacaktır, öyle ki, Kendisini ruhun aynasında aniden gösterdiğinde, O'nun ruhun içinde olduğunu ve insan doğasının (*nasoot*) ilahi doğayı (*lahoot*) giydiğini söylemek için acele edersiniz, ta ki Tanrı sizi kesin sözle güçlendirene kadar, böylece resmin [gerçekte] aynanın içinde olmadığını anlarsınız. ama [sadece] onda yansır. Resim aynanın içinde dursaydı, aynı anda birçok aynaya yansıması düşünülemezdi; daha ziyade [durum şu olabilir] o sırada bir aynanın içinde durduğunda diğerinden hareket etti. Ancak gerçek hiç de böyle değildir, çünkü Tanrı Kendisini aynı anda birçok Gnostik'e açıklamaktadır. O'nun Kendisini bazı aynalara en mükemmel, en açık, en doğrudan ve en açık şekilde, diğerlerine ise en gizli ve dolaylı olarak gösterdiği doğrudur ve bu [farklılık] aynanın [kalbin] berraklığı, cilası, şeklinin doğruluğu ve yüzeyinin doğru genişliği ile orantılıdır. Bu nedenle Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Allah Kendisini genel olarak insanlara, özellikle de Ebu Bekir'e [büyük bir Peygamberlik arkadaşı ve evliya] vahyeder."

Allah'a doğru ilerlemenin ve O'na ulaşmanın bilgisi de Kur'an denizlerinden derin bir deniz gibidir. Yakında sizin için [Allah'a doğru] [ruhani] ilerleme yoluna [Kur'an'ın] [ruhani] ilerleme yoluna rehberlik edecek ayetleri toplayacağız ki, onları bütünüyle düşünesiniz. Açılması gereken şey size açılabilir. Bu bölünme [Kur'an sureleri ve ayetleri] parlayan incileri oluşturur.

[**Kur'an ayetlerinin] üçüncü bölümü, insanın Allah'a [yakınlık ve Gnosis veya** Ma'rifa durumunda] ulaştığı andaki durumunu tanımlar. Karşılaşacağı huzur ve zevkten bahsetmeyi içerir. Bütün huzur türlerini kapsayan kelime Cennettir ve bunların en yükseği Allah'a bakma zevkidir. [Ayrıca] [O'na giden yolu] geçmeyi ihmal ederek O'ndan gizlenenlerin maruz kalacağı aşağılanma ve cezadan bahsetmeyi de içerir. Bütün acı türlerini kapsayan kelime Cehennem'dir ve bunların en şiddetlisi peçenin (*başörtüsünün*) [Allah'tan] ve [O'ndan] uzaklaştırılmasının (Allah bizi ondan korusun!) neden olduğu acıdır. Bu sebeple bunu ilk olarak sözlerinde (Allah yüce olsun!) belirtmiştir:

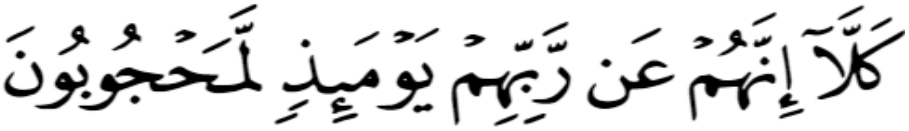

"Hayır kesinlikle. O gün onlar, muhakkak ki Rablerinden örtüleceklerdir." (Kur'an, Bölüm 83, Ayet 15).

Bu ayrım ayrıca her iki grubun, yani cennet ehlinin ve cehennem ehlinin önceki durumlarından bahsetmeyi de içerir. Bu şartlar diriliş, ölülerin diriltilmesi, hesaplaşma, [insanların hem iyiliklerini hem de kötülüklerini tartmak için] denge ve [herkesin cennete girmek için cehennemin üzerinde] geçeceği köprü olarak ifade edilir. Bunların, sıradan insanlar için yiyeceğin yerini işgal eden bariz dış anlamları vardır; bunların [aynı zamanda] özel insanlar (yani Gnostikler veya Tanrı'nın dostları ve yakınları) için yaşam yerini işgal eden belirsiz sırları vardır. Kur'an ayetlerinin ve surelerinin üçüncü kısmı bunların ayrıntılarıyla ilgilidir. Onları [bu kitapta] toplamayı düşünmüyoruz, çünkü onlar toplanıp sayılabilecek olandan daha fazlasıdır. Onların durumunda, düşünce ve araştırma için alan vardır. Bu üçüncü bölüm yeşil krizoliti oluşturur.

Dördüncü **bölüm** [Kur'an sureleri ve ayetleri] ile O'nu inkâr edenlerin ve O'nun yolundan sapanların durumuyla ilgilidir. Adem, Nuh, İbrahim, Musa, Harun, Zekeriya, Meryem, Meryem, Davud, Süleyman, Yunus, Lut, İdris, İdris, İlyas ve Hz. Muhammed, Cebrail, Mikail, melekler, Cebrail, Mikail, melekler, ve benzeri. Allah'ı inkâr edip yolundan sapanların durumu, Nemrut, Firavun, *Aad*, Lût kavmi, *Tubba* kavmi, Ayka adamları, Mekke kâfirleri, insan yarattıklarına tapanlar, şeytanlar vb. kıssaları gibidir. Bu bölünmenin yararı, korkunun uyarılmasında, uyarıda bulunulmasında ve düşüncenin teşvik edilmesinde yatmaktadır. Bu bölüm aynı zamanda uzun süre düşünmeyi gerektiren sırları, göstergeleri ve ipuçlarını da içerir. Gri amber ve taze çiçek açan aloe ağacı, bu iki insan grubunun koşullarının tanımında bulunabilir. Onlar hakkında nazil olan âyetler o kadar çoktur ki, onları arayıp toplamaya gerek yoktur.

Beşinci bölüm [Kur'an sureleri ve ayetleri] kâfirlerin gerçeğe karşı argümanları, aşağılanmalarının açık delillerle açık bir şekilde açıklanması ve onların yalanlarının ve kendilerini aldatmalarının çarpıcı bir şekilde ifşa edilmesiyle ilgilidir. Onların yalanı üç türlüdür: Birincisi, Allah'tan (Allah yüce olsun!) O'na yakışmayan terimlerle bahsetmekten ibarettir, örneğin meleklerin O'nun kızları olduğu, O'nun soyu olduğu, ortakları olduğu vb. İkincisi ise Allah Resulü Muhammed'i (Allah ondan razı olsun ve selam etsin!) bir büyücü, kâhin ve yalancı olarak görmek, onun peygamberliğine inanmayı reddetmek ve onun da diğer insanlar gibi bir insan olduğunu söyleyerek takip edilmeyi hak etmemektir. Üçüncüsü ise ahiret gününün inkârı, dirilişin, ölülerin diriltilmesinin, cennetin, cehennemin inkârı ve Allah'a itaat ve itaatsizliğin sonuçlarının inkârıdır. O'nun (Allah yüce olsun!) kâfirlere karşı delillerle kanıtlanmış argümanlarında, büyük bir panzehirin bulunacağı incelikler ve gerçekler mevcuttur. Bu [beşinci] bölümle ilgili ayetler de açıkça çoktur.

[Kur'an sureleri ve ayetlerinin] **altıncı bölümü**, [Allah'a] giden yolun aşamalarında yükümlülüklerin yerine getirilmesini ve aşamalarda haydutları ve haydutları püskürtecek silahları hazırlayarak rızık alma ve hazırlık arama şeklini tanımlar. Bunun açıklaması, dünyanın Allah'a yolculuk edenlerin aşamalarından biri olduğu ve bedenin bir araç olduğudur. Etabın ve aracın yönetimini ihmal eden adam yolculuğunu tamamlayamaz.

Geçim işlerini düzene koymadığı sürece, O'na giden yolu kat etmekle aynı şey olan Allah'a tam bağlılık görevi (Allah yüce olsun!) elde edilemez. Bu bağlılık, bedeni sağlam olana ve soyu devam edene kadar tamamlanamaz. Bu ikisi, varlıklarını korumak ve onları yozlaştıran ve yok eden şeyleri püskürtmek yoluyla tamamlanır. Varlıklarını koruma araçlarına gelince, bedenin devamı için ve yavruların devamı için olan cinsel ilişki için yiyip içiyorlar. Yiyecekler bir yaşam aracı olarak, dişiler ise türlerin devamı için bir araç olarak yaratılır. Ancak yenilebilir yiyecekler ve kadınlar, doğuştan gelen niteliklerinin otoritesi açısından özel değildir. Eğer bu mesele [sadece bazıları için] onları özel kılacak kuralları tanımlamadan bırakılırsa, insanlar bunu ihmal edip kendi aralarında kavga ederler ve bu da onları [Allah'a] giden yoldan geçmekten alıkoyardı; aslında bu onları yıkıma sürüklerdi.

Bu nedenle Kur'an, servetle ilgili uzmanlık kurallarını satış, tefecilik, borç verme ve alma, miras paylaşımı, gerekli harcamaların sebepleri, ganimet paylaşımı, sadaka verme, evlilik, kölelerin azat edilmesi ve savaşta esir alma ile ilgili ayetlerde açıklamıştır. Kur'an, suçlama anında, itiraf, yemin ve şahitlerle zenginlikle ilgili uzmanlaşma şeklini de tanımlamıştır. Kadınlarla ilgili ihtisasa gelince, evlenme, boşanma, boşanmadan çekilme, dul veya boşanmış bir kadına tekrar evlenmeden önce verilen yasal emeklilik süresi, *hule'* (kadının boşanma hakkı), çeyiz (evlenme sırasında kocası tarafından kadına ödenmesi gereken zorunlu miktar) ve ayrıca kan bağı ve evlilik yoluyla evlilik yoluyla evlenmek haram olan kadınlarla ilgili ayetlerde anlatılmaktadır. evlilik. Hem bedenin sağlamlığını hem de yavruların devamını bozan unsurları kovmanın yolu, insanı bu unsurlardan alıkoyan cezalardır. Bu cezalar, saldırganlarla savaş ve haksız insanlara karşı mücadele, cezalar, tazminatlar, azarlamalar, kefaretler, [cinayet kurbanlarının ailelerine] kan fidyeleri ve [masum insanlara karşı işlenen yanlışlar için] misilleme gibidir. Adalet ve kan fidyesi, [bir başkasının] canını ve uzvunu yok etme çabasından caydırıcı olarak emredilmiştir. Hırsızlık ve otoyol soygununun cezaları, geçim kaynağı olan zenginliği yok eden şeyleri püskürtmenin bir yolu olarak öngörülmüştür. Zinanın cezaları, asılsız suçlamalar, çocuk ve soy meselelerini bozan ve insan türünün ve sonraki nesillerin devamını sağlayan araçları bozan şeylerden caydırıcı olarak öngörülmüştür. Saldırganlara karşı mücadele, hakikati inkâr edenlerin sebep olacağı şeyi, yani geçim ve ibadet araçlarının düzensizliğini püskürtmek olarak emredilmiştir ve her ikisi de Allah'a ulaşma [görevi] tamamlanmış olur. Zalimlerle mücadele, âlemlerin Rabbinin Resulü'nün vekili olarak, itaatsiz insanların, [Allah'ın yolunu] geçenleri koruyan ve salihleri destekleyen kişiye emanet edilen hükümetin kontrolünden ellerinden kaçması durumunda ortaya çıkacak karışıklığı püskürtmek için emredilmiştir. Bu konularla ilgili nazil olan âyetler sizden gizli değildir. Temel ilkeleri, avantajları, bilgeliği ve faydaları bünyesinde barındırırlar ve bunların tümü, bu yaşamın meseleleriyle ilgili yargıların sınırlarını tanımlayan vahyedilmiş [İlahi] yasanın güzellikleri üzerine düşünen kişi tarafından kavranır. Bu altıncı bölüm [Kur'an ayetlerinin de] helal, haram ve Allah'ın sınırları olarak adlandırılan şeyleri içerir. En güçlü misk bu bölünmeye giren ayetlerde bulunur.

Bu [Kuran'ın tüm ayetlerinin altı bölümü veya kategorizasyonu] daha sonra Kuran'ın bölümlerinde ve ayetlerinde yer alan öğretilerin birleşimini oluşturur. Bu altı bölümü,

amaçlanan dallarıyla birlikte tek bir dize üzerinde birleştirirseniz, on çeşit [Kur'an ayeti] olduğunu göreceksiniz. İlahi Öz [veya Tanrı'nın Varlığı/*Dhaat*], İlahi sıfatlar [*Sifaat*], İlahi işler (*Af'aal*), [bu dünya hayatı ölümle sona erdikten sonra] gelecek hayat, doğru yol (yani kişiyi Tanrı'ya ve Gnosis'e veya *Ma'rifa'*ya götüren manevi yol), arınma ve güzelleşme [ruhun, yani *tezkiye]* ile ilgilidir ya da kişiyi Tanrı'nın Gnosis'ine yönlendiren maneviyatla ilgili öğretiler], (Gnosis'e ve manevi mükemmelliğe ulaşan) azizlerin koşulları, Tanrı'yı reddedenlerin koşulları, [gerçeğin ışığını görmelerine yardımcı olmak için] inanmayanlarla [O'nun] tartışmaları ve [nihayet] [insan toplumlarının yararına can, mal, barış ve refahı korumak için] yasal yargıların sınırları.

Kalbin Cilalı Aynası ve Ona Yansıyan Gerçeğin Işığı

Gazali, en ünlü kitabı "İhya 'Uloom ad-Dîn*" veya "Tanrı'ya Giden Yol Bilgisinin Dirilişi"nin (4 cilt)* üçüncü cildinde ("Ruhun Yıkıcıları Mahallesi" olarak da bilinir) ruhun gerçekliğini ve insan yaşamının amacı olan ve sonsuz mutluluğa ve sonsuz başarıya ulaşmanın bağlı olduğu Tanrı'nın Gnosis ("*Ma'rifa*") durumuna nasıl ulaşabildiğini daha da detaylandırır [10]:

Bilinmelidir ki, bilginin merkezi kalptir, bununla bedenin tüm bölümlerini yöneten ve tüm üyeleri tarafından itaat edilen ve hizmet edilen ince, zayıf maddeyi kastediyorum. Anlaşılır olanın gerçek doğasıyla olan ilişkisinde, değişen görünüş biçimleriyle olan ilişkisinde bir ayna gibidir. Çünkü değişenin bir formu olduğu ve bu formun görüntüsü aynada yansıtıldığı ve orada temsil edildiği gibi, her anlaşılırın da kendine özgü bir doğası vardır ve bu doğanın kalbin aynasında yansıyan ve tezahür ettirilen bir formu vardır. Ayna bir şey, bireylerin biçimleri başka bir şey ve görüntülerinin aynadaki temsili üçüncü bir şey olduğu gibi. Dolayısıyla, toplamda üç şey, yani burada da üç şey vardır: kalp, şeylerin özgül doğası ve bunların kalpte temsili ve varlığı. Akıl, şeylerin özgül doğasının görüntüsünün var olduğu kalbi temsil eder. Anlaşılır, şeylerin özgül doğasını temsil eder. Anlama, görüntünün aynadaki temsili anlamına gelir.

Örneğin kavrama eylemi, el gibi kavrayanı, kılıç gibi kavrananı ve kılıcı ele yerleştirerek kılıç ile eli bir araya getirme eylemini gerektirdiği gibi, kavrama eylemi olarak adlandırılır, aynı şekilde anlaşılır olanın imgesinin kalbe girmesine de kavrama denir. Gerçeklik varoluştaydı, kalpte de vardı ama anlayış yoktu, çünkü kavrayış kalpte gerçekliğin varlığını temsil eder. Benzer şekilde, kılıç da vardı ve el de vardı, ancak 'kavrama ve tutma eylemi' diye bir şey yoktu çünkü kılıç aslında ele girmedi. Kavramanın, kılıcın kendisinin elde bulunması anlamına geldiği, anlaşılır olanın ise kalbe gelmediği doğrudur. Çünkü ateşi bilen birinin kalbine ateşin kendisi değil, tanımında ve biçimine karşılık gelen gerçek doğasında fiilen mevcut olan şey gelir. Bu nedenle, kalbin aynayla karşılaştırılması daha uygundur, çünkü insanın kendisi aynada gerçekten mevcut değildir, ancak yalnızca ona karşılık gelen bir görüntü vardır ve bu nedenle, kalpte anlaşılabilir olanın gerçek doğasına karşılık gelen bir görüntünün varlığına kavrama denir.

Ayna, beş nedenden dolayı formları yansıtmayabilir: birincisi, oluşumundaki bir kusur nedeniyle, örneğin, döndürülmeden, şekillendirilmeden ve cilalanmadan önce bir ham

demir parçası; ikincisi, oluşumu mükemmel olmasına rağmen yüzeyindeki kir, pas ve donukluk nedeniyle; üçüncüsü, nesnenin yönünden başka bir şeye doğru çevrildiği için, örneğin nesne aynanın arkasındaysa; dördüncüsü, ayna ile nesne arasına yerleştirilen bir perde nedeniyle; ve beşincisi, istenen nesnenin yönünün bilinmemesi nedeniyle, onu nesnenin konumunun ve yönünün önüne yerleştirmek imkansızdır.

Aynı şekilde kalp, her şeyin gerçekliğinin gerçek doğasını yansıtmaya hazır bir aynadır. Kalpler bilgiden yoksundur ve bu bilgiden yalnızca aşağıdaki beş nedenden dolayı eksiktir:

İlk neden, kendi doğasında bir kusurdur, örneğin bir çocuğun kalbinin kusurlu olduğu için anlaşılır şeyleri yansıtmaması gibi.

İkinci sebep ise itaatsizlik eylemlerinden kaynaklanan donukluk ve birçok şehvet nedeniyle kalbin yüzüne yığılan pisliktir, çünkü bunlar kalbin saflığını ve temizliğini engeller. Gerçeklik, karanlığı ve üzerine yığılan ile orantılı olarak orada tezahür etmeyi bırakır. Buna rastlayandan Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) şu sözünde şöyle demiştir: "Bir insan günah işlediği zaman, aklından bir şey onu terk eder ve bir daha ona dönmez." Yani yüreğine, amacı onu bir iyilikle ortadan kaldırmak olsa bile, etkisi sonsuza kadar sürecek bir donukluk gelir. Ama eğer önceki kötülük olmadan iyilik yapsaydı, o zaman kalp şüphesiz daha çok parlayacaktır. Bununla birlikte, kötülük öncesinde, kalp kötü eylemden önceki durumuna geri döndürülmesine rağmen, iyiliğin değeri kayboldu, ancak bu sayede ışığı artmadı. Bu açık bir kayıp ve kaçınılmaz bir kusurdur. Boyanan ve daha sonra bir parlatma bezi ile silinen ayna, daha önce leke bırakmadan berraklığını artırmak için parlatıcı ile silinen aynaya benzemez. Bu yüzden Allah'a itaat etmek ve iştahların taleplerine karşı çıkmak, kalbi aydınlatır ve arındırır. Bu nedenle Cenab-ı Hak şöyle buyurmaktadır:

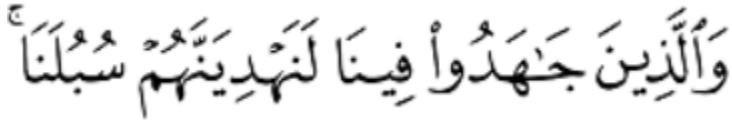

"Bizim yollarımızda gayret edenleri, mutlaka ve mutlaka yollarımızda hidayete erdireceğiz." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 29, Ayet 69)

Resûlullah Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: "Allah, bildiği en iyi şeyle amel edeni, bilmediği ilmin mirasçısı yapar." (Bu rivayet, Enes'in yetkisi üzerine "Ebu Na'im" adı verilen Nebevi rivayetler derlemesinde bildirilmiştir).

Üçüncü neden, kalbin aranan gerçeklik yönünden saptırılabilmesidir. Tanrı'nın salih ve itaatkâr hizmetkârının yüreği, parlak olmasına rağmen, gerçeğin açık ifadesine sahip olmayabilir, çünkü o gerçeği aramaz ve [kalbinin] aynası, aranan şeyin yönünün tersine çevirmez. Belki de tüm dikkati bedensel teslimiyetin derinlikleri veya geçim araçlarını düzenlemekle meşgul oluyor ve düşüncesi İlahi Varlığı ve gizli İlahi gerçeklikleri düşünmekte özgür değil. Bu nedenle, ister dini işlerinin küçük kusurları, ister zihnini meşgul eden bunlarsa, ruhun gizli kusurları olsun, ister aklını meşgul ederse, geçimini sağlama çıkarları olsun, ona yalnızca düşündüğü şey vahyedilir. Kişinin dikkatini itaat eylemlerinin işlerine ve ayrıntılarına sınırlamak, gerçekliğin net bir şekilde açığa

çıkmasını engelliyorsa, enerjisini bu mevcut dünyanın şehvet ve zevklerine ve bunlarla bağlantılı şeylere harcayan biri hakkında ne düşünüyorsunuz? Gerçek vahiy böyle bir kişiden nasıl gizlenmemelidir?

Dördüncü sebep ise peçedir. İştahını yenen ve kendini yalnızca belirli bir gerçekliğe adayan itaatkâr adam, bunu kendisine açıklamayabilir çünkü bu, erken çocukluğundan beri sahip olduğu bir inanç tarafından ondan gizlenmiştir ve onu körü körüne takip etmiş ve iyi niyetle kabul etmiştir. Bu inanç onu gerçekliğin gerçek doğasından uzaklaştırır ve körü körüne kabul ettiği doktrinlerin katı yorumlarına aykırı olarak kalbine herhangi bir şeyin açıklanmasını engeller. Bu da çoğu Müslüman skolastik ilahiyatçıyı ve fıkıh okullarının ateşli takipçilerini, hatta göklerin ve yerin hakimiyeti üzerine düşünen en doğru adamları gölgede bırakan büyük bir perdedir; çünkü ruhlarında katılaşmış, kalplerinde sağlam bir şekilde sabitlenmiş dogmaları körü körüne takip etmeleriyle örtülmüşler ve kendileriyle gerçeklerin algılanması arasında bir perde haline gelmişlerdir.

Beşinci neden, aranan şeyin bilgisinin hangi yönden elde edilmesi gerektiğinin bilinmemesidir. Çünkü acemi, arzuladığı şeyle ilgili bilimleri hatırlamadan bilinmeyen şeyin bilgisini elde edemez. Onları hatırladığında ve kendi içinde öğrenilen 'tümdengelim süreci' adının verildiği özel bir düzende düzenlediğinde, aranan şeyin yönünü bulmuş olacak ve onun gerçek doğası kalbine açıkça ortaya çıkacaktır. Çünkü kişinin bilmek istediği içgüdüsel olmayan şeyler, edinilen bilginin ağı dışında yakalanamaz; Gerçekten de, özel bir şekilde ilişkili ve birleştirilmiş önceki iki bilgi öğesi dışında hiçbir bilgi öğesi elde edilmez ve bunların birleşiminden üçüncü bir bilgi öğesi elde edilir.... Her bilgi öğesinin iki özel kaynağı ve bunların belirli bir birleşimi vardır ve bu kombinasyondan aranan türetilmiş bilgi öğesi elde edilir. Bu kaynakların ve bunların bir araya getirilme şeklinin bilinmemesi, anlamayı engelleyen şeydir. Buna bir örnek olarak, daha önce bahsedilen, nesnenin bulunduğu yönün cehaletidir.

Bir başka örnek de yüzünü aynada görmek isteyen bir adamdır. Aynayı yüzünün önüne tutarsa, yüzünün pozisyonunun karşısına yerleştirmez, bu nedenle aynada görünmez. Eğer aynayı yüzünün arkasında tutar ve ona bakarsa, aynayı gözlerinden uzaklaştırmış olur ve bu nedenle ne aynayı ne de içindeki yüzün yansımasını göremez. Bu nedenle, yüzünün arkasına yerleştirmek için başka bir aynaya ihtiyacı vardır, ilk ayna onu görebileceği şekilde ona bakar ve iki aynanın yerleştirilmesi arasındaki doğru ilişkiyi gözlemlemelidir, böylece yüzünün görüntüsü karşısındaki aynaya yansır ve bu aynanın görüntüsü göze bakan diğer aynaya yansır. Sonra gözler yüzünün görüntüsünü algılar. Dolayısıyla, bilgi arayışında, ayna hakkında bahsettiklerimizden daha garip olan dolambaçlı dönüşlerin ve dolaylı yolların olduğu garip yollar vardır ve bu açık yollardan açıkça görme yoluna yönlendirilen kişi gerçekten de yeryüzünde nadirdir.

Bunlar, kalbin şeylerin gerçek doğasını bilmesini engelleyen nedenlerdir. Aksi takdirde, her kalp yapısal olarak gerçekleri bilmeye muktedirdir, çünkü bu, Yüce Allah'ın ifadesiyle atıfta bulunulan bu özel özelliği ve asil niteliği ile dünyadaki diğer maddelerden ayrılan yüce ve asil bir şeydir:

إِنَّا عَرَضْنَا ٱلْأَمَانَةَ عَلَى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱلْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَن يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا
ٱلْإِنسَٰنُ ۖ إِنَّهُۥ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾

"Şüphesiz biz emaneti göklere, yere ve dağlara sunduk, onlar buna katlanmayı reddettiler ve ondan korktular, fakat insan buna katlanmayı üstlendi. Doğrusu o zalim ve cahildi." (Kur'an, Bölüm 33, Ayet 72)

Bu, insanı göklerden, yerden ve dağlardan ayıran ve bu sayede Tanrı'nın güvenini taşımasını sağlayan özel özelliği ifade eder. Bu emanet, deneyimsel (manevi) bilgi ve tevhiddir.

Her insanın kalbi, orijinal yapısında bu emanete uygun ve buna muktedirdir, ancak bahsettiğimiz sebepler onun bu yükü taşımasını ve bu emaneti gerçekleştirmesini engellemektedir. Bu bağlamda Resûlullah Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: "Her çocuk '*Fıtra*' (İlahi Gerçekliğe ve evrensel gerçeklere tam uyum içinde olan insanın doğuştan gelen gerçek doğası) ile doğar ve onu Yahudi, Hıristiyan veya Mecusi yapan sadece anne ve babasıdır." (Bu rivayet, peygamberlik rivayetlerinin derlenmesiyle bildirilmiştir *Sahih-i Müslim*, peygamberlik arkadaşı Ebu Hureyre'nin rivayetine göre). Resûlullah Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: "Eğer şeytanlar Ademoğullarının (yani insanların) kalplerinin üzerinde dolaşmasaydı, cennetin hâkimiyetini görebilirlerdi." Bu, kalp ile egemenlik arasındaki perde olan bu engellerin çoğuna bir göndermedir.

İbn Ömer -sallallahu aleyhi ve sellem-'in rivayetinde de buna atıf vardır: "Resûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e şöyle soruldu: 'Ey Allah'ın Resulü! Tanrı nerede? Yerde mi yoksa gökte mi?' O da şöyle cevap verdi: 'O'nun mümin yaratıklarının kalplerinde.'" Belirli bir rivayete göre Tanrı şöyle buyurmuştur: "Ne yerim ne de göğüm Beni, kulumun yumuşak ve sakin yüreğinden başka barındıramazdı." Ayrıca Resulullah Hz. Muhammed'e (sallallahu aleyhi ve sellem) "İnsanların en hayırlısı kimlerdir?" diye sorulduğu rivayet edilmiştir. Şöyle cevap verdi: "Kalbi temizlenen [ve içindeki her pislikten] arınan her mümin." "Temizlenmiş kalp nedir?" diye sordular. Cevap verdi: "Bu, içinde sahtekarlık, adaletsizlik, ihanet, kin ve kıskançlığın olmadığı, Allah'tan korkan temiz kalptir [böylece kalp temizdir ve tüm kötülüklerden arınmıştır]."

Bu bağlamda Ömer İbnü'l-Hattab -Allah ondan razı olsun- şöyle buyurmuştur: "Kalbim, takvadan dolayı perdeyi kaldırdığında Rabbimi gördü." Çünkü kişi kendisiyle kalbi arasındaki perde kalkarsa, görünen maddi dünya ve görünmeyenin egemenliği kalbinde açıkça ortaya çıkar ve bir kısmı göklerin ve yerin genişliği olan bir Cennet görür. Toplam genişliği göklerden ve yerden daha büyüktür, çünkü gökler ve yer, kapsamı geniş ve pusulası geniş olmasına rağmen, bütüne göre henüz sonlu olan görünür maddi dünyayı temsil eder. Ancak görünmeyenin egemenliği sınırsızdır, gözlerin göremediği ve yalnızca içgörüyle algılanan gizemlerden oluşur. Sadece bir kısmının göze göründüğü ve sadece içgörü ile algılandığı doğrudur. Onun sadece bir kısmının kalbe göründüğü doğrudur, ancak kendi içinde ve Tanrı bilgisiyle olan ilişkisinde sonsuzdur.

Maddi dünya ve görünmeyen egemenlik tek bir sınıflandırma altında ele alındığında Rab Varlığı olarak adlandırılır, çünkü Rab Varlığı var olan her şeyi kapsar. Çünkü Allah'tan, O'nun İşlerinden ve [O'nun] Egemenliğinden başka hiçbir şey yoktur; ve O'nun kulları O'nun İşlerinin bir parçasıdır. Bazılarına göre bunun kalbe görünen şey Bahçe'nin kendisidir; ama hakikat ehline göre bu, Cennet'i hak etmenin aracıdır ve Bahçe'deki mülkiyetinin kapsamı, bilgisinin kapsamı ve Tanrı'nın, O'nun Niteliklerinin ve Eylemlerinin kendisine vahyedilme derecesiyle orantılıdır. Tüm bu ibadet ve organların eylemlerinin amacı, kalbin arınması, iyileştirilmesi, aydınlanması ve aydınlanmasıdır. Allah Kuran'da şöyle buyurmaktadır:

قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّىٰهَا ﴿٩﴾

"Müreffeh [saadet sahibi ve başarılı olan] onu (yani kalbi) arındırandır." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 91, Ayet 9)

[İçsel] arınmanın amacı, ona olan inancın aydınlanmasını sağlamaktır; Tanrı bilgisinin parlayan ışığını kastediyorum (yani, Gnosis veya "*Ma'rifa*"). Cenab-ı Hakk'ın şu sözündeki nokta budur:

فَمَن يُرِدِ ٱللَّهُ أَن يَهْدِيَهُۥ يَشْرَحْ صَدْرَهُۥ لِلْإِسْلَٰمِ

"Allah kime hidayet etmek isterse, kalbini İslam'a (yani Allah'ın İradesine teslimiyete ve gerçek iman ışığının ve Allah'ın Gnosis'inin ona getirdiği ruhun saflığına ve aydınlanmasına) genişletir." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 6, Ayet 125)

أَفَمَن شَرَحَ ٱللَّهُ صَدْرَهُۥ لِلْإِسْلَٰمِ فَهُوَ عَلَىٰ نُورٍ مِّن رَّبِّهِۦ

"O halde, Allah'ın, Rab'binden (yani Allah'tan) [akan] bir ışıkla aydınlanmak için yüreğini O'na teslim olmaya istekli bir şekilde ardına kadar açtığı kişi, [gönülün kör ve sağırına benzetilebilir mi?]" (Kur'an, Bölüm 39, Ayet 22)

Bu aydınlanma ve inancın [ve Tanrı'ya olan kesinliğin] üç derecesi vardır: Birinci derece, tamamen körü körüne taklit olan sıradan insanların inancıdır. İkinci derece, skolastik ilahiyatçıların mantıksal akıl yürütmeyle karıştırılmış inancıdır. Üçüncü derece, kesinliğin [ve inancın kesinliğinin] ışığıyla açıkça gören Gnostiklerin inancıdır.

Bunu size bir örnekle açıklayacağım: örneğin Zeyd'in evde olduğunu kabul etmenizin üç derecesi vardır. Birincisi, birinin size söylemiş olması, dürüst olduğunu deneyimlediğiniz, yalan söylediği hiç bilinmeyen ve sözünden asla şüphe duymadığınız biri. Kalbiniz, sadece işiterek, onun raporunu sakince alır ve onunla tatmin olur. Bu, körü körüne kabul edilen inançtır ve meslekten olmayanların inancı da bu niteliktedir. Çünkü ayrımcılık çağına geldiklerinde, babalarından ve annelerinden Allah'ın varlığını, O'nun bilgisini, iradesini, gücünü ve diğer sıfatlarını duydular; ayrıca Resûlullah Hz. Muhammed'in (sallallahu aleyhi ve sellem) gönderişi, doğruluğu ve mesajı. Onlar duyduklarını bile aldılar, orada yerleştiler ve bundan memnun oldular ve onlara duydukları yüksek saygı nedeniyle babalarının, annelerinin ve öğretmenlerinin onlara söylediklerine katılmamak akıllarına hiç gelmedi. Bu iman ahiretteki kurtuluşun etkin sebebidir ve onu benimseyenler, sağ elin (yani kurtuluşa erecek olanların) ilk (yani en

düşük) mertebesindedirler, ancak Allah'a yaklaşanlar arasında değiller. Çünkü bu [inanç seviyesi] onda mistik bir açığa çıkma, içgörü veya kalbin kesinlik ışığıyla genişlemesi vardır, çünkü doktrinle ilgili olanlarda bireylerden, hatta gruplardan duyulanlarda hataların yatması mümkündür. Yahudi ve Hıristiyanların kalpleri de atalarından duyduklarıyla tatmin olur. Müslümanlar hakikate inanırlar, onu inceledikleri için değil, hakikat sözü onlara aktarıldığı için.

İkinci derece inanç, Zeyd'in sözlerini ve sesini evin içinden, ancak bir duvarın arkasından duymanız ve bundan onun evde bulunduğu gerçeğini çıkarmanızdır. O zaman inancınız, itirafınız ve onun evde olduğuna dair kesinliğiniz, yalnızca kulaktan dolma bilgilerle olan inancınızdan daha güçlüdür. Çünkü size onun evde olduğu söylenirse ve sonra sesini duyarsanız, bundan daha emin olursunuz, çünkü ses, şekli görmek koşuluyla onu işiten kişiye şekil ve şekil gösterir. Yani kalbi bunun o kişinin sesi olduğuna karar verir. Bu, kanıtla karıştırılmış bir inançtır. Bir ses diğerine benzeyebileceğinden hatanın takip etmesi de mümkündür. Ayrıca sesi taklit ederek de rol yapmak mümkündür. Bu, dinleyicinin aklına gelmez, çünkü böyle bir suçlamayı ya da herhangi birinin böyle bir gizleme ve taklit etme amacı olduğunu düşünmemiştir.

Üçüncü derece inanç, eve girip ona bakmak ve onu kendi gözlerinizle görmektir. Bu gerçek deneyimsel bilgi ve kesin gözlemdir. Bu, Allah'a yaklaşanların ve hakikati samimi sevenlerin bilgisi gibidir, çünkü onların imanı tanıklığa dayanır. Bu inanç, meslekten olmayanların ve skolastik ilahiyatçıların inancını içerir ve hata olasılığına yer bırakmayan çok belirgin bir ek avantaja sahiptirler. Bu sınıfa mensup inananların, ilimdeki kazanımlarına ve açığa çıkma derecelerine göre rütbe bakımından farklılık gösterdikleri doğrudur.

Bilgi derecelerindeki farklılığa bir örnek, bir adamın Zeyd'i evde, avluda yakındayken ve güneş doğarken görmesi ve böylece onu mükemmel bir şekilde görmesi, bir başkasının ise onu odada, uzaktan veya akşamları görmesidir, böylece şekli yeterince açıktır ve onun kendisi olduğundan emin olabilir. ancak formunun en küçük ayrıntıları ve gizli özellikleri ona açıklanmadı. İlahi olarak vahyedilmiş gerçekleri görme derecelerindeki farklılık bu türdendir. İlim edinmedeki farklılığa gelince, sanki biri evde Zeyd, Amr, Bekir ve diğerlerini görürken, diğeri sadece Zeyd'i görüyor. İlkinin bilgisi, bilinen şeylerin bolluğu nedeniyle tartışmasız bir şekilde ikincisininkinden daha fazladır.

Bu, bilimlerle ilgili olarak kalbin durumudur ve Allah doğru olanı en iyi bilir.
…..

Kalbin Harikaları ve Gizemleri

Kalbin harikalarının, duyuların algılayabildiklerinin ötesinde olduğu bilinmelidir, çünkü kalp aynı zamanda duyu algısının da ötesindedir. Anlayışlar, somut bir örnek dışında, duyularla algılanmayan şeyi duyumsamak için kavranamayacak kadar zayıftır. O halde bunu anlayışı zayıf insanlara iki örnekle açıklayacağız.

İlk örnek için, yeryüzünde bir rezervuar kazıldığını ve suyun yukarıdaki yüzeyden içine akan akarsular yoluyla biriktirilebileceğini varsayalım. Rezervuarın yatağı da kazılabilir ve saf su çeşmesine ulaşılana kadar içindeki kir çıkarılabilir ve daha sonra saf su çeşmesine ulaşılana kadar su fışkırır ve sonra su rezervuarın dibinden fışkırır. Su daha saf ve daha sabittir ve belki de daha bol ve bereketlidir. O halde kalp rezervuar, bilgi ise su gibidir. Beş dış duyu akarsular gibidir. Bilgi, [beş] duyunun akışları ve bilgiyle dolana kadar gözlemlenen şeylerin değerlendirilmesi yoluyla kalbe iletilebilir. Yalnızlık ve inzivaya çekilerek ve gözleri görmekten alıkoyarak bu ırmakları ondan uzaklaştırmak ve sonra kalbi arındırarak ve içinden bilgi pınarı fışkırana kadar örtü katmanlarını alarak kalbin derinliklerinde çözümlemek de mümkündür. Ama şöyle diyebilirsiniz: "Bilgi, kalpten yoksunken nasıl fışkırabilir?" Bunun kalbin gizemlerinin harikalarından biri olduğunu bilin. [Ezoterik bilgiye ait olduğu için] pratik din biliminde bununla ilgilenmek caiz değildir.

Bahsedilebilecek şey, şeylerin gerçek doğasının Korunmuş Tablet'te ("*Loh Mahfooz*") ve aslında [İlahi Gerçekliğe] yaklaştırılan meleklerin kalplerinde yazılı olduğudur. Çünkü tıpkı bir mimarın boş kağıda inşaat planları çizmesi ve ardından bunları tasarıma veya arketipe uygun olarak gerçeğe dönüştürmesi gibi. Böylece göklerin ve yerin Yaratıcısı, Korunmuş Tablet'in üzerine başından sonuna kadar dünyanın bir arketipini yazmış ve arketipe uygun olarak gerçeğe dönüştürmüştür. Arketipin imgesinde gerçeğe dönüştürülen dünyadan, dış duyulara ve kalıcı hayal gücüne başka bir imge aktarılır. Çünkü kim göğe ve yere bakar ve sonra gözlerini kapatırsa, hayalinde gökyüzünün ve yerin suretini görür, öyle ki sanki onlara bakıyormuş gibi olur; ve eğer gök ve yer yok olursa ve kendisi hayatta kalırsa, sanki onları görüyor ve onlara bakıyormuş gibi kendi içinde gökyüzünün ve yerin görüntüsünü bulacaktı. Daha sonra hayal gücünden kalbe bir etki iletilir, böylece onda duyum ve hayal gücüne girmiş şeylerin gerçek doğası temsil edilir.

Kalpteki temsil, hayal gücünde temsil edilen dünyaya karşılık gelir, bu da insanın hayal gücünün ve kalbinin dışında, kendi içinde var olduğu şekliyle dünyaya karşılık gelir. Bu mevcut dünya, Korunmuş Tablet'te var olan arketipe karşılık gelir. Dolayısıyla dünyanın dört varoluş derecesi vardır. Korunmuş Tablet'te bedensel varlığından önce bir varoluş vardır. Bunun devamı onun gerçek varoluşudur ve bunu da hayali varoluşu takip eder – imgesinin hayal gücündeki varlığını kastediyorum. Onun hayali varoluşunu entelektüel varoluşu, yani kalpteki imgesinin varlığı takip eder. Bu varlık düzenlerinin bazıları ruhsal, bazıları ise bedensel karakterdedir. Maneviyattan bazıları, varoluş sıralarında diğerlerinden daha maneviyatçıdır. Bu, ilahi bilgelikten gelen bir iyiliktir, çünkü Tanrı gözünüzü öyle bir hale getirmiştir ki, küçüklüğüne rağmen, içinde dünyanın, göklerin ve yerin tüm geniş kapsamıyla görüntüsü resmedilmiştir. Sonra duyum alemindeki varoluştan hayal gücündeki varoluşa ve ondan da kalpteki varoluşa gider. Çünkü size ulaşmış olandan başka hiçbir şeyi kavrayamazsınız ve eğer O sizin varlığınıza tüm dünyanın bir görüntüsünü yerleştirmeseydi, kendinizden ayrı olan şey hakkında hiçbir bilginiz olmazdı. Bu harikaları kalpte ve gözlerde düzenleyen, sonra da kalpleri ve gözleri onları algılamaya kör eden, böylece yaratıkların çoğunun kalpleri kendilerinden ve harikalarından habersiz hale gelen Allah'a hamd olsun.

Şimdi bakış açımıza geri dönelim ve şöyle diyelim: "Dünyanın gerçek doğasının kalpte, bir kez duyulardan ve bir kez de Korunmuş Tablet'ten temsil edilebileceği düşünülebilir, tıpkı güneş görüntüsünün bir kez doğrudan ona bakarak ve bir kez de güneşin üzerinde parladığı suya bakarak gözde temsil edilmesi düşünülebilir. onun imajı. Böylece, kalp ile Korunmuş Tablet arasındaki perdeler kaldırıldığında, kalp orada olanı görür ve bilgi ondan fışkırır, böylece bilgisini duyuların yollarından elde etmek zorunda kalmaz. Bu, dünyanın derinliklerinden fışkıran su gibidir. Kalp, duyulardan türetilen hayal gücündeki şeylerle meşgul olduğunda, bu onu Korunmuş Tablet'i incelemekten alıkoyar, tıpkı suyun akarsularda muhafaza edildiğinde topraktan fışkırmasının engellenmesi gibi; ya da güneşin görüntüsünü yansıtan suya baktığı gibi, güneşin kendisine de bakmıyor.

Böylece kalbin iki kapısı vardır. Bir kapı, Korunmuş Tablet olan gaybın egemenliğine ve meleklerin dünyasına açılır. Diğer kapı, görünür maddi dünyayı tutan beş dış duyuya doğru açılır. Bu görünen dünya da bir ölçüde gaybın egemenliğine benzemektedir. Şimdi, kalbin kapısının duyular yoluyla bilgi edinmeye açıldığı gerçeği anladığınız bir şeydir. Ancak onun gaybın egemenliğine açılan kapısı ve Korunmuş Tablet'in incelenmesi ile ilgili olarak, duyuların herhangi bir kazanımı olmaksızın, vizyonların harikaları üzerinde meditasyon yaparak ve kalbin uykuda gelecekte ne olacağına veya geçmişte ne olduğuna dair gözlemi yoluyla kesin bilgiye sahip olursunuz.

Ancak bu kapı yalnızca kendini yalnızca Tanrı'yı anmaya adayan kişiye açılır. Resûlullah Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: "Aklı başında adamlar önderlik etmişlerdir." Kendisine "Onlar kim?" diye soruldu. O cevap verdi: "Allah'ı anmaya aşık olanlar, bu ibadetlerinden dolayı, günah yüklerini üzerlerinden atmışlardır ve kıyamet gününe yüksüz olarak geleceklerdir." Sonra onları Tanrı'nın şu sözünü aktararak tanımladı: "O zaman yüzüm onlara doğru yaklaşacağım. Yüzümü döndüğüm kişiye ne ihsan etmek istediğimi bilen var mı sanıyorsun?" Sonra şöyle dedi: "Onlara verdiğim ilk şey, onların kalplerine ışığımdan bir şeyler atmamdır ve benim onları haber verdiğim gibi onlar da beni haber verirler." (Bu rivayet, peygamber sahabesi Ebu Hureyre'nin rivayetiyle Sahih-i Müslim, El-Hakim, El-Beyhaki ve Taberani Hadis koleksiyonları tarafından rivayet edilmiştir).

Bu haberlerin girişi iç kapıdır. İşte o halde peygamberlerin ve azizlerin bilgisi ile bilginlerin ve filozofların bilgisi arasındaki fark burada yatmaktadır: ilkinin bilgisi gönlün hakimiyetine açılan kapıdan kalbin içinden gelirken, filozofların bilgisi maddi dünyaya açılan duyuların kapılarından gelir. Kalp dünyasının harikaları ve onun görünen ve görünmeyen dünyalar arasındaki bocalaması, pratik din biliminde tam olarak ele alınamaz. Ancak bu, size iki tür bilginin giriş yeri arasındaki farkı öğretecek bir örnektir.

İkinci örnek, iki iş türü arasındaki farkı size bildirecektir; Bilginlerin ve azizlerin işini kastediyorum. Bilginler bilgiyi elde etmek ve onu kalpte toplamak için çalışırlar, ancak Sufiler arasındaki azizler sadece kalbi cilalamak, temizlemek, berraklaştırmak ve donatmak için çalışırlar. Bir zamanlar Çinliler ve Bizans Yunanlılarının sanat ve resimdeki işçiliklerinin güzelliği konusunda belirli bir kralın önünde birbirleriyle yarıştıkları anlatılır. Bunun üzerine kral, Çinlilerin bir tarafını, Bizanslı Yunanlıların diğer tarafını süsleyebilmeleri için onlara bir revak vermeye ve her grubun diğerine bakmasını

önlemek için aralarına bir perde asmaya karar verdi. Bizanslılar yanlarında çok sayıda güzel renk getirdiler, ancak Çinliler hiç renk almadan içeri girdiler ve yanlarını cilalamaya ve döşemeye başladılar. Bizanslılar bitirdiğinde, Çinliler de bitirdiklerini iddia ettiler. Kral onların sözlerine ve hiç renk almadan süslemeyi bitirme biçimlerine hayret etti. Bu yüzden onlara şu soru soruldu: "İşi renksiz nasıl bitirdiniz?" Cevap verdiler: "Senin bununla hiçbir ilgin yok; sadece perdeyi kaldır." Böylece kaldırıldı ve diğer tarafta Bizans becerisinin harikaları ilave bir aydınlatma ve göz kamaştırıcı bir parlaklıkla parlıyordu, çünkü diğer taraf çok fazla mobilya sayesinde cilalı bir aynaya benzemişti. Böylece, diğer tarafın güzelliğini parlak bir şekilde yansıtan ek netliği ile kendi taraflarının güzelliği artırıldı. Azizlerin (veya Gnostiklerin), gerçekliğin gerçek doğası orada en üst düzeyde aydınlanmayla açıkça ortaya çıkana kadar kalbi temizleme, cilalama, arındırma ve berraklaştırma konusundaki özeni, Çinlilerin işi gibidir. Bilginlerin ve filozofların bilgi edinme ve süsleme konusundaki özeni ve bu süslemenin kalpte temsili Bizanslıların işi gibidir.

Ama her ne olursa olsun, müminin kalbi asla ölmez, ölümde bilgisi silinmez ve açıklığı bulanıklaşmaz. El-Hasan buna şu sözünde atıfta bulundu: "Toz iman makamını tüketmez." Bu bilgi, kişiyi Tanrı'ya yaklaştıran bir erişim aracıdır. Ancak kalbin bilginin kendisinden elde ettiği şey ya da kalbe yazan bilgiyi alma saflığı ve kapasitesinden elde ettiği şey, onun daha fazla bilgiden vazgeçmesini sağlamaz. Mistik bilgileri öğrenmekten başka hiç kimse için mutluluk yoktur ve tıpkı para olmadan zenginlik olmayacağı gibi, mutluluğun bazı dereceleri de diğerlerinden daha asildir. Çünkü *dirhemi* (eski bir para birimi) olan zengindir ve depoları tıka basa dolu olan zengindir. [Ebedi] mutluluğun dereceleri arasındaki fark, mistik bilgi ve inançtaki farklılıklara uygundur, tıpkı zenginlik sahibi insanların dereceleri arasındaki farkın paralarının kıtlığı ve bolluğuna uygun olması gibi.

Bu noktada, bu risalenin insan hayatının gerçek amacını açıklamayı ve sonsuz mutluluğa ve sonsuz başarıya ulaşmayı ele alan ilk bölümü sona ermektedir. Şimdi bu incelemenin ikinci kısmı başlıyor.

İkinci Bölüm: İnsan Yaşamının Gerçek Amacına Ulaşmanın ve Ebedi Mutluluğa ve Sonsuz Zafere Ulaşmanın Yolunun Açıklanması

Bu risalenin ilk bölümünde sunulan Gazali'nin çeşitli büyük kitaplarından seçmeler, hayatın gerçek amacına ulaşmanın yollarını ve bunun sonucunda sonsuz saadete ve sonsuz başarıya ulaşmanın yollarını da açıklamaktadır. Bu incelemenin üçüncü kısmı, bu amaca yönelik muazzam fayda sağlayan çeşitli kitapları listeleyecektir - neredeyse tamamı Gazali tarafından yazılmıştır - bunların incelenmesi doğru yola dair muazzam bir anlayış ve rehberlik sağlar. Bu incelemenin bu ikinci bölümünde, yaşamın gerçek amacının gerçekleşmesine ve sonsuz mutluluğa ve sonsuz başarıya ulaşmaya giden yolu açıklamak için büyük bir gnostiğin kehanet anlatımı ve geleneği sunulacaktır. Peygamberlik anlatımı bu büyük manevi yolun engellerini

açıklar ve gelenek kişinin nihai hedefine ulaşma yöntemini açıklar. Gazali, son kitabı "*Minhaj al-Abidin ila Jannatu Rab al-'Aalameen*" veya "Allah'a Kulluk Edenlerin Onları Tüm Âlemlerin ve Varlıkların Rabbinin Cennetine Götüren En İyi Yol" adlı kitabında ve "İhya el-Ulûmeddin ad-Dîn*" veya "Allah'a Giden Yol Bilgisinin Dirilişi"* adlı hikmet özetinin üçüncü cildinde gösteriş ve gösteriş ile ilgili bölümde bu peygamberlik rivayetini şöyle zikretmektedir [11]:

Abdullah bin Mübarek (Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun), Halid bin Ma'dan, büyük bir peygamberlik arkadaşı olan Muaz bin Cebel'den (Allah ondan razı olsun) kendisine bir hadis (Allah ondan razı olsun) rivayet ettiğini rivayet etmiştir . Muaz -Allah ondan razı olsun- bunu kabul etti, fakat uzun süre ağladı. Daha sonra şunları söyledi:

"Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ile görüşmeyi ne kadar da hararetle arzuluyorum!

Bir keresinde Peygamber Efendimiz Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) ile birlikteydim. Deveye biniyordu ve beni yanına aldı ve arkasına oturttu. Yolumuza devam ettiğimizde Peygamber Efendimiz (asm) göğe baktı ve şöyle buyurdu: "Hamd, yarattıklarına dilediği gibi emreden Allah'a mahsustur." Sonra bana dönerek şöyle dedi: "Sana bir şey söylüyorum, eğer onu hatırlarsan sana fayda verir, ama unutursan Allah'ın huzurunda hiçbir tartışman olmaz.

Muazh! Yüce Allah, gökleri yaratmadan önce, her gök için bir tane olmak üzere yedi melek yaratmış ve göklerin her kapısına, kapının boyutlarına göre bir meleği bekçi olarak tayin etmiştir. İki melek *'Kiraman Katibeen*' (her insanın iki omzunda bulunan ve iyi ya da kötü bütün amelleri kaydeden iki melek) kulların amelleriyle birlikte ayağa kalktıkları zaman, onlarda güneşin nuru gibi nur vardır. Birinci göğün kapısına vardıklarında, orada nöbet tutan melek, '*Kiraman Katibeen*'den (her insanın koruyucu melekleri) eylemi [Tanrı'nın] hizmetkarının (yani eylemleri Tanrı'ya götürülen insanın) yüzüne vurmasını ister. Melek der ki: Ben 'Gıybet' meleğiyim. Rabbim, Allah bana gıybetçinin amelinin yükselmesine izin vermememem için emretti.

'Kiraman Katibeen', hizmetçinin güneş ışığı gibi parlayan birkaç eylemiyle yeniden ikinci göğe yükselir. Melek onları orada durdurur ve tapuyu hizmetçinin yüzüne vurmalarını ister, çünkü bu eylemle niyeti dünyevi kaynakları kazanmaktı. Allah'ım bana, Allah'tan başkası için çalışan bir kimsenin yaptıklarını kabul etmememi emretti. Melekler daha sonra akşama kadar onu lanetlerler (bunun Arapça karşılığı "*La'na*"dır, yani Tanrı'ya kulundan merhametini esirgemesi için dua etmek anlamına gelir).

Sonra melekler, çok faziletli ve değerli gördükleri sadaka, oruç ve diğer salih ameller gibi kulun diğer [iyi] amelleriyle ayağa kalkarlar. Ancak üçüncü göğe vardıklarında, koruyucu melek onları durdurur ve amelleri yapanın yüzüne vurmalarını ister. [Koruyucu] melek, kendisinin 'Gurur' Meleği olduğunu söylüyor. Rabbi tarafından amellerin yükselmesine izin vermemesi emredilmiştir, çünkü işleyen kişi [gurur ve kibir nedeniyle] diğer insanlara üstünlüğünü göstermek istemiştir.

'Kiraman Katibeen', bu kulun yıldızlar gibi parıldayan bazı [iyilikleriyle] yeniden ayağa kalktı. Bunlar arasında dualar, 'Hac' (veya hac), '*Tesbih*' (Allah'ı anma ve yüceltme), oruç vb. gibi güzel işler yer alır. Dördüncü göğe ulaştıklarında, koruyucu melek onları durdurur ve eylemleri yapanın yüzüne vurmalarını ister. Melek onlara şöyle der: Ben 'kendini beğenmişlik' meleğiyim ve Rabbim tarafından, amellerin [Allah'a] yükselmesine izin vermememem emredildi, tıpkı amellerini kendini beğenmişlikle bozduğu gibi.

Sonra melekler, 'Hac' (veya hac), Allah'ın yolunda çabalamak vb. *gibi diğer salih amellerini bir gelin gibi süslerler*, güneş gibi parlarlar. Onları beşinci cennete götürürler. Koruyucu melek [beşinci göğün kapılarında] onları şöyle durduruyor: Ben 'Kıskançlık' meleğiyim. Yapan kişi, Allah'ın rahmetiyle kendilerine lütuflarını bahşettiği kişileri kıskanır. Adam, Allah'ın [hemcinslerine] cömert bağışlarından memnun değildir. Rabbim bana, amellerini daha yükseğe çıkarmamamı emretti.

Sonra melekler onun abdest, tam arınma, namaz, oruç, hac vb. amelleriyle altıncı göğe çıkarlar. Orada görevli koruyucu Melek, "Ben 'Merhamet' meleğiyim" demelerini durdurur. Hiç kimseye merhamet göstermediği için yaptıklarını yüzüne vurun. Başkalarının başı dertte ve talihsizlikte olduğunu görmekten memnundu. Rabbim bana, amellerini daha yükseğe çıkarmamam için emretti.

Bundan sonra *'Kiraman Katibeen*', bu kişinin sadaka verme, dua, oruç, Allah yolunda çabalama, '*Takva*' (takva huşusu, Allah korkusu ve saygısı) vb. gibi bazı amelleriyle yedinci göğe yükselir. Bu eylemler gök gürültüsü, kıskaç ve şimşek gibi yüksek sesler çıkarır. Yedinci gökteki melek şöyle der: Ben 'Şöhret ve Gösteriş' meleğiyim. Bu adam, 'Ulema' (alimler) ve mevki ve haysiyet sahibi adamların şirketinde ve meclislerinde hareket etme eylemleriyle ün kazanmayı amaçlamıştır. Rabbim bana bu adamın amellerini daha yükseğe çıkarmamamı emretti.

Dolayısıyla sırf Yüce Allah için yapılmayan amel '*Riya*'dır (gösteriş, gösteriş veya başkalarını etkilemek için yapılan ameller) ve Allah bu tür amelleri kabul etmez. Sonra melekler onun dualar, '*Zekat*' orucu, '*Hac*' (hac), *Umre* (mini hac), dostane karakter, sessizlik, Allah'ı anma vb. gibi salih amelleriyle kalkarlar. Yedinci göğün melekleri, tüm perdelerin kaldırıldığı İlahi Mahkeme'ye ulaşana kadar onları uğurlamak için onlara eşlik eder ve bu kulun yaptıklarının yalnızca Tanrı uğruna [yapıldığına] Tanrı'nın önünde tanıklık ederler.

Şu anda Yüce Tanrı şöyle diyecek: Siz melekler o kulların yaptıklarına bakın, ben ise onların kalplerine bakın. Biliyorum ki, bu eylemlerle Benim rızamı istemek niyetinde değildi ve bunları sadece Benim rızam için yapmadı. Yaptıklarıyla gerçekte neyi amaçladığını biliyorum. Benim '*La'na*'m (rahmetimden mahrum kalmak) onun üzerine olsun ki, hem sizi hem de insanları aldattı. Ancak Beni kandıramazdı çünkü kalplerin en derin girintilerinin gizlendiğini çok iyi biliyorum. Hiç kimse benden gizli kalamaz, elimden kaçamaz, ancak benden uzak durmaya çalışır. Geçmişte neler olduğu ve gelecekte neler olacağı konusunda tam bilgiye sahibim. Benim bilgim, vefat etmiş ve henüz gelmemiş olan herkesi kapsar. Tüm sırların tüm detaylarıyla tamamen farkındayım. Hiç kimse beni yaptıklarıyla aldatamaz. Kulum cahilleri aldatabilir ama Beni aldatamaz,

çünkü ben gaybı bilenim. Bu nedenle '*La'na'*mı (rahmetimden mahrum kalma) onun üzerine gönderiyorum. [Yedi göğün kapılarını koruyan] yedi melek ve üç bin melek, hepsi de onun üzerine '*La'na*'larını (Allah'ın rahmetinden mahrum kalması için Allah'a yakararak) gönderirler. Sonra göklerin mahkûmları, lanetlerinin (*'La'na')* ve böyle bir hileciye lanet edenlerin lanetlerinin onun üzerine olduğunu söylerler.

Bütün bu detayları duyduktan sonra Muaz -Allah ondan razı olsun- gözyaşlarına boğuldu ve şöyle dedi: Yâ Resûlallah! Bu felaketten nasıl kurtulurum? Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: Ey Muaz! Peygamberinize tam bir iman ve inançla itaat edin. Muaz -Allah ondan razı olsun- şöyle buyurdu: Sen Allah'ın Resulüsün, ben de Muaz bin Cebel'im. Nasıl kurtuluşa kavuşabilirim? Allah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu: "Ey Muaz! Eğer yaptıklarınız amacına uygun değilse, dilinizi başkaları hakkında kötü konuşmaktan ve başkalarını, özellikle de kardeşlerinizi ve '*Huffaz*' (Kur'an-ı Kerim'in tamamını ezbere işleyenler). Kardeşlerinin ve diğer kişilerin işlerine karışma. Kendi kötü benliğinizin (*Nefis*), başkalarının onurunu lekelemekten kaçının. Müslüman kardeşleriniz hakkında kötü konuşarak kendinizi övmeyin. Başkalarını aşağılayarak üstünlüğünüzü kurmayı asla düşünmeyin. Şöhret kazanmak için gösterişe başvurmayın. Ahiret işlerini tamamen ihmal edecek kadar dünya işleriyle meşgul olmayın. Birisi sizinle oturuyorsa, üçüncü kişiyle gizlice konuşmayın [veya fısıldamayın]. İnsanlar arasındaki üstünlüğünüzü başkalarına söylemeyin ki, amelleriniz dünyada ve ahirette mahvolmasın. Meclislerinizde utanmazlık (bayağılık) ve ahlaksızlık konularında konuşmaktan kaçının ki, kötü davranışlarınız yüzünden insanlar sizden uzak durmasınlar. Cehennem köpekleri sizi paramparça etmesinler diye, dilinizle başkalarının onurunu incitmeyin. Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur:

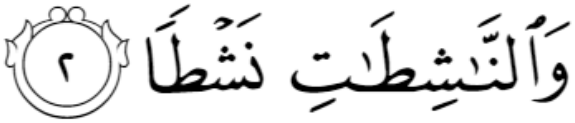

"Ve eti kemiklerinden ayırdıklarında." (Kur'an, Bölüm 79, Ayet 2)

Sonra dedim ki: Ey Allah'ın Resulü! Bütün bu emirlere göre hareket etme yetkisi kimde? Peygamber Efendimiz (asm) şöyle buyurmuştur: Allah'ın kendisine kolaylık sağladığı kul için amel kolaydır. Kendiniz için sevmediğiniz şeyi başkaları için sevmeyin. [Bu şekilde davranmak size kurtuluşunuzu getirebilir]." (Hafız Irak yaptı *Gazali'nin "*İhya Uloom ad-Dîn*" veya "Allah'a Giden Yol İlminin Yeniden Canlanması"* adlı eserinde yer alan tüm Hadislerin *Hadis* tasdiki, bu peygamberlik geleneğinin kaynak referansını "*Kitab ez-Zühd li İbnü'l-Mübarek*" veya "İbnü'l-Mübarek'in Temel Arzulardan Kaçınma Kitabı" ve "*İbnü'l-Cevzi fi el-Mevdu'aat*" olarak adlandırmıştır.

Halid bin Ma'dan -Allah ona rahmet etsin- Muaz'ın Kur'an-ı Kerim'i bu *hadisi* (veya peygamberlik rivayetini) okuduğu kadar okumadığını söyledi. Toplantılarında bu *hadisten* sık sık bahsederdi.

Bu hadis-i şerifte *açıklanan uyarıları ve büyük riskleri düşünmek, kalpler korku ve boğulmayla titremekte, akıllar rahatsız* olmaktadır. Bu nedenle, Tanrı'nın korumasını ve

sığınağını aramanız ve tüm gün ve gece ağlayarak, tüm alçakgönüllülük ve teslimiyetle O'nun kapısına uzanmanız gerekir. Bu azaptan Allah'ın rahmetinden başka hiçbir koruyucunuz yoktur. Tanrı'nın üzerinizdeki şefkat bakışı olmadan bu denizi geçemezsiniz. Ahirette kurtuluşa kavuşabilmeniz, kayba ve yıkıma mahkûm olanlarla birlikte gitmemeniz için ihmal uykusundan kalkmanız, hayatın gayesini ve gayretini anlamanız ve bu korkunç vadide nefse karşı yiğit bir mücadele başlatmanız gerekiyor. Ancak yardım ancak Allah'tan gelecektir ve O, yalnızca Rahman'dır.

Şimdi burada hayatın amacına ulaşmanın yolunu anlatan önemli bir anlatım sunulacak. Gazali, Gazali'nin 3 ciltlik "Mecmu'a Rese-il İmam Gazali" veya "İmam Gazali'nin Kısa Kitaplar Koleksiyonu" *nda yer alan "Eyyuhal Velid*" veya "Sevgili Oğlum" adlı kitabında bu rivayetten şöyle bahseder [12]:

Öğrenciler ve *müritler* (ruhlarının tüm kötü arzu ve eğilimlerden arınması yoluyla manevi mükemmellik ve aydınlanmayı arayan öğrenciler) arasında, ruhlarının bu arınmasına ve Tanrı'nın önünde yüksek makama eğitim, rehberlik yoluyla tamamen ulaşmış olan manevi bir rehberin rehberliğinde ve başka bir manevi rehberin yakınlığı) Şeyh Shaqeeq Balkhi'nin (Allah rahmetini üzerine yağdırsın), Hatim İsm (Allah ona rahmet etsin) adında bir öğrenci ve öğrenciydi ve daha sonra Şeyh Shaqeeq'in manevi eğitimi ve rehberliği sayesinde büyük bir manevi usta oldu. Bir gün Şeyh Şekik Belhi (Allah ona rahmet etsin) ona şöyle dedi:

"Ey Hatim! Ne zamandır benimle birlikteyim (manevi yakınlık) ve söylediklerimi (öğrettiklerimi) dinliyorum?"

Şeyh Hatim İsm (Allah ona rahmet etsin) cevap verdi: "Otuz üç yıl!"

Şeyh Shaqeeq Balkhi sordu:

"Bu [uzun] zaman diliminde benden ne gibi faydalar elde ettin?"

Şeyh Hatim İsm (Allah rahmetini üzerine yağdırsın) şöyle cevap verdi:

"[Senden] sekiz fayda elde ettim."

Şeyh Shaqeeq Balkhi (Allah ona rahmet etsin) cevap verdi:

"*İnna lillahi ve İnna İlaeyhe Reji'oon*."

"Allah'a aitiz ve O'na döneceğiz (bu, Kuran'dan kayıp ve keder zamanlarında yapılan bir duadır)."

Şeyh Sakik Belhi (Allah ona rahmet etsin) daha sonra şöyle dedi:

"Ey Hatim! Ben hayatımı öğretmek ve eğitmekle geçirdim ve sen benden sekiz fayda mı elde ettin?"

Şeyh Hatim İsm (Allah ona rahmet etsin) cevap verdi:

"Ey öğretmenim! Eğer [bana] gerçeği sorduysanız, o zaman gerçek size [az önce] söylediklerimdir. Daha fazla [faydaya] ihtiyacım yok ve ilimden gelen bu faydalar oldukça yeterli çünkü bu sekiz fayda sayesinde bu hayatta ve ahiret hayatında kurtuluşa [ve başarıya] ulaşacağımdan eminim."

Şeyh Sakik Belhi (Allah ona rahmet etsin) ona sordu:

"Tamam! Söyle bana, bu sekiz fayda nedir?"

HATİM BİN İSM'NİN ANLATTIĞI FAYDALARI

"Ey öğretmenim! İlk **faydası** , bu dünyanın insanlarına baktığımda herkesin bir sevgilisi olduğunu görmemdi. Fakat bu âlem ehlinin âdetleri öyledir ki, onlardan bir kısmı (yani âlâ âdâlâ insanlarân) ölüme kadar, bir kısmı ölünceye kadar, bir kısmı da kabirlerine varıncaya kadar onlarla birliktedir ve cenazârın hepsi oradan dönerler. Sevdiklerinden hiçbiri onlarla birlikte mezarlarına gitmez, orada onlarla birlikte yaşamaya ve [mezarın karanlığında, yalnızlığında, darlığında ve dehşetinde] onlara eşlik etmez. Bunu düşündüm ve kendi kendime dedim ki, ancak onlarla birlikte kabire giden ve sevgilisiyle birlikte yaşayan, arkadaşlığı sağlayacak, kabri aydınlatacak, kıyamet gününe ve varış yerlerine (gömüldükten sonra kıyamete kadar geçtiği istasyonlara) ortak olacak iyi bir sevgili vardır. Gördüm ki, bu sıfatlara sahip olan tek sevgili, benim salih amellerimdir. Bundan sonra sevaplarımı sevgilim yaptım ki, [öldüğüm zaman] kabrimde benimle birlikte gitsin, bana arkadaşlık etsin, kabrimde yanan bir mum olsun, ahiretin her aşamasında ortağım olsun ve benden asla ayrılmasın."

Şeyh Şekik Belhi (Allah ona rahmet etsin) şöyle dedi:

"Bravo ey Hatim! Çok güzel bir şey söyledin. Şimdi ikinci faydayı anlatın."

"Ey öğretmenim! **İkinci fayda** , dünya insanlarına baktığımda, herkesin *nefsin* (kötülük yapmayı emreden alt benliğin) zevk ve arzularının peşinden gittiğini ve [herkesin] alt benlikten gelen arzulara boyun eğdiğini görmemdir. Bunu görünce şu kutsal ayet üzerinde düşündüm:

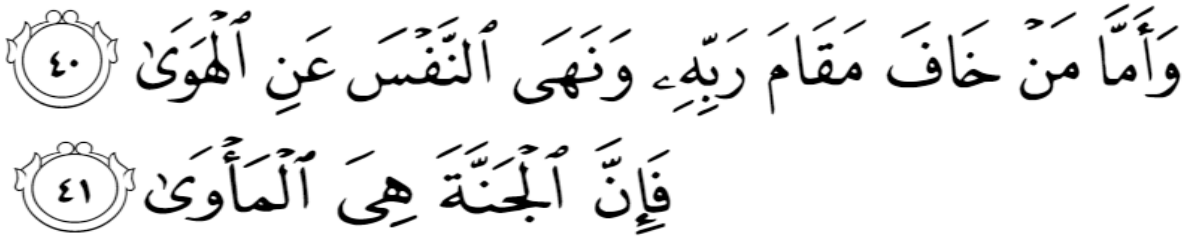

"Fakat Rabbinin varlığından korkan ve iç nefsini aşağılık (alçak ve kötü) arzulardan alıkoyan kişi, [bu kişi için] dinlenme yeri cennet olacaktır." (Kur'an-ı Kerim, bölüm 79, ayetler 40-41)

Hikmetli Kur'an'ın doğru olduğuna ve Allah'ın kitabının hakikat olduğuna dair kesinlik geliştirdim. Sonra nefsime karşı bir cephe kurdum ve buna karşı çıkmaya kararlı oldum. Onu (yani alt benliğimi) öyle bir şekle soktum ki, Yüce Allah'a ibadette huzur [ve tatmin] bulmaya başlayana kadar hiçbir arzusunu yerine getirmedim."

Şeyh Shaqeeq Balkhi (Allah ona rahmet etsin) cevap verdi:

"Allah Teâlâ, salih amellerinize nimetlerini versin. Şimdi üçüncü faydayı anlat."

"Ey öğretmenim! **Üçüncü fayda** ise insanlara baktığımda, her insanın büyük bir acı ve sıkı çalışmayla bu fani dünyanın mallarını (para, servet, mal) biriktirmekle meşgul olduğunu ve çok fazla mal ve maddi varlığa sahip olduğu için çok mutlu olduğunu gördüm. Ama cömert Kur'an'dan şu kutsal ayet üzerinde düşündüğümde:

مَا عِندَكُمْ يَنفَدُ ۖ وَمَا عِندَ ٱللَّهِ بَاقٍ ۗ

"Seninle olan her şey sonsuzdur, oysa Tanrı'yla olan her şey sonsuzdur." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 16, Ayet 96)

Sonra dünyada biriktirdiğim her ne varsa, hepsini Allah yolunda harcadım ve onu (Allah yolunda dağıttığım mallar) emanehim olarak Yüce Allah'a emanet edilsin ve büyük bir iyilik ve fidye kaynağı olsun diye Allah yolunda harcadım. kurtuluş) ahiret hayatında."

Şeyh Şekik Belhi (Allah ona rahmet etsin) şöyle dedi:

"Ey Hatim! Allah size Karşılığını (Kendi yolunda harcadığınız paranın mükâfatını) versin! Çok iyi bir şey söyledin ve çok iyi bir şey yaptın. Şimdi dördüncü faydayı anlatın."

"Ey öğretmenim! **Dördüncü fayda** , dünya insanlarına baktım ve bazılarının ihtişam ve şerefin büyük ve güçlü olan ulusa veya kabileye (gruba) ait olduğunu düşündüklerini, bu yüzden kabileleriyle (ulus veya grup) gurur duyduklarını gördüm. Bazıları öyle ki, ihtişamın zenginlik, mal varlığı, aile ve akrabaların bolluğuyla elde edildiğini düşünüyorlar, bu yüzden [bazı] insanlar zenginlikleri ve çocuklarıyla gurur duyduklarını ifade ediyorlar. Bazı insanlar öyle ki, ihtişamlarının ve şereflerinin öfke göstermek, dövmek, öldürmek, öldürmek ve yağmalamakta olduğunu düşünüyorlar ve bundan gurur duyduklarını ifade ediyorlar. Bazı [insanlar] öyle ki, ihtişamlarının savurgan harcamalarda olduğunu düşünürler, bu yüzden savurgan harcamalarını bir onur kaynağı olarak görürler ve bundan gurur duyduklarını ifade ederler. Fakat Yüce Allah'ın şöyle buyurduğu şu ayet üzerinde düşündüm:

"Şüphesiz Allah katında içinizden en asil olanınız, O'ndan en çok bilendir." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 49, Ayet 13)

Dolayısıyla bu doğrudur ve gerçektir ve yaratılanların düşünceleri yanlış ve yanlış varsayımlardır. Bu yüzden *Takva*'yı (dindar saygı, bilinç, huşu ve Allah korkusu) benimsedim, böylece Yüce Allah'ın katında en yüksek mertebeye sahip kişi sayılmak için."

Şeyh Şekik Belhi (Allah ona rahmet etsin) şöyle dedi:

"Ey Hatim! Allah sizden razı olsun. Çok iyi bir şey söyledin. Şimdi beşinci faydayı anlatın."

"Ey öğretmenim! Beşinci **fayda**, birbirlerinden şikayet eden insanlara bakmamdı. Bütün bunları haset, kıskançlık ve düşmanlık nedeniyle yaptıkları ve bunun temel nedeninin büyüklük, ihtişam, [maddi] mal, zenginlik ve bilgi [arzusu ve rekabeti] olduğu anlaşıldı. Kur'an-ı Kerim'den şu ayet üzerinde düşündüm:

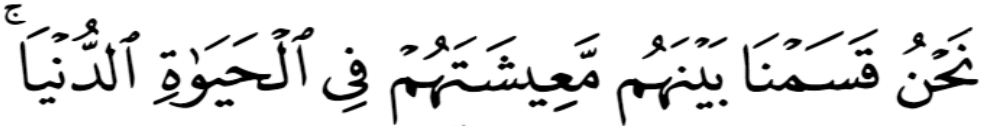

"Dünya hayatinda geçim kaynaklarini (riziklarini) aralarinda paylastiran biziz." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 43, Ayet 32)

Sonra düşündüm ki, Allah Teâlâ, [yaratılışın] ilk başlangıcından beri malları ve mertebeleri tayin etmiştir ve bu konuda kimsenin kontrolü [veya sözü] yoktur. Bu nedenle, kimseyle rekabet etmedim ve kıskanmadım ve Allah'ın [dünyadaki tüm insanlar arasında dünyevi nimetleri] dağıtmasına ve [O'nun tayin ettiği] kadere razı oldum ve [Allah'ın tüm yarattıklarına karşı tüm kıskançlık ve düşmanlıklardan vazgeçerek] tüm dünyayla iyi geçindim."

Şeyh Şekik Belhi (Allah ona rahmet etsin) şöyle dedi:

"Ey Hatim! Doğruyu söylüyorsun ve doğru olanı yapıyorsun. Şimdi altıncı faydayı anlat."

"Ey öğretmenim! Altıncı **faydası** ise insanlara baktığımda her insanın bir başkasıyla nedense düşmanlık beslediğini gördüm. Sonra şu ayet üzerinde düşündüm:

إِنَّ ٱلشَّيۡطَٰنَ لَكُمۡ عَدُوّٞ فَٱتَّخِذُوهُ عَدُوًّاۚ

"Şüphesiz *şeytan* sizin düşmanınızdır, ona düşmanınız gibi davranın." (Kur'an, Bölüm 35, Ayet 6)

Bundan sonra, Allah'ın sözünün doğru olduğuna, şeytandan başkasına düşmanlık etmememem gerektiğine dair kesinlik geliştirdim . O zamandan beri Şeytan'ı düşmanım olarak gördüm ve onun hiçbir emrine uymadım. Bunun yerine [Tanrı'ya] itaat geliştirdim ve Yüce Tanrı'nın emirlerini yerine getirdim ve yalnızca O'nun ibadetini ve kulluğunu benimsedim. Doğru yol, Yüce Allah'ın Kendisinin buyurduğu gibi, *Sirat-ı Mustaqeem*'dir (İlahi hidayetin çarpıklığın olmadığı doğru yol):

أَلَمۡ أَعۡهَدۡ إِلَيۡكُمۡ يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ أَن لَّا تَعۡبُدُواْ ٱلشَّيۡطَٰنَۖ إِنَّهُۥ لَكُمۡ عَدُوّٞ مُّبِينٞ

"Ey Âdemoğulları! Şeytana asla itaat etmeyin. Şüphesiz o sizin açık düşmanınızdır ve yalnızca bana ibadet edin, çünkü doğru yol budur." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 36, Ayet 60)

Şeyh Şekik Belhi (Allah ona rahmet etsin) şöyle dedi: "Ey Hatim! Çok iyi bir şey yaptın ve çok iyi bir şey söyledin. Şimdi yedinci faydayı anlatın."

"Ey öğretmenim! **Yedinci faydası**, insanlara baktığımda her insanın geçimiyle meşgul olduğunu, rızık arayışında olduğunu ve yoğun bir çaba içinde olduğunu gördüm. Bu bakımdan *Helal* ve *Haram* arasında bile ayrım yapmıyor , bunun yerine şüpheli ve *haram* kazançlarla aşağılanıyor. Sonra şu ayet üzerinde düşündüm:

وَمَا مِن دَآبَّةٍ فِي ٱلْأَرْضِ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ رِزْقُهَا

"Ve yeryüzünde rızkı Allah'ın sorumluluğunda olmayan hiçbir canlı yoktur." (Kur'an, Bölüm 11, Ayet 6)

Sonra Kur'an'ın hak ve doğru olduğuna ve benim de yeryüzünde bulunan canlılardan olduğuma dair kesinlik geliştirdim. Böylece Tanrı'ya ibadet etmeye başladım ve O'nun bana rızkımı getireceğine dair kesinlik geliştirdim, çünkü O bana rızık [vereceğini] vaat etti."

Şeyh Şekik Belhi (Allah ona rahmet etsin) şöyle dedi:

"Çok iyi bir şey yaptın ve çok iyi bir şey söyledin. Şimdi sekizinci faydayı anlat."

"Ey öğretmenim! **Sekizinci fayda** , insanlara baktığımda, her insanın güveninin [veya güveninin] birine veya bir şeye olduğunu gördüm. Bazıları [maddi] varlıklarına güvenir [veya güvenir], bazıları diğer insanlara güvenir [veya güvenir]. Bu nedenle, Mübarek ve Yüce Allah'ın şöyle buyurduğu şu kutsal ayet üzerinde düşündüm:

وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُۥٓ

"Allah'a tevekkül eden herkes için O'na yeter." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 65, Ayet 3)

'*Wa Huwa Husbi wa Nai'mal Wakeel*.'

'Ve O bana yeter ve O en iyi yardımcıdır.'

[Bu nedenle, her konuda Tanrı'ya tam olarak güvenmeyi benimsedim.]"

Şeyh Şekik Belhi (Allah ona rahmet etsin) bu [sekiz] faydayı duyunca şöyle dedi:

"Ey Hatim! Allah size *Tevfîk*'ini nasip etsin (yani salih ameller işlemenizi ve O'nun yolunda yürümenizi eylesin). Çok güzel şeyler söyledin. *Tevrat*'ta , *İncil*'de (Hz. İsa'nın İncili), *Zebur'da* (Mezmurlar) ve doğru ile yanlışı övmeye değer bir şekilde ayırt eden (yani Kur'an-ı Kerim'de) gördüm ki, tüm bu kitaplar [Allah'ın] bu sekiz faydadan bahseder, yani öğretilerinde dört kitap da [bize] bu sekiz faydayı anlatmıştır. Kim bu [sekiz ilkeye] göre hareket ederse, sanki dört [kutsal] kitap üzerinde de hareket etmiş gibidir."

Yaşam Amacına ve Sonsuz Mutluluğa Ulaşma Yolunda Yürümenin Faydaları

Bu noktada, yaşamın gerçek amacının, sonsuz mutluluğa ve sonsuz başarıya götüren Tanrı'nın Gnosis'ine ("*Ma'rifa*") ulaşmak olduğu açıktır. Şimdi şu soru ortaya çıkıyor: "Bu amaç için çok çabalamanın ve sonsuz mutluluğa giden yolda yürümenin faydaları nelerdir?" Bu önemli sorunun cevabı için yine Gazali'nin eserlerinden yardım istenecektir. Gazali, son kitabı "*Minhaj al-Abideen ila Jannatu Rab al-'Aalameen*" veya "Allah'a Tapanlar İçin Onları Tüm Âlemlerin ve Varlıkların Rabbinin Cennetine Götüren En İyi Yol" veya "Allah'a Tapanlar İçin En İyi Yol" adlı kitabının sonlarına doğru, hayatın gerçek amacına ulaşmak ve sonsuz saadete ulaşmanın faydalarını özetlemiştir. Şöyle yazıyor [13]:

Bilmelisiniz ki, bu yol [yaşamın gerçek amacının ve sonsuz mutluluğun gerçekleşmesi ve başarılması] genişliği ve uzunluğuyla, dünyanın güç veya güçsüzlükle yürüyerek kat edilen yollarına benzemez. Bu, kalplerle (ruhlarla) yapılan manevi bir yolculuktur. Bilgelik ve tefekkür, inanç ve içgörü yardımıyla tamamlanır. Temeli göksel ışık ve İlahi bakıştır. Birinin üzerine düşerse, iki dünyanın sırları ona açıkça ifşa olur.

Bazen ışık, yüz yıl aradıktan sonra bile mevcut değildir, çünkü arayışı sırasında birçok hata ve eksiklik yapılır. Bu ışığa bazen elli yılda, bazen on yılda ulaşılır. Bazı şanslı kişiler, ışığın sahibi olan Tanrı'nın yardımıyla bir saatte değil, bir günde alırlar. Bütün bunlara rağmen Allah'ın kulu bu yolda gayretle emredilmiştir ve bu emre itaat etmelidir. Nihai sonuç kadere ve kadere bağlıdır. Kalbinizde Tanrı'nın adil olduğuna, O'nun dilediğini ve dilediği şekilde yaptığına dair sağlam bir inanç olmalıdır.

Bunun çok zor bir iş olduğunu ve Allah'ın kulunun birçok şeye ihtiyacı olduğunu söyleyebilirsiniz. Tüm bu emeğin ve sıkı çalışmanın amacı ne olacak? Yolun korkunç

riskleri olduğunun oldukça doğru olduğuna katılıyorum. Bu nedenle Allah Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur:

إِنَّا عَرَضْنَا ٱلْأَمَانَةَ عَلَى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱلْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَن يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا
وَحَمَلَهَا ٱلْإِنسَٰنُ ۖ إِنَّهُۥ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾

"Şüphesiz biz emaneti göklere, yere ve dağlara sunduk, fakat onlar onu taşımaktan çekindiler, ondan korktular ve insan onu üstlendi. Elbette zalim ve aptal olduğunu kanıtladı." (Kur'an, Bölüm 33, Ayet 72)

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de bir *hadis-i şerifte* (peygamberlik niteliğinde bir rivayet) şöyle buyurmuştur:

لَوْ تَعْلَمُونَ ما أعلم لبكيتم كثيراً ولضحكتم قليلاً

"Benim bildiklerimi öğrenirsen, çok ağlar ve az gülersin."

Ebu Bekir es-Sıddık (büyük bir peygamberlik arkadaşı) -Allah ondan razı olsun- şöyle derdi:

"Bir hayvanın yiyebileceği bir ot yaprağı olmam hoşuma gidiyor."

Bunu söylemesinin sebebi [dünya işlerindeki yanlışlardan dolayı] [İlahi] cezalandırılma korkusuydu. Ömer'den (Allah ondan razı olsun) rivayet edildiğine göre, birisinin Kur'an-ı Kerim'in şu ayetini okuduğunu işitmiştir:

هَلْ أَتَىٰ عَلَى ٱلْإِنسَٰنِ حِينٌ مِّنَ ٱلدَّهْرِ لَمْ يَكُن شَيْـًٔا مَّذْكُورًا ﴿١﴾

"İnsanın başına, bahsetmeye değer hiçbir şeyin olmadığı bir zaman geldi." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 76, Ayet 1)

Bunu duyan Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

"Keşke hayat bu durumda tamamlansaydı!"

[Bunu Allah korkusundan söyledi]. Ebu Ubeyde bin Cerrah (bir başka büyük peygamberlik arkadaşı) (Allah ondan razı olsun) şöyle derdi:

"Evimde bir koç olmak hoşuma gidiyor; etim dağıtılırdı, çorbam yenirdi ve ben daha doğmamış olurdum."

O da (Allah ondan razı olsun) şöyle buyurmuştur:

"Doğmamış olanları kıskanıyorum."

Bunun çok zor bir görev olduğunu düşünüyorsunuz. Gerçekten de, tahmin edebileceğinizden daha zor ve risklidir. Her halükarda, bu görev yaratılışın en başında Tanrı'nın bilgisinde emredilmiştir ve bu programı ve prosedürü yayınlayan, her şeyin Büyük Bilicisidir.

Bu nedenle, Tanrı'nın bir hizmetkârının, Tanrı'ya hizmet ve ibadet için çok çabalamaktan başka seçeneği yoktur. Allah'a güvenmeli ve O'nun huzurunda her zaman itaatkâr ve alçakgönüllü olmalıdır ki, O'na merhamet etsin ve onu başarısızlık ve yıkımdan kurtarsın.

Bu konu üzerinde derinlemesine düşündüm ki, bir kul Allah'a bağlılık ve hizmet etmeye başladığında ve tüm yaşamı boyunca bu yolda devam ettiğinde, Yüce Allah ona kırk çeşit lütuf [ve nimet] bahşeder. Yirmisi dünyada, yirmisi ahirette. Bunlar [Tanrı'nın Gnosis'ine giden yolda yürümek için ilahi lütuflar] aşağıdaki gibidir:

Birincisi: Yüce Tanrı'nın Kendisi adamı övüyor. Tanrı'nın övgüsüne konu olan adamın doğruluğunu kolayca hayal edebilirsiniz.

İkincisi: Yüce Tanrı ona teşekkür eder ve onu yüceltir. Şimdi Allah'ın övgü ve tesbihlerinin hedefi olmanın ne kadar büyük bir şeref ve kazanç kaynağı olduğunu bir düşünün!

Üçüncüsü: Yüce Tanrı onu sever. Bir insan için Tanrı'nın sevgilisi olmak ne büyük bir nimet ve onurdur!

Dördüncüsü: Yüce Tanrı, tüm sorunlarını ve zorluklarını çözme sorumluluğunu üstlenir.

Beşincisi: Yüce Allah, rızkının kendisine hiçbir iş yapmadan, kaygı üzerine araştırma yapmadan ulaşmasını sağlar.

Altıncısı: Yüce Tanrı, her rakibe ve düşmana karşı onun yardımcısı ve koruyucusu olur.

Yedincisi: Yüce Tanrı insanın yüreğini memnun ve memnun tutar [insana gerçek iç huzuru ve sükûneti, yüreğin hoşnutluğunu ve mutluluğunu veren şey budur].

Sekizincisi: Tanrı ona öyle bir şeref ve statü bahşeder ki, dünyaya ve dünya insanlarına hizmet etme utancından kurtulur. Üstelik dünyanın yöneticilerinin ve ileri gelenlerinin bile kendisine hizmet etmesinden hoşlanmaz.

Dokuzuncusu: Tanrı onu yüce gönüllü ve cesur kılar. Bilge adamların çocukların, erkeklerin ve kadınların aptalca faaliyetlerini görmezden gelmeleri gibi, dünyanın veya insanların pisliği ve kirliliği ile kirlenmez, onların davranışlarına, olumsuz ve yararsız faaliyetlerine aldırış etmez.

Onuncusu: Cenab-ı Hak ona gönül hoşnutluğunu bahşeder. Dünyada çok yüksek düzeyde bir öz saygıyla [ve bununla birlikte gelen haysiyetle] kalır. Yüce gönüllülüğü bir kazadan ya da herhangi bir şeyden mahrum kalmasından etkilenmez.

Onbirinci: Yüce Tanrı ona, başkalarının çabalarına ve sıkı çalışmalarına rağmen erişemediği konuların sırlarına [ve bunların arkasındaki içsel bilgeliğe] erişmesini sağlayan kalbin ışığını bahşeder.

On ikincisi: Tanrı ona ileri görüşlülük ve hırs bahşeder. Zamanın iniş çıkışlarından hiç rahatsız olmaz, insanların kötü muamele ve kötü davranışlarından ya da onların kötü planlarından tiksinmez [çünkü hem dıştan hem de içten ilahi olarak korunur].

On üçüncü: Yüce Tanrı, başkalarının kalplerinde O'na karşı korku ve huşu yerleştirir. Tüm iyi ve kötü insanlar ona saygı duyar ve zamanın despotları ondan korkar.

On dördüncüsü: Tanrı sevgisini insanların kalplerinde yaratır. Allah Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır:

سَيَجْعَلُ لَهُمُ ٱلرَّحْمَٰنُ وُدًّا

"Rahman (Allah) onlara [yeryüzünde ve dünya insanlarının kalplerinde] sevgiyi tayin edecektir." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 19, Ayet 96)

On beşincisi: Bütün mallarında, yani konuşmasında, amellerinde, elbisesinde ve evinde bereket yaratılmıştır. İnsanlar onun üzerinde yürüdüğü toprağı ya da bir gün kadar kaldığı yeri çok kutsal bir şey olarak görüyorlar.

On altıncısı: Dünyanın tüm karaları, denizleri ve okyanusları ona itaat eder ve boyun eğer. Suyun üzerinde veya uzayda yürümek isterse bunu yapabilir. Sadece bir saat içinde tüm dünyayı kaplama kapasitesine sahiptir.

On yedincisi: Tüm canlı hayvanlar, hayvanlar, kuşlar vb. tehlikeli vahşi hayvanlar veya böcekler ve sürünen yaratıklar olsalar bile ona itaat eder ve itaat ederler. Vahşi hayvanlar onu sever ve tehlikeli hayvanlar onu yalar.

On sekizinci: Dünya hazinelerinin sahibi olur. Elini nereye koyarsa koysun hazine bulur ve ayağını nereye koyarsa koysun oradan su fışkırır. Nereye dönerse dönsün rızık bulur.

On dokuzuncusu: Allah ona sarayında öyle bir yer verir ki, insanlar [Allah'tan] ihtiyaçlarının karşılanması için onu aracı (veya şefaatçi) olarak alırlar.

Yirminci: İlahi Mahkeme'de duaları kabul edilir ve dua ettiği şeyi alır. Bir kimse için şefaat ederse, şefaati kabul edilir. Benzer şekilde, eğer bir yemin ederse, Yüce Tanrı yeminini haklı çıkarır. Dağ bile onun çağrısıyla tabanından hareket ediyor. Ne zaman yüreğinde bir dilek doğsa, Allah onu istemeden yerine getirir.

Bu [yukarıdaki] yirmi kutsama, [Tanrı'nın Gnosis ("Ma'rifa") yolunda yürümek için] dünyevi nimetlerin, onurun ve lütfun örnekleridir. Aşağıda sayılan yirmi nimet ise ahiretle ilgilidir:

Yirmi Birinci: Peygamberlerin -Allah'ın selamı ve bereketi hepsinin üzerine olsun- sığındıkları ölüm azabı onlar için kolaylaştırılmıştır. Bazı insanlar için ölümün tadı, susamış bir insan için bir su taslağı ne kadar hoşsa, o kadar hoş karşılanır. Kur'an-ı Kerim'de şöyle geçer:

تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ . (سورة النحل : ٣٢)

"Melekler, onlar saflık ve takva halindeyken ruhlarını çıkarırlar." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 16, Ayet 32)

Yirmi İkinci: İlahi bilginin (Gnosis veya "*Ma'rifa*") ve imanın ("*İman*") nimetleri onlar için güvende ve emniyette kalır. Bunlar, elde edilmesi için her türlü zorluğun, sıkıntının, ıstırabın ve kederin katlanıldığı nimetlerdir. Allah Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur:

يُثَبِّتُ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ (سورة ابراهيم : ٢٧)

"Allah, iman edenleri kesin bir sözle dünya hayatına ve ahirete tasdik eder." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 14, Ayet 27)

Yirmi Üçüncü: Ölüm anında kendisine teselli ve huzur verilir ve cennete huzur ve memnuniyetle kabul edileceği müjdesi verilir. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur:

لَا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ . (سورة الصافات : ٣٠)

"Korkma ve üzülme, sana vaad edilen cenneti müjdele." (Kur'an, Bölüm 41, Ayet 30).

Artık ahiretin acılarından korkmayacak, dünyanın nimetlerini ve rahatlıklarını geride bırakmanın kederi olmayacak.

Yirmi Dördüncü: Cennette sonsuz yaşamın mutluluğu ona lütufta bulunacaktır.

Yirmi Beşinci: Ölüm anında ruhu aydınlanacak ve meleklerin huzurunda onurlandırılacak ve yüceltilecektir. Görünen durumuyla ilgili olarak, naaşı gereken saygı ve hürmetle ele alınacak ve cenazesine saygı göstermek için toplanan adamların omuzlarında mezarlığa götürülecektir. Çok sayıda Müslüman, hem ölülere hem de

kendilerine büyük bir saygı göstergesi olarak cenaze namazına katılacak. İnsanlar onun cenazesine omuz vermek için birbirleriyle yarışırlar.

Yirmi Altıncı: Onun kabri [Allah tarafından] geniş ve aydınlık kılınmıştır. Kıyamete kadar cennet bahçelerinden birinde kalır.

Yirmi Yedinci: Kabirde [melekler tarafından] sorgulanmaktan emin olacaktır. [Sorularına] doğru cevaplar ona ilham verecektir.

Yirmi Sekizinci: Ruhu Tanrı ile yakınlık içinde olacaktır. Yeşil bir cennet kuşuna atılır ve dindar kardeşleriyle birlikte kalır.

Yirmi Dokuzuncu Gün: Kıyamet Günü büyük bir onurla, taç ve tahtla diriltilecektir. "*Burrak"*a (cennete girilecek cennet yolculuğuna) binecek.

Otuzuncu: Yüzü aydınlanacak ve parlayacak. Kur'an-ı Kerim'de şöyle geçer:

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ ضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ. (سورة عبس:٣٨-٣٩)

"O gün yüzler aydınlık, gülen, sevinçli olacak." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 80, Ayetler 38-39)

Otuz Birinci: Kıyamet gününün dehşet ve azabından korunacaktır. Kur'an-ı Kerim'de şöyle geçer:

اَفَمَنْ يُّلْقٰى فِى النَّارِ خَيْرٌ اَمْ مَّنْ يَّاْتِىْٓ اٰمِنًا يَّوْمَ الْقِيَامَةِ ؕ (سورة : ٤٠)

"Cehenneme atılan, yoksa kıyamet günü sağ salim gelen mi daha hayırlıdır?"

Otuz İkinci: Tapu sicili, kıyamet günü sağ ellerine teslim edilecektir. Bunlardan bazıları hesaptan muaf tutulacak ve tapu kayıtlarına ihtiyaç duymayacak olanlardır.

Otuz Üçüncü: Kimi olacak, kimi olacak, kimi de hesaplaşmaya tabi tutulmayacak.

Otuz Dördüncüsü: Amellerin tartıldığı zaman, iyiliklerin terazisi kötü amellerin terazisinden daha ağır olacaktır.

Otuz Beşinci: Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem)'in "Kauthar" *havuzundan* içtikten sonra bir daha asla susamayacağına dair saf su verilecektir.

Otuz Altıncı: "Sırat" Köprüsü'nü sağ salim geçecek ve Cehennemden kurtulacaktır.

Otuz Yedinci: O, tıpkı Allah'ın Peygamberleri gibi (Allah hepsinden razı olsun) kıyamet ovasında başkaları için şefaat etme yetkisine sahip olacaktır.

Otuz Sekizinci: Cennetin sonsuz krallığına ve sonsuz bereketlerine girecek.

Otuz Dokuzuncu Kişi: Tanrı'nın rızasını ve takdirini tatma onuruyla lütufta bulunacak ve İlahi kabul ve onaya sahip olacaktır.

Kırkıncı: Sonsuzluktan sonsuzluğa kadar tüm yaratılışın tapınma nesnesi olan, ne fiziksel şekli ne de şekli olan Yüce Allah'ı görmenin en büyük nimetlerine sahip olacaktır.

Zayıf anlayışıma göre bu sayıyı [kırk miktardaki nimetleri] burada listeledim ve her birinin çok kısa bir tanımını yaptım, çünkü detaylandırma bunun için daha fazla alan gerektirecektir. Örneğin, Ebedi Krallığı bir nimet olarak tanımladım. Bu tek nimeti ayrıntılı olarak anlatacak olsaydım, bu tek başına kırk nimeti aşardı. Yine, bunların her birinin ayrıntıları o kadar çeşitli ve geniştir ki, onları gaybı bilenden başkası Allah'tan başkası bilemez. Kur'an-ı Kerim beyan eder

فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّآ أُخْفِىَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ

"Yaptıklarının ödülü olarak sevinçten kendilerine neyin saklandığını kimse bilmez." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 32, Ayet 17)

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bir hadis-i şerifte şöyle buyurmuştur : "Cennet, ne gözün görmediği, ne kulağın işittiği, kimsenin gönlünde bile bir fikrinin oluşmadığı nimetlerle donatılmış ve donatılmıştır."

Allah Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur:

قُل لَّوْ كَانَ ٱلْبَحْرُ مِدَادًا لِّكَلِمَٰتِ رَبِّى لَنَفِدَ ٱلْبَحْرُ قَبْلَ أَن تَنفَدَ كَلِمَٰتُ رَبِّى وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِۦ مَدَدًا ﴿١٠٩﴾

"Eğer okyanus, Rabbimin sözlerini [yazmak] için mürekkep olursa, biz onun benzerini ek olarak getirsek bile, Rabbimin sözleri tükenmeden okyanus tükenir." (Kur'an-ı Kerim, Bölüm 18, Ayet 109)

Kur'an-ı Kerim müfessirleri, bu ayette geçen sözlerin, Allah'ın cennet ehline rıza ve mutluluk için söyleyeceği sözler olduğunu söylemişlerdir. Cennetin durumu bu olduğunda, hiç kimsenin onun nimetlerinin milyonda birini bile bilmesi mümkün değildir.

Cesareti olanların çabalaması, ilim ve kazancı olanların da onlar için çalışması gereken bu büyük nimete ulaşmak gerekir. Bir hizmetçinin dört niteliğe ihtiyacı olduğunu bilmelisiniz:

1. Bilgi
2. Eylem ve çabalar [edinilen bilgiye göre],
3. Samimiyet [kişinin edindiği bilgiye göre çabalamasında] ve
4. [Tanrı korkusu, çeşitli eksiklikler nedeniyle işlerin Tanrı'nın gözünde yetersiz kalabileceği ve bu nedenle İlahi kabule layık olmayabileceği].

Tanrı'nın bir hizmetkârının her şeyden önce [daha önce açıklandığı gibi, sonsuz mutluluğa ve sonsuz zafere götüren kişinin yaşamının gerçek amacına ulaşması için] hareket tarzını belirlemesi gerekir ve bu da ancak bilginin yardımıyla mümkündür. Bilgi olmadan hareket tarzını aramak, karanlıkta el yordamıyla hareket etmekten başka bir şey olmayacaktır. Bu nedenle, bilginin taleplerine göre hareket etmelidir, ancak eylemler [ve çabalar] olmadan ilerleme kaydedemez. Yaptığı eylemler ne olursa olsun, [herhangi bir materyalist veya art niyet olmaksızın] yalnızca Tanrı'nın rızasını aramak için olmalıdır. Samimiyetsiz hareket ona fayda vermez, aksine zarar verebilir. Bundan sonra, eylemlerinin kabul edilebilirliği veya başka türlü olup olmadığı konusunda her zaman korku içinde kalmalıdır. [Allah'tan, yani "Takva"dan] korku dozu olmadan, [Allah'ın önünde alçakgönüllülüğün aksine kendini beğenmişlik nedeniyle] aldatmaya açık olacaktır.

Üçüncü Bölüm: İnsan yaşamının gerçek amacına ulaşmak ve sonsuz saadete ve sonsuz zafere ulaşmak için bilgi kaynakları

Bu inceleme, yaşamın gerçek amacını ve ona ulaşmanın yolunu bazı ayrıntılarla ele almıştır ve bu da sonsuz mutluluğa ve sonsuz başarıya götürür. Bu konu çok büyük ve yoğundur ki, önceki yüzyıllar boyunca evrensel gerçekleri büyük bilenler veya Gnostikler tarafından, onu açıklamak ve insanlığın yolunu aydınlatmak için ciltler dolusu kitap yazılmıştır. Bu kısa inceleme, insanlığın şimdiye kadar ürettiği bu bilginin en büyük temsilcilerinden biri olan İmam Muhammed Gazali'nin (Allah ona engin rahmetini yağdırsın) maneviyatı ve yazıları ışığında, onun enginliğine bir bakış sağlamaya çalıştı. Bu konuda, tüm hakikat arayanların yararlanabileceği, herkes için büyük önem taşıyan ve fayda sağlayan en büyük eserlerden bazılarını listelemek büyük önem taşımaktadır. Bu noktada şu soruyu sormak doğru olur: "Yaşamın amacı ve sonsuz mutluluğa ve sonsuz başarıya ulaşmanın yolları hakkında ilgili bilgiyi nereden edinebiliriz ki, bu yolda yürümek isteyen kişi için yol netleşsin, aydınlansın ve genişlesin ve bu bilgiye göre hareket ederek kişi aslında hayatının amacına ulaşabilsin ve böylece sonsuz mutluluk ve sonsuz başarı durumuna dalsın?" Neyse ki, bu büyük bilgi, yaygın olarak bilinmese de, ondan yararlanmak isteyen herkes tarafından kullanılabilir. Yaşamın gerçek amacına ulaşma yolunun ve bunun sonucunda sonsuz mutluluğun ve sonsuz zaferin bilgisi, gerçeği samimi bir şekilde arayanların yolunu aydınlatan aşağıdaki muhteşem eserlerden elde edilebilir:

1. Gazali'nin "Cevahir el-Kur'an" veya "Kur'an'ın Mücevherleri" adlı kitabında açıkladığı ve bu risalede de belirtilen Kur'an'ın *on hedefi ışığında, iyi bir tefsir yardımıyla Kur*'an'ın derinlemesine incelenmesi yoluyla. Bu on hedefi inceleyin, anlayın ve içselleştirin, bu on hedefi göz önünde bulundurarak Kur'an'ı inceleyin ve dahası bu on ilke ve hedef ışığında aşağıdaki kitapları inceleyin.
2. Gazali'nin "*Minhaj al-Abideen ila Jannatu Rab al-'Aalameen*" veya "Allah'a Kulluk Edenlerin Onları Tüm Âlemlerin ve Varlıkların Rabbinin Cennetine Götüren En İyi Yol" adlı kitabı veya "İbadet Edenler İçin En İyi Yol" adlı kısa başlığı. Bu kitap, yaşamın

amacını ve sonsuz mutluluğun ve sonsuz başarının nasıl elde edileceğini kısaca açıklamaktadır. Bu olağanüstü kitaptan birçok seçki bu incelemeye dahil edilmiştir.

3. Gazali'nin Farsça yazdığı "*Kimiya-e-Sa'adat*" (veya "*Kimiya as-Sa'ada*") veya "Ebedi Mutluluk ve Sonsuz Başarı için Simya veya Dönüştürücü Değişim Ajanı" adlı kitabının sonsuz mutluluğu, ölümsüzlüğü ve bir insanın gerçek başarısını açıklayan dikkat çekici girişi. Bu kitabın geri kalan kısmı, kısaca bu yolda ilerlemek için gereken kırk adımı öğrenmek için de okunabilir. Bu kitabın dikkat çekici tanıtımı, bu incelemenin ilk bölümünde belirgin bir şekilde yer almaktadır.
4. Gazali'nin "İhya el-Uloom ad-Dîn*" veya "Tanrı'ya Giden Yol Bilgisinin Dirilişi" adlı dört ciltlik hikmet özeti*, "Din Bilimlerinin Dirilişi" olarak da bilinir. Her biri Gnosis'e veya Tanrı'nın "Ma'rifa"sına giden manevi yolda bir adımı temsil eden kırk kısa kitaba bölünmüş bu muazzam kitap, insan yaşamının amacının ve sonsuz mutluluğa ulaşma yolunun ayrıntılı bir açıklamasını sunar.
5. Son olarak, hem doğunun hem de batının en çok satan şairi, halk arasında "Mevlana" olarak bilinen Mevlana Celaleddin Rumi, tüm insanlık tarihinde Tanrı'nın Gnosis'i üzerine "*Mesnevi-i Ma'navi*" veya "Derin Manevi Anlamların Beyitleri" adlı en büyük şiiri yazdı. Lütfen iyi bir çeviri ve bilimsel açıklama ile inceleyin. Bu muhteşem kitap, Kuran'ın derin iç hikmetini ortaya çıkarır ve onun yardımıyla kişi hayatının amacına ulaşabilir ve bunun sonucunda sonsuz mutluluk ve sonsuz başarıya ulaşabilir.

Önerilen kitapların listesi çok büyük olabilir, çünkü sonsuz mutluluğun ustaları - Gnostikler veya evrensel gerçekleri ve İlahi bilgeliği bilenler - tarafından geride bırakılan zamansız bilgelik hazineleri çok büyüktür. Ancak bir milyon millik yolculuğun bir yerden başlaması gerekiyor ve bu kısa liste, sonsuz mutluluk ve sonsuz başarı arayışı için bu büyük yolculuğun hem başlangıç noktası hem de doruk noktası olacak. Ebedi gerçeklerin bu uçsuz bucaksız ve uçsuz bucaksız okyanusunun fırtınalı sularında yol alırken, gerçek kendini gerçekleştirmeye ve yaşamın gerçek amacına ulaşmaya ve bunun sonucunda sonsuz mutluluğa ve sonsuz zafere ulaşma yolculuğunuzda ilahi olarak korunun ve yönlendirilin.

Daha Fazla Çalışma İçin Önerilen Kitaplar

Tefsir Al-Tustari (Kur'an-ı Kerim'in Büyük Tefsirleri), Sahl ibn 'Abd Allah al-Tustari (Yazar), Yousef Meri (Editör), Annabel Keeler (Çevirmen), Ali Keeler (Çevirmen)
Yayıncı: Fons Vitae (13 Nisan 2011)
ISBN-10: 1891785192; ISBN-13: 978-1891785191
Kur'an'ın seçilmiş ayetlerden oluşan bu tefsiri, İlahi vahyin daha derin anlamlarına girer ve derinlere gömülü mücevherleri ortaya çıkarır.

Kur'an'ın Mesajı: Muhammed Esad (Editör, Çevirmen) tarafından paralel harf çevirisi eşliğinde vahyedilen Arapça metnin tam anlatımı
Yayıncı: Kitap Vakfı; Gözden geçirilmiş baskı (1 Aralık 2008)
ISBN-10: 1904510353; ISBN-13: 978-1904510352
Bu, Kuran'ın tam bir tefsiri veya açıklamasıdır.

İbadet Eden Kulların Tüm Alemlerin Rabbinin Bahçesine (Minhac Al-'abidin) Giden Yolu, İmam Gazali
Yayıncı: Al-Baz Yayıncılık ABD (2011)
ISBN-10: 1882216261; ISBN-13: 978-1882216260
İmam Gazali'nin manevi mükemmellik ve aydınlanma için birkaç adımlık bir yolun ana hatlarını çizen son kitabı.

Al-Ghazzali Mutluluk Simyası 2 Cilt İmam Muhammed Al-Ghazzali (Yazar), Jay R. Crook (Çevirmen), Laleh Bakhtiar (Giriş) tarafından ayarlanmıştır.
Yayıncı: Kazi Publications, Inc. (1 Ocak 2007)
ISBN-10: 1567446744; ISBN-13: 978-1567446746
İmam Gazali'nin başyapıtı "*Kimiya-e-Sa'adat*", sonsuz mutluluğun ve sonsuz başarının dönüştürücü ajanını özetliyor.

Din Bilimlerinin Dirilişi (İhya Uloom ad-Deen) 4 Cilt seti İmam Muhammed El-Gazali (Yazar), Muhammed Mehdi El-Şerif (Çevirmen)
Yayıncı: Dar Al-Kotob Al-Ilmiyah, Beyrut, Lübnan (2011)
SKU 1010021; ISBN: 9782745159458
http://jamalon.com/en/1010021.html
İmam Gazali'nin, kişinin yaşam amacına ulaşmasına ve bunun sonucunda sonsuz mutluluğa ve sonsuz başarıya götüren manevi yolun her yönünü inceleyen 4 ciltlik bilgelik özeti.

Mevlana Celaleddin Rumi'nin Mesnevi (6 cilt). R.A. Nicholson (Çevirmen)
http://www.dar-al-masnavi.org/about_nicholson.html
ABD'de halk arasında Mevlana olarak bilinen en çok satan şairin "*Mesnevi-i Ma'navi*" veya "Derin Manevi Anlamların Beyitleri", Kuran'ın derin iç bilgeliğini, kişinin hayatının daha derin anlamını ve amacını ve bunun sonucunda sonsuz mutluluğu ve sonsuz başarıyı ortaya çıkaran 6 ciltlik muhteşem bir kitaptır. Bu, Gnosis ve İlahi Aşk üzerine yazılmış en iyi manevi şiirdir.

Dayanıklılık, Pozitiflik, İyimserlik, İç Huzur, Huzur, Mutluluk, Ebedi Mutluluk ve Sonsuz Zafer Kaygı, Türbülans ve Kargaşa Çağında
Ücretsiz PDF: https://archive.org/details/resilience-positivity-inner-peace-and-happiness-in-an-age-of-turmoil-synopsis/page/43/mode/2up
Basılı Kitap: https://www.amazon.com/Resilience-Positivity-Tranquility-Happiness-Turbulence/dp/B09B5HTJ4T

BİBLİYOGRAFYA

[1]Ebu Hamid el-Gazali'nin Eylem Kriteri'nden bir bölümün çevirisi (*Mizan el-'Ammal*) Ed. S. Dunyah (Dar al-Marraif Press, Kahire, Birinci Baskı, 1964) s. 180-181. Muhammed Hozien'in çevirisi. Şuradan alınmıştır: http://ghazali.org/works/mizan-en.htm

[2] Gazali, Muhammed. İngilizce Çeviri: Bilal, Muhammed Asım. *Kimiya-i-Sa'adat* (Ebedi Mutluluğun Simyası). Lahor, Pakistan: Kazi Yayınları, 2001. sayfa xv-xxiii.

[3] Gazali, Muhammed. İngilizce Çeviri: Bilal, Muhammed Asım. *Kimiya-i-Sa'adat* (Ebedi Mutluluğun Simyası). Lahor, Pakistan: Kazi Yayınları, 2001. sayfa 1-47.

[4] Gazali, Muhammed. İngilizce Çeviri: Bilal, Muhammed Asım. *Kimiya-i-Sa'adat* (Ebedi Mutluluğun Simyası). Lahor, Pakistan: Kazi Yayınları, 2001. sayfa 48-68.

[5] Gazali, Muhammed. İngilizce Çeviri: Bilal, Muhammed Asım. *Kimiya-i-Sa'adat* (Ebedi Mutluluğun Simyası). Lahor, Pakistan: Kazi Yayınları, 2001. sayfa 77-90.

[6] Gazali, Muhammed. İngilizce Çeviri: Bilal, Muhammed Asım. *Kimiya-i-Sa'adat* (Ebedi Mutluluğun Simyası). Lahor, Pakistan: Kazi Yayınları, 2001. sayfa 91-140.

[7] Gazali, Muhammed. İngilizce Çeviri: Bilal, Muhammed Asım. *Kimiya-i-Sa'adat* (Ebedi Mutluluğun Simyası). Lahor, Pakistan: Kazi Yayınları, 2001. sayfa 141-142.

[8] Gazali, Muhammed. İngilizce Çevirisi: Ansari, İkbal Hüseyin. *Minhaj al-Abideen* (İbadet Edenler İçin En İyi Yol). Karaçi, Pakistan: Darul Isha'at, 1998. sayfa 8-20.

[9] Gazali, Muhammed. İngilizce Çevirisi: Abul Quasem, Muhammed. *Jawahir al-Qur'an* (Kur'an'ın Mücevherleri). Kuala Lumpur, Malezya: Malaya Üniversitesi Yayınları, 1977. sayfa 19-33.

[10] Gazali, Muhammed. İngilizce Çeviri: Al-Sharif, Muhammed Mehdi. *Ihya Uloom ad-Din* (Din Bilimlerinin Yeniden Canlanması). Beyrut, Lübnan: Dar Al-Kotob Al-Ilmiyah, 2011. Cilt 3, s. 22-28, 35-38.

[11] Gazali, Muhammed. İngilizce Çevirisi: Ansari, İkbal Hüseyin. *Minhaj al-Abideen* (İbadet Edenler İçin En İyi Yol). Karaçi, Pakistan: Darul Isha'at, 1998. sayfa 363-369.

[12] Gazali, Muhammed. İngilizce Çeviri (Urduca çeviriden): Hasan, Irfan. *Ayyuhal Walad* (Sevgili Oğlum veya Kızım). *Majmu'a Rasa-il Imam Ghazali* (İmam Gazali'nin Kısa Kitapları Koleksiyonu): Karaçi, Pakistan: Darul Isha'at, 2004. Cilt 1, s. 13-17. İngilizce çevirisi şu kaynaktan alınmıştır: http://www.ghazali.org/books/My%20Dear%20Beloved%20Son.doc

[13] Gazali, Muhammed. İngilizce Çevirisi: Ansari, İkbal Hüseyin. *Minhaj al-Abideen* (İbadet Edenler İçin En İyi Yol). Karaçi, Pakistan: Darul Isha'at, 1998. sayfa 401-411.

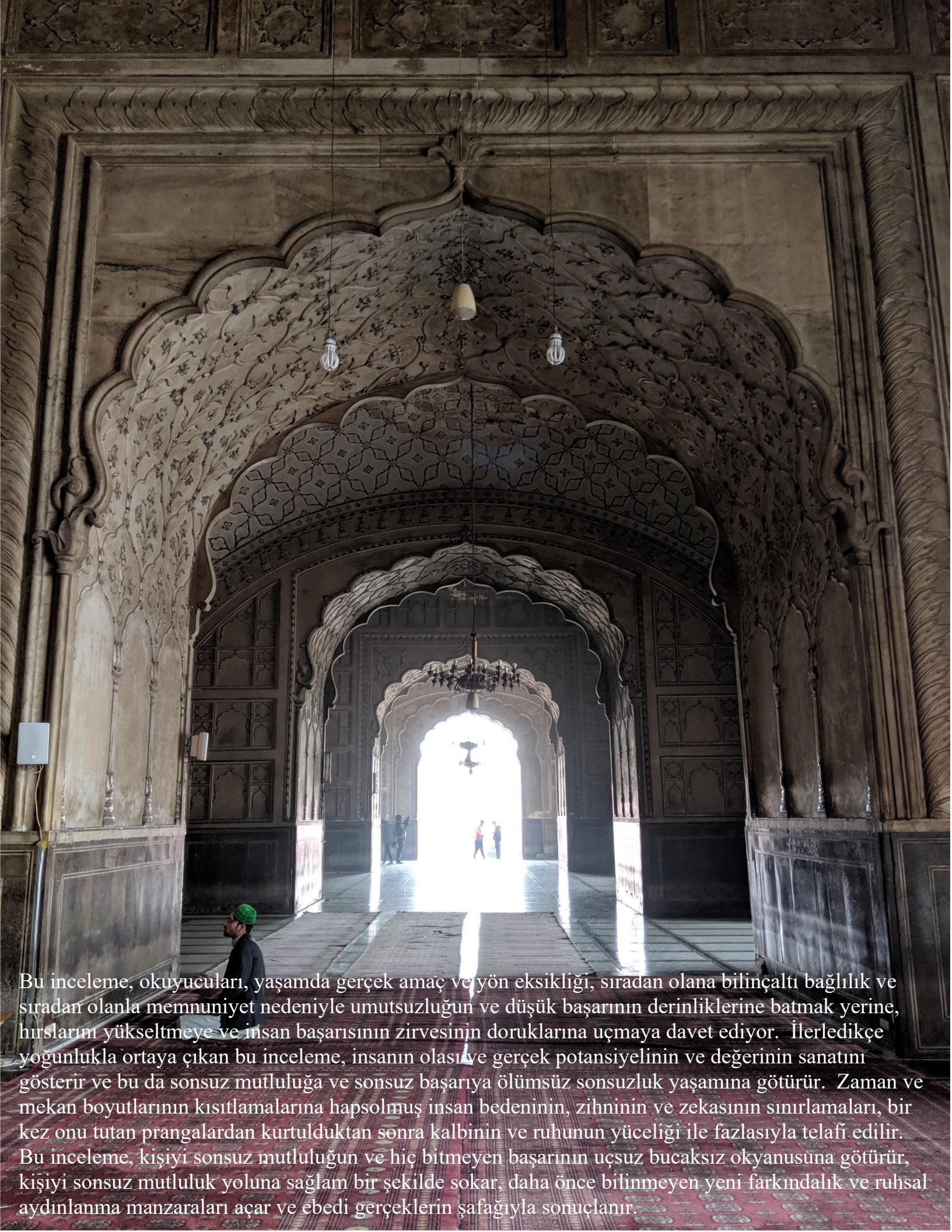

Bu inceleme, okuyucuları, yaşamda gerçek amaç ve yön eksikliği, sıradan olana bilinçaltı bağlılık ve sıradan olanla memnuniyet nedeniyle umutsuzluğun ve düşük başarının derinliklerine batmak yerine, hırslarını yükseltmeye ve insan başarısının zirvesinin doruklarına uçmaya davet ediyor. İlerledikçe yoğunlukla ortaya çıkan bu inceleme, insanın olası ve gerçek potansiyelinin ve değerinin sanatını gösterir ve bu da sonsuz mutluluğa ve sonsuz başarıya ölümsüz sonsuzluk yaşamına götürür. Zaman ve mekan boyutlarının kısıtlamalarına hapsolmuş insan bedeninin, zihninin ve zekasının sınırlamaları, bir kez onu tutan prangalardan kurtulduktan sonra kalbinin ve ruhunun yüceliği ile fazlasıyla telafi edilir. Bu inceleme, kişiyi sonsuz mutluluğun ve hiç bitmeyen başarının uçsuz bucaksız okyanusuna götürür, kişiyi sonsuz mutluluk yoluna sağlam bir şekilde sokar, daha önce bilinmeyen yeni farkındalık ve ruhsal aydınlanma manzaraları açar ve ebedi gerçeklerin şafağıyla sonuçlanır.